

การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

นางสาวจุฑาทพร พุทธิवास

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0182-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY ON ORGANIZING EXPERIENCES TO PROMOTE EYE-HAND COORDINATION IN
KINDERGARTENERS IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF BANGKOK
PRIMARY EDUCATION

Miss Chuthaphon Puttivas

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0182-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็ก
วัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร
โดย นางสาวจุฑาทพร พุทธิवास
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พูนสุข บุญยสวัสดิ์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน อ่อนน่วม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ พูนสุข บุญยสวัสดิ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อรชภา ตูลานันท์)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฑาพร พุทธิवास : การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ
 ของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
 กรุงเทพมหานคร (A STUDY ON ORGANIZING EXPERIENCES TO PROMOTE EYE-
 HAND COORDINATION IN KINDERGARTENERS IN ELEMENTARY SCHOOLS
 UNDER THE OFFICE OF BANGKOK PRIMARY EDUCATION) อาจารย์ที่ปรึกษา :
 รองศาสตราจารย์ พูนสุข บุญยสวัสดิ์, 129 หน้า. ISBN 974-17-0182-9

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลและ
 สื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 จำนวน
 225 คน และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 จำนวน 10 ห้องเรียน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ การจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ครูประจำชั้น
 อนุบาลส่วนใหญ่ 1) มีหลักในการจัดกิจกรรม คือ จัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน โดยใช้
 หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ 2) เตรียมจัดกิจกรรม โดยเลือกตามความต้องการและความ
 สนใจของเด็กและมีการเตรียมการจัดกิจกรรมโดยจัดทำไว้ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือจัดอยู่ในกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น วาดภาพระบายสีด้วย นิ้วมือ พู่กัน สีน้ำ สีเทียน
 และปั้นดินน้ำมัน รวมทั้งกิจกรรมเล่นตามมุม เช่น มุมบล็อก มุมพลาสติกสร้างสรรค์ เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมสามารถ
 ปรับเปลี่ยนได้ ส่วนการวัดและประเมินพัฒนาการใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึก พฤติกรรมในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นเด็กวัย
 อนุบาลให้ความสนใจปฏิบัติกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จและพบว่า เด็กได้ใช้ตาและมือทำกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่วและ
 ประสานสัมพันธ์กัน ด้านสื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่
 1) ได้ยึดหลักการเลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก 2) การเตรียมสื่อประกอบการจัดกิจกรรมได้มาโดยการจัดซื้อ
 ด้วยงบประมาณจากหน่วยงานซึ่งมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก 3) การใช้สื่อประกอบกิจกรรม สื่อที่นำมาใช้เป็นประจำคือ กระดาษ
 ดินน้ำมันหรือแป้งปั้น ดินสอสี สีน้ำ พู่กัน และพบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กวัยอนุบาลใช้ด้วยความระมัดระวัง ใช้ได้ตรง
 ตามวัตถุประสงค์ของสื่อ เมื่อใช้เสร็จแล้วนำไปเก็บเข้าที่ได้อย่างเรียบร้อย

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา	ประถมศึกษา	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา	การศึกษาปฐมวัย	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา	2544	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4283682027 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD : CURRICULUM / EARLY CHILDHOOD EDUCATION / THREE – SIX YEAR OLDS CHILDREN

CHUTHAPHON PUTTIVAS : A STUDY ON ORGANIZING EXPERIENCES TO PROMOTE EYE-HAND COORDINATION IN KINDERGARTENERS IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF BANGKOK PRIMARY EDUCATION. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.

POONSOOK PUNYASVASTI. 129 pp. ISBN 974-17-0182-9

The purpose of this study is to study on organizing experiences to promote eye-hand coordination in kindergarteners and on educational media of organizing experiences to promote eye-hand coordination in kindergarteners. The sample were 225 classroom teachers and children from 10 kindergarten classes in elementary schools.

The results indicated that on organizing experiences to promote eye-hand coordination in kindergarten classroom, for most teachers, 1) the principal technique in organizing experience was to organize activities according to the development and differences of the children, by using to the preschool curriculum B.E.2540 of the Academic Department 2) The activities preparation was done by considering the needs and interests of the children and was in mostly prepared one week in advance. 3) Activities to promote eye-hand coordination were included activities such as drawing, coloring using fingerpaint, brush, crayon and water color as well as dough play it also included in learning center activities such as block and creative pastic centers. The period in doing such activities was flexible. The evaluation was done by observation and notation. Children were observed to be interested in the activities and most completed the task. They were able to used their eye and hand dexterously. Concerning educational media, most teachers belived in 1) choosing the media to match children's development and age group. 2) Using the budget from the office for buying the educational media. 3) Educational media regularly used were play dough, colored pencils, water colors, and brushes. Children were observed using the media appropriately, using them according to the objectives and putting things back to their places after the activities.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department	Elementary Education	Student's signature.....
Field of study	Early Childhood Education	Advisor's signature.....
Academic year	2001	Co – Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ รองศาสตราจารย์พูนสุข บุญสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อคิดเห็นและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน อ่อนน้อม ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.อรชยา ตูลานันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ดำเนินการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งกรุณาให้คำชี้แนะและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาของท่าน ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์สุกัญญา กาญจนกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอื้อพร สัมมาทิพย์ อาจารย์จินตนา สุขสำราญ อาจารย์สุรินทร์ทวารณ์ อนันต์ มหพงศ์ และดร.วราภร รักสกุลไทย ที่ได้สละเวลาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อีกทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนและ ครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัย ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ สิทธิชัย พูลสวัสดิ์ ทศนีย์ พุทธิवास ที่คอยให้ความช่วยเหลือ เป็นเพื่อนร่วมคิดและคอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งเพื่อนชาวปทุมวัน เพื่อนภาควิชา ประถมศึกษา และเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยเอาใจช่วย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่คอยเป็นกำลังใจ มอบความรักและความห่วงใย ตลอดจนสนับสนุนด้านทุนทรัพย์แก่ผู้วิจัยเสมอมา จนสำเร็จการศึกษาและได้รับสิ่งใหม่ ๆ ที่ดีในชีวิต

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับการอุดหนุนทุนบางส่วนมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

จุฬาพร พุทธิवास

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การจัดการศึกษาแก่เด็กวัยอนุบาล.....	10
การประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล	24
การจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ ของเด็กวัยอนุบาล.....	30
สื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ ของเด็กวัยอนุบาล.....	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกต.....	78
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	89
สรุปผลการวิจัย.....	91
การอภิปรายผลการวิจัย.....	96
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	100
รายการอ้างอิง.....	101
ภาคผนวก.....	107
ภาคผนวก ก.....	108
ภาคผนวก ข.....	109
ภาคผนวก ค.....	113
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	129

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนและรายชื่อโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนชั้นอนุบาล จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน	51
2	จำนวนโรงเรียนและตัวอย่างประชากร จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน	53
3	จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งและที่ได้รับคืน.....	57
4	สถานที่ วัน / เดือน / ปี ที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสังเกต.....	58
5	จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามสถานภาพทั่วไป.....	62
6	จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูล ด้านหลักการจัดกิจกรรม.....	64
7	จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูล ด้านการเตรียมจัดกิจกรรม	66
8	จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูล ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	67
9	จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูล ด้านหลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม.....	72
10	จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูล ด้านการเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม.....	73
11	จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูล ด้านการใช้สื่อประกอบกิจกรรม.....	75
12	จำนวนครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	78
13	จำนวนครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลการใช้สื่อประกอบกิจกรรม.....	80
14	จำนวนห้องเรียนเด็กชั้นอนุบาล จำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติกิจกรรม.....	86
15	จำนวนห้องเรียนเด็กชั้นอนุบาล จำแนกตามข้อมูลการใช้สื่อประกอบกิจกรรม.....	88

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในบรรดาทรัพยากรของชาตินั้น เด็กนับได้ว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่ามากที่สุด เพราะเด็กย่อมจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ อันจะเป็นกำลังของชาติสืบต่อไปในอนาคต ซึ่งชาติจะมีความมั่นคง และเจริญก้าวหน้าไปได้เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรเป็นสำคัญ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพตั้งแต่เยาว์วัย

จากความสำคัญดังกล่าวในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จึงมีนโยบายที่จะบริการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้กับเด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และเน้นการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539) ดังนั้นการส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่ดี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง

พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยเป็นพัฒนาการด้านหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญ การเจริญเติบโตทางด้านร่างกายเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ลักษณะทางร่างกายและสมรรถภาพการทำงานตามหน้าที่ของร่างกาย ที่ดำเนินต่อเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงวัยทารก (0-2 ปี) และวัยเตาะแตะ (2-3 ปี) ซึ่งเป็นระยะของการเจริญเติบโตทางโครงสร้างและอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายอย่างรวดเร็วอันเป็นฐานของการพัฒนาความสามารถอื่น ๆ โดยเริ่มพัฒนาจากสภาพทั่ว ๆ ไป ไปสู่ลักษณะและความสามารถที่สลับซับซ้อนเฉพาะเจาะจงมากขึ้นตามวัย (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537)

ความสามารถของเด็กแต่ละช่วงอายุมีความหมายและมีความสำคัญแก่ชีวิต เพราะการควบคุมปฏิบัติการแห่งกล้ามเนื้อของคนเรา มีพัฒนาการเริ่มจากศีรษะจรดปลายเท้าเรียกว่า Cephalo Caudal Sequence คือ หันศีรษะได้ก่อนชันคอ แล้วจึงคว้า คืบ นั่ง คลาน ยืน เดิน และวิ่งตามลำดับ การควบคุมปฏิบัติการกล้ามเนื้อยังมีพัฒนาการเริ่มจากใกล้ลำตัวก่อน เรียกว่า Proximodistal Sequence เช่นที่แขนขา ทารกย่อมบังคับการเคลื่อนไหวแกว่งแขนขาได้ก่อนมือและเท้า เด็กใช้แขนคล่องก่อนมือ และใช้มือคล่องก่อนนิ้ว ดังนั้นเด็กเล็ก ๆ เมื่อต้องการจับอะไรก็คว้าไปทั้งตัว ต่อมาจึงยื่นออกไปเฉพาะแขนแล้วจึงใช้มือและนิ้วดังกล่าว ถ้าจะให้เด็กเล็ก ๆ เขียนหนังสือมักจะไต่ตัวโต เพราะกล้ามเนื้อยังใช้ไม่คล่องได้แต่วาดแขนออกไปกว้าง ๆ ต่อเมื่อการบังคับกล้ามเนื้อบรรลุภาวะแล้วจึงสามารถเขียนตัวเล็ก ๆ ได้ เพราะสามารถบังคับกล้ามเนื้อและนิ้วได้แล้ว นอกจากนี้การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้มือหยิบจับของทารกมีพัฒนาการเริ่มจากการใช้มือตะปบ ขึ้นต่อมาจับของด้วยนิ้วมือ 4 นิ้วกับฝ่ามือโดยเริ่มจากฝ่ามือช่วงใกล้สันมือแล้วเลื่อนไปใช้กลางฝ่ามือจากนั้นหัวแม่มือจึงค่อยเลื่อนมาช่วยจับ

ขั้นสุดท้าย คือการหยิบของด้วยหัวแม่มือกับปลายนิ้ว (Gesell, 1974 อ้างถึงในประมวญ ดิฉินสัน, 2524) หากสภาพร่างกายส่วนหนึ่งส่วนใดบกพร่องหรือผิดปกติย่อมส่งผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ ให้ประสบความสำเร็จล้มเหลวไปด้วย โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นระยะที่โครงสร้างพื้นฐานของร่างกาย ได้แก่ สมองและระบบประสาท กระดูกและกล้ามเนื้อ อยู่ในระหว่างการพัฒนาเกือบสมบูรณ์เต็มที่แบบผู้ใหญ่และส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถใหม่ๆ เกิดขึ้นหลายด้าน ทั้งในด้านสมรรถภาพทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคมและสติปัญญา การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมดูแลเด็กปฐมวัยควรให้ความสนใจ และศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายและด้านอื่น ๆ ให้ดำเนินไปด้วยดีมีคุณภาพ (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537)

การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาก่อนที่เข้าศึกษาชั้นประถมศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา แนวการจัดประสบการณ์ (หลักสูตร) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงมุ่งให้เด็กพัฒนาคุณลักษณะหลายด้าน เช่นการรับรู้ การสื่อสารโดยการฟัง การพูด มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีการตัดสินใจได้ถูกต้อง รู้จักคิดวางแผนในการทำกิจกรรม มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดประสบการณ์ในลักษณะบูรณาการขึ้นเป็นหน่วยการสอนแทนการสอนเป็นรายวิชา จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง การเลือกกิจกรรมที่นำมาจัดในแต่ละวันจึงต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้คือ

1. การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี เป็นต้น

2. การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว เป็นต้น

3. การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว อาจจัดกิจกรรมโดยใช้ศิลปะเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมุติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นบล็อก เป็นต้น

4. การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล

ต่างๆ ทดลอง ทักษะศึกษา ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็น กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

5. การส่งเสริมให้เด็กได้เลือกและตัดสินใจ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือกเล่นหรือทำกิจกรรมอย่างเสรีตามความสนใจ และความต้องการของตนเองจึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นตามมุมเล่น หรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในภายนอกห้องเรียน

6. การส่งเสริมลักษณะนิสัยและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กมีสุขนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองได้ในกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น การรับประทานอาหาร การพักผ่อน นอนหลับ การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม การเก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ เป็นต้น (กรมวิชาการ, 2540)

การพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กจะต้องพัฒนาไปตามวัยที่เหมาะสม เมื่อเด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่แล้วความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กควรให้ความสำคัญด้วย เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมด้านการใช้มือในการเขียน ตลอดจนฝึกประสาทสัมผัสในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งกิจกรรมที่พัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ได้แก่ การฝึกประสาทสัมผัส การเคลื่อนไหวของนิ้วมือ และการฝึกความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ความสำคัญในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นการเคลื่อนไหวอย่างว่องไวของนิ้วมือ มีความสัมพันธ์มากกับการพูดจาชัดถ้อยชัดคำและความคิดอันฉับไวของเด็ก (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2529) ยิ่งไปกว่านั้น มัทนี เกษกมล (ม.ป.ป.) ยังได้เน้นจุดเริ่มต้นสำหรับการพัฒนาความสามารถและพรสวรรค์ของเด็กคือ การพัฒนานิ้วมือ ยิ่งเด็กได้มีโอกาสใช้มือได้คล่องแคล่วเพียงไร ก็ยิ่งเฉลียวฉลาดมากขึ้นเพียงนั้น และการที่เด็กได้พัฒนาการเคลื่อนไหวใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การฝึกประสาทสัมผัสและฝึกคิดโดยมีสิ่งเร้าต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตัวบุคคลและวัตถุสิ่งของช่วยกระตุ้นจะช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการได้ทุกด้าน จากการวิจัยของ Kaufman, Zalma and Kaufman (1987) พบว่า การเพิ่มความสามารถในการใช้มือ จะนำไปสู่การจับลูกบอลและสิ่งอื่นรวมทั้งการเขียนได้ดีขึ้น Dawson (1957) ได้กล่าวสนับสนุนว่า การเขียนที่ดีจะต้องมีการประสานกันอย่างดีระหว่างสายตามือและการควบคุมกล้ามเนื้อมัดเล็ก ส่วน Barbara and others (1976) ได้กล่าวถึงวิธีส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กกว่าสามารถทำได้โดยให้เด็กได้ฝึกฝนใช้มือจับสิ่งของต่างๆ เช่น เมล็ดพันธุ์พืช ฯลฯ การฝึกหัดระบายสี การร้อยลูกปัด การตัด ฉีก ปั่น ทูบ ดึง เท กรอกน้ำและทราย ฯลฯ จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กจะมีผลต่อการเขียน การอ่าน และกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต

การจัดประสบการณ์ดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กซึ่งจะช่วยพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กให้เป็นไปอย่างราบรื่น การจัดสภาพแวดล้อมที่สอดคล้อง การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ เครื่องใช้ เครื่องเล่น และกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้ฝึกจากง่ายไปหายาก ตามความต้องการและความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคลย่อมทำให้เด็กเกิดความสนใจและร่วมมือทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ (สุโขทัยธรรมาธิราช, 2537) พัฒนาการการประสานงานของตาและมือนั้นจะเป็นพื้นฐานสำหรับการเขียนต่อไป ดังที่ Hildreth (1950) ได้กล่าวว่าการเขียนตัวอักษรให้ได้คุณภาพที่ดีนั้นต้องประกอบไปด้วยปัจจัย 2 ประการคือ วุฒิภาวะทางการรับรู้ และวุฒิภาวะทางการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ เด็กที่ยังไม่บรรลุวุฒิภาวะในด้านใดด้านหนึ่งก็ตาม การเขียนของเขาจะไม่ได้ผล

พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2532) ได้กล่าวถึงการรับรู้ทางตาว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากในการเขียนเพราะเด็กจะได้รับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ทั้งรูปร่าง ลักษณะ ตำแหน่ง ทิศทาง ได้สังเกตความแตกต่างของสิ่งที่เห็นด้วย จึงจำเป็นจะต้องมีการฝึกให้เด็กใช้ตารับรู้ภาพของสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งตำแหน่ง และทิศทางของสิ่งนั้นให้ถูกต้องเสียก่อน ส่วนในด้านการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเด็กที่มีความสนใจในการเขียนจะต้องสามารถบังคับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อได้ในขณะที่เขียน กล่าวคือกล้ามเนื้อมือ แขน และนิ้วมือ จะเคลื่อนไหวไปอย่างกลมกลืนกัน พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2532) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเขียนของเด็ก พบว่า เด็กอายุ 3 ปี จะเขียนลายเส้นที่เป็นรูปเป็นร่างขึ้น แต่ยังไม่ออก เนื่องจากกล้ามเนื้อนิ้วมือ ข้อมือ และแขน ที่ควบคุมการเขียนยังทำงานไม่ดี แม้เด็กในวัยนี้จะมีการประสานงานของกล้ามเนื้อใหญ่ที่เจริญขึ้นมาก หากการประสานกันระหว่างตากับมือยังไม่ดี จะเป็นเหตุให้การเขียนของเด็กไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับ ประมวญ ดิคคินสัน (2530) ได้กล่าวว่า กว่าที่เด็กจะสามารถเขียนเป็นตัวหนังสือได้ กระดูกและกล้ามเนื้อจะต้องประสานงานกันอย่างแนบเนียน ซึ่งในเด็กเล็ก ๆ มือยังไม่แข็งแรงเหมือนขา และลำตัว กล้ามเนื้อยังขาดกำลังที่จะทำงานละเอียด เขาจึงเรียนเขียนหนังสือไม่ถนัด ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการประสานงานของตาและมือให้พร้อมก่อนที่เด็กจะเขียนตัวหนังสือ โดยจัดชุดกิจกรรมให้เด็ก ซึ่งกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน ให้เด็กได้ฝึกกล้ามเนื้อทั้ง 2 ส่วน ด้วยการเล่น ดังที่ เลซา ปิยะอัจฉริยะ (2522) ได้กล่าวว่า การเล่นมีความหมายต่อเด็กมากเพราะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นอิสระสนุกสนาน เพลิดเพลิน เด็กจึงมองพฤติกรรมการเรียนเป็นการเล่นและเกิดความสนใจ ส่วน Baker(1956) ได้เสนอแนะว่าการให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่นกลางแจ้ง วาดภาพและทำงานหัตถศึกษา จะช่วยให้เด็กได้ฝึกการประสานงานของกล้ามเนื้อได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันนี้ บิดามารदानิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระดับก่อนประถมศึกษามากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากบิดามารดาต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ดังนั้นเด็กจึงอยู่ในความดูแลของครูอนุบาลซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก อันเกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัด

ให้แก่เด็ก หากครูอนุบาลตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมการประสานงานของตาและมือให้กับเด็กในความดูแลของตน โดยการจัดกิจกรรม จัดหาสื่ออุปกรณ์ จะเป็นการวางรากฐานการเขียนที่ดีให้กับเด็กมากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของเด็กวัยอนุบาลในปัจจุบัน พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่ได้จัดกิจกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะครูขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมตลอดจนสื่อ โดยเฉพาะกิจกรรมที่พัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กอันได้แก่ การฝึกประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวของนิ้วมือ การฝึกความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา

จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษากิจการจัดประสภารณสงเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม สื่อประกอบการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ ซึ่งคาดว่าจะได้ประโยชน์อันเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาต่างๆ เพื่อพัฒนาการจัดประสภารณสงเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป โดยเลือกศึกษาจากครูผู้สอนเด็กระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับอนุบาล 37 โรงเรียน และที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีการพัฒนา ปรับปรุง ตามแนวนโยบายของทางกระทรวงศึกษาธิการได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์และมีประสิทธิภาพ บางโรงเรียนเป็นแหล่งดูงานและสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต นักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ อยู่เสมอ ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดประสภารณสงเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลหรือเด็กระดับก่อนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจการจัดประสภารณสงเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในด้านหลักการจัดกิจกรรม การเตรียมจัดกิจกรรมและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. เพื่อศึกษาสื่อประกอบการจัดประสภารณสงเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในด้านหลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการจัดประสบการณ์รวมทั้งสื่อประกอบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 (อายุ 4-6 ปี) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

3. เด็กวัยอนุบาลที่ศึกษานั้นเป็นเด็กที่กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 ซึ่งมีอายุ 4-6 ปี ไม่ได้ศึกษาเด็กที่กำลังเรียนชั้นอนุบาล 3 ขวบ

4. โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยศึกษาในครั้งนี้เฉพาะโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาให้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 (อายุ 4-6 ปี)

ข้อตกลงเบื้องต้น

การเข้าไปสังเกตการจัดกิจกรรมของครูประจำชั้นและการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กวัยอนุบาลในห้องเรียน การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามปกติเพราะผู้สังเกตไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จึงไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมและการปฏิบัติกิจกรรม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การประสานงานของตาและมือ หมายถึง การใช้ตาและมือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งพร้อมกัน และในการทำกิจกรรมนั้นจะต้องใช้ตาสังเกตตำแหน่งและทิศทางอย่างละเอียด ในขณะที่เดียวกันมือก็ต้องทำกิจกรรมให้ตรงกับตำแหน่งและทิศทางที่ตาเห็น โดยสามารถใช้ตาและมือให้สัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย

การจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมประจำวันของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเกมการศึกษา

สื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์และของเล่น ทั้งของจริง ของจำลอง วัสดุธรรมชาติ ที่อยู่ใกล้ตัวเด็กโดยครูนำมาใช้เพื่อให้เด็กได้ใช้ตาและมือในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งเป็นสื่อที่มีอยู่แล้วในห้องเรียน รวมถึงสื่อที่ครูจัดทำมาใหม่และครูจัดทำขึ้นเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล จำนวน 37 โรงเรียน ซึ่งจัดเป็น 5 กลุ่มโรงเรียน แต่ละกลุ่มมีจำนวนโรงเรียน ดังนี้ กลุ่มทวาราวดี 6 โรงเรียน กลุ่มอโยธยา 8 โรงเรียน กลุ่มสุโขทัย 8 โรงเรียน และกลุ่มรัตนโกสินทร์ 7 โรงเรียน

1.2 ตัวอย่างประชากร ได้แก่

1.2.1 ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ปีการศึกษา 2544 ทุกคน มีจำนวนทั้งหมด 225 คน

1.2.2 เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 (อายุ 4-6 ปี) ปีการศึกษา 2544 จำนวน 10 ห้องเรียน รวม 335 คน โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1) สุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากโรงเรียนในแต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 1 โรงเรียน รวมเป็นโรงเรียนที่สุ่มได้ 5 โรงเรียน

2) สุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากให้ได้ครูประจำชั้นอนุบาล จากโรงเรียน 5 โรงเรียนที่สุ่มได้ โรงเรียนละ 2 คน แบ่งเป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 และครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 อย่างละ 1 คน รวมจำนวนครู 10 คน

3) ใต้เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 จากห้องเรียน 10 ห้อง ของครูประจำชั้น 10 คน ที่สุ่มได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 แบบ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสังเกต รวมทั้งหมด 3 ชุด คือ

2.1 แบบสอบถาม มี 1 ชุด คือ แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เกี่ยวกับหลักการจัดกิจกรรม การเตรียมจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

2.2 แบบสังเกต มี 2 ชุด คือ แบบสังเกตครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อประกอบกิจกรรมและแบบสังเกตเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยใช้บริการทางไปรษณีย์ ส่วนการการสังเกตผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดย แจกแจงความถี่ แล้วหาค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}}$$

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกต โดยการสรุปรวบรวม เรียบเรียง แยกคำตอบต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอทั้งหมดในรูปตารางประกอบความเรียงตามประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

5. การนำเสนอข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงตามประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปเป็นพื้นฐานสำหรับครู และผู้สนใจในการส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับงานวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เด็กวัยอนุบาลและครูอนุบาล
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดอบรม และพัฒนาบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การจัดการศึกษาแก่เด็กวัยอนุบาล
 - 1.1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาแก่เด็กวัยอนุบาล
 - 1.2 ปรัชญาการศึกษาเด็กวัยอนุบาล
 - 1.3 หลักการจัดการศึกษาแก่เด็กวัยอนุบาล
 - 1.4 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแก่เด็กวัยอนุบาล
 - 1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับอนุบาลในประเทศไทย
 - 1.6 การจัดประสบการณ์และกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาล
2. การประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล
 - 2.1 ความหมายของการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล
 - 2.2 ความสำคัญของความสามารถในการประสานงานของตาและมือ
 - 2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล
 - 2.4 ความสามารถในการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล
3. การจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล
 - 3.1 หลักการจัดกิจกรรม
 - 3.2 การเตรียมจัดกิจกรรม
 - 3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. สื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล
 - 4.1 หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม
 - 4.2 การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม
 - 4.3 การใช้สื่อประกอบกิจกรรม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการศึกษาแก่เด็กวัยอนุบาล

1.1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาแก่เด็กวัยอนุบาล

การที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติจำเป็นต้องอาศัยกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพในการทำงาน ตลอดจนการรู้จักการใช้ชีวิตในสังคม ซึ่งการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพนั้นกระทำได้โดยการให้การศึกษาอันจัดได้ว่าเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงจิตใจ อุดมคติ และคุณสมบัติทางกายภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ให้ดีขึ้น นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นการสอนคนให้มีความรู้ ความสามารถในการที่จะดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สุจิตใจ เหล่าสุนทร, 2518) ทั้งนี้ในการจัดการศึกษานั้นจำเป็นต้องอาศัยทั้งระบบการศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพในทุกระดับการศึกษา และอาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัยอนุบาลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั่วไปต่างเน้นถึงความสำคัญของเด็กวัยอนุบาลว่าเป็นวัยที่สำคัญที่สุด การพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพมีผลมาจากการส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่เยาว์วัย ถ้าหากเด็กในวัยนี้ไม่ได้รับการเอาใจใส่ เมื่อพ้นวัยนี้ไปเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยความยากลำบาก ในบางเรื่องเด็กอาจจะไม่สามารถเรียนรู้ได้อีกเลย (ฉวีวรรณ จึงเจริญ, 2528) การจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัยอนุบาลจึงเป็นเรื่องที่นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจศึกษาค้นคว้ากันมาเป็นเวลานาน โดย Freud (1949) นักจิตวิเคราะห์ผู้มีชื่อเสียงได้ชี้ให้เห็นว่า วัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์ก็คือในระยะ 5 ปีแรก ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจะมีอิทธิพลต่อชีวิตคนเราไปตลอดจนถึงวาระสุดท้าย และ Freud ยังเชื่อว่าการอบรมเลี้ยงดูในระยะแรกนั้นจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในอนาคตอีกด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับความคิดของ Hurlock (1959) ที่ว่า วัยเด็กนับเป็นวัยแห่งวิกฤตกาลในการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นระยะสร้างพื้นฐานของจิตใจในวัยผู้ใหญ่ต่อไป ถึงแม้บุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่จะแตกต่างจากวัยเด็กมากเท่าใดก็ตาม แต่จะเป็นความแตกต่างที่มาจากรากฐานในวัยเด็ก นอกจากนี้ Spinthall (1974) ยังได้ชี้ว่าช่วง 5 ปีแรก ของมนุษย์เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการวางรากฐานบุคลิกภาพ ซึ่งการพัฒนาบุคลิกภาพนั้น เด็กจะต้องมีการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ได้รับ โดยการตอบสนองนี้มีผลมาจากวุฒิภาวะทางร่างกาย สติปัญญา และประสบการณ์ที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อม

นวลศิริ เปาโลहित (2520) ได้กล่าวว่าเด็กวัยอนุบาล คือเด็กที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 2-5 ปี เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด พัฒนาการที่สำคัญในช่วงนี้ได้แก่ กระบวนการเจริญเติบโตทางร่างกาย การเรียนรู้และการรับรู้ ความคิดและการมีเหตุผล ตลอดจนพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในอันที่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของบุคลิกภาพและการเข้าใจตน

Frost (1977) กล่าวว่า เด็กในช่วง 4-5 ปีแรก เป็นช่วงเวลาที่ความเจริญงอกงามทางด้านร่างกายและจิตใจเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วที่สุด นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกที่ไวต่ออิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นอย่างมาก

จากรายงานผลการวิจัยของ Bloom (1964 อ้างถึงใน โสภิตอนงค์ บุญช่วย, 2531) พบว่า เด็กแรกเกิดจนถึง 4 ขวบจะมีพัฒนาการด้านสติปัญญาถึงร้อยละ 50 และจาก 4-8 ขวบ จะพัฒนาเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 30 และที่เหลืออีกร้อยละ 20 จะอยู่ในช่วง 8-17 ปี จะเห็นว่าสติปัญญาของมนุษย์ 3 ใน 4 ได้รับการพัฒนาเมื่ออายุประมาณ 9 ปี ดังนั้นการที่เด็กได้รับการศึกษาที่ถูกต้องจึงนับได้ว่าเป็นการกระตุ้นสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กได้เจริญเติบโตเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

นอกจากนี้ ชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2521) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า พื้นฐานของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล เป็นระยะที่จะเพาะทัศนคติและอุปนิสัย ซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต การนำทางเด็กในการปลูกฝังนิสัยที่ดี จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินอย่างระมัดระวัง พ่อแม่เป็นจำนวนมากยังไม่เข้าใจธรรมชาติของเด็กคินัก ดังนั้น โรงเรียนจึงเป็นที่พึงพิงแหล่งสุดท้ายในการนำเด็กให้มีทัศนคติและอุปนิสัยที่พึงปรารถนา

ในปัจจุบัน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลมีความสำคัญและมีความจำเป็นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการศึกษาในระดับอื่น ๆ มิใช่เพื่อให้ความรู้แก่เด็ก แต่เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในการที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา และเป็นการแบ่งเบาภาระของบิดามารดาในการเลี้ยงดูบุตร ในขณะที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเช่น ในปัจจุบันที่บิดามารดาต้องออกทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลาและโอกาสในการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง ประกอบกับยังขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการที่ถูกต้อง จึงจำเป็นต้องอาศัยโรงเรียนอนุบาลช่วยอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา

เบญจา แสงมลิ (2518) ได้กล่าวไว้ว่า ทุกยุคทุกสมัยเด็กเล็กๆ จะได้รับการเลี้ยงดูอย่างทะนุถนอมเสมอมา โดยที่ผู้ใหญ่จะเข้าใจหลักการศึกษหรือไม่ก็ตาม สิ่งที่ผู้ใหญ่ปรารถนาก็คือ อยากให้ลูกหลานเติบโตเป็นคนดี มีเงินทองลาภยศสรรเสริญ การปลูกฝังอบรมเด็กนั้นจึงต้องประกอบด้วยขั้นตอนและหลักการที่ละเอียดอ่อน สามารถเข้าถึงจิตใจของเด็ก เอกวิทย์ ฌ ถलग (2520) กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อน 6 ปี หรือก่อนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความสำคัญต่อชาติ กล่าวคือ ถ้าจัดการศึกษาให้เด็กก่อน 6 ขวบได้สำเร็จจะเป็นเครื่องประกันพื้นฐานที่ดีในการจัดการศึกษาช่วงต่อ ๆ มา

การจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษานับได้ว่าเป็นมีความสำคัญอย่างยิ่ง และเด็กในวัยอนุบาลนั้นจึงควรได้รับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ อีกทั้งยังต้องมีการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของเด็ก เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่เหมาะสมกับการวางพื้นฐานของพัฒนาการทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพ โรงเรียนอนุบาลจึงจัดได้ว่าเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อเด็กเป็นอย่างมาก อีกทั้งในปัจจุบันผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานให้เข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลกันเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าไปอยู่ในโรงเรียนอนุบาลแล้ว ถ้าเด็กไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมจัดได้ว่าเป็นเด็กที่ด้อยโอกาสและมีผลทำให้การเรียนรู้ในระยะต่อไป เกิดความล้มเหลวและไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ดังนั้น การจัดการศึกษาในระดับอนุบาลจึงควรมุ่งจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความเจริญในพัฒนาการทุกด้านไปพร้อมๆ กัน ไม่ควรมุ่งเน้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะพัฒนาการทุกด้านมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่ถ้าส่งเสริมหรือสกัดกั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งย่อมก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ

1.2 ปรัชญาการศึกษาเด็กวัยอนุบาล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้นำหลักปรัชญาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาจากนักจิตวิทยาพัฒนาการและนักการศึกษาที่ได้รับการยอมรับ มาปรับให้เข้ากับสภาพสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทย โดยพิจารณา ดังนี้

- 1) เด็กมีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Pestalozzi)
- 2) เด็กจะพัฒนาได้ดีจากการเล่น (Froeble)
- 3) การฝึกประสาทสัมผัส เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้วยสติปัญญา (Montessori)
- 4) เด็กเรียนรู้จากการกระทำ จากประสบการณ์ตรง (Dewey, Piaget)
- 5) สภาพแวดล้อมมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต (Erikson)
- 6) การเร่งให้เด็กเรียนเป็นอันตรายอย่างยิ่ง (Elkind)

Pestalozzi (1827) เชื่อว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างด้านความสนใจ ความต้องการและอัตราในการเรียนรู้ เป็นผู้ริเริ่มความคิดในเรื่องความพร้อม เพื่อนำมาจัดโรงเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน โดยจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เด็กเกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

Froeble (1752) ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการอนุบาล เน้นเรื่องกิจกรรมของเด็ก ถือว่าเด็กทุกคนมีความสามารถอยู่ภายในจะแสดงออกต่อเมื่อได้รับการสนับสนุน เช่น จากการเล่น การร้องเพลง การแสดงท่าทาง โดยออกแบบชุดของเล่นและแตงนิทานสำหรับเด็ก

Montessori (1870) มีแนวคิดที่จะให้เสรีภาพแก่เด็กเพื่อแสวงหาความรู้ โดยปล่อยให้เด็กมีประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองตามความสนใจ โดยปราศจากการออกคำสั่งของครู ฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทุกส่วนของร่างกาย เพื่อให้สามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว

Dewey (1859) เน้นเรื่องการเตรียมสภาพแวดล้อม ให้สามารถเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์ด้วยตนเองประสบการณ์ของเด็กควรเกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงตามสภาพการณ์จริงมากกว่าการเรียนรู้จากตำรา ความรู้ที่ได้จากการลงมือกระทำจะเป็นความรู้ที่จดจำได้นาน

Piaget (1969) ได้อธิบายเรื่องการเรียนรู้และพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กว่า สติปัญญาต้องประกอบด้วย ความเข้าใจและความรู้ที่เกิดจากการกระทำ อันนำไปสู่การเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้เรื่องวัตถุ จะต้องมีการกระทำต่อวัตถุ การหยิบ จับ สัมผัส หรือมีประสบการณ์ตรงกับวัตถุนั้น

Erikson (1963) เน้นความสำคัญของวัยเด็กว่าเป็นวัยที่เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เชื่อว่าสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และการเล่นช่วยให้เด็กได้ฝึกหัด ทดลอง เรียนรู้ สถานการณ์ของการเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่องความสัมพันธ์ของความจริงทางด้านจิตใจ และสังคม

Elkind (1987) เชื่อว่าการสอนเนื้อหาสาระทางวิชาการ เป็นการให้การศึกษาที่ผิดพลาด เพราะทำให้เด็กเสี่ยงต่อการเครียด และสูญเสียบุคลิกภาพในระยะยาว เช่น การขาดแรงจูงใจในการเรียน การเรียนรู้โดยพึ่งผู้ใหญ่ ขาดความคิดริเริ่ม

1.3 หลักการจัดการศึกษาแก่เด็กวัยอนุบาล

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา เขียวพาเดชะคุปต์ (2536) ได้กล่าวไว้ว่า ควรมุ่งพัฒนาเด็กใน 3 ประการดังนี้

1) ความเสมอภาคทางโอกาส

เด็กทุกคนไม่ว่าจะมาจากที่ใดในสังคมไทย จะมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการพัฒนาในระดับปฐมวัย เพื่อให้เจริญเติบโตไปสู่ความเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ โดยเฉพาะเด็กในชนบท ในถิ่นสลัม หรือเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากไร้ ควรได้รับการพิจารณาช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาตามแนวทางเช่นเดียวกับที่เด็กในเมืองได้รับ

2) การพัฒนาศักยภาพของเด็ก

มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ หรือความสามารถอยู่ในตัวซึ่งติดตัวมาแต่กำเนิดศักยภาพต่างๆ เหล่านี้สามารถพัฒนาได้ และจะสามารถนำออกมาใช้เมื่อได้รับการกระตุ้นทั้งจากสิ่งแวดล้อมและแรงจูงใจภายในตัวเอง การศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้จะต้องพยายามดึงเอาศักยภาพของเด็กแต่ละคนออกมาและพัฒนาศักยภาพนั้นให้เจริญงอกงามสมบูรณ์

3) ความแตกต่างระหว่างบุคคล

ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันตามคุณสมบัติประจำตัวและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ การจัดการศึกษาจะต้องตระหนักถึงหลักความจริงนี้ การตระหนักถึงธรรมชาติของมนุษย์ ในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเป็นพื้นฐานในการวางแผนทางพัฒนาเด็กตามลักษณะเฉพาะของเขา และเป็นการพยายามเข้าถึงตัวเด็กแต่ละคนด้วย

การจัดการศึกษาในระดับอนุบาลที่เหมาะสม

นอกจากหลักการในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลดังกล่าว ทางสมาคมเด็กเล็กนานาชาติ (The National Association for Education of Young Children NAEYC, 1986 วรรณาท รักสกุลไทย, ผู้แปล, 2531) ยังได้นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลที่เหมาะสมไว้ดังต่อไปนี้คือ

หลักสูตร ควรมีเป้าหมายคือ จัดประสบการณ์ต่างๆ ให้สนองความต้องการของเด็ก และกระตุ้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งต้อง

คำนี้ว่าเด็กทุกคนมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลทั้งระยะเวลาของการเจริญเติบโตและพัฒนาการ ดังนั้นหลักสูตรและปฏิสัมพันธ์ของผู้ใหญ่จะต้องสนองต่อความแตกต่างในความสามารถ และความสนใจของเด็กแต่ละคน โดยความแตกต่างของระดับความสามารถ พัฒนาการ และลักษณะการเรียนรู้นี้ ต้องเป็นที่ยอมรับและนำมาใช้ประกอบการวางแผนกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับปฏิสัมพันธ์และกิจกรรมต่างๆ ต้องจัดขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความมั่นใจในตนเองและรักการเรียน

ยุทธศาสตร์การสอน ครูจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ จากการสำรวจที่เป็นประสบการณ์ตรงและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่กับเด็กคนอื่นๆ และกับวัสดุอุปกรณ์ เด็กได้เลือกกิจกรรมต่างๆ ที่ครูเตรียมไว้ด้วยตนเอง เช่น เล่นบทบาทสมมติ บล็อก เกมการศึกษา ศิลป ดนตรี วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ นอกจากนี้เด็กต้องมีความกระตือรือร้นทั้งด้านร่างกายและสติปัญญาได้ริเริ่มเองตามธรรมชาติ ทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็กๆ เป็นส่วนใหญ่ เด็กได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมมีวัสดุอุปกรณ์และคน โดยเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับประสบการณ์ในชีวิตของตน ส่วนครูควรเคลื่อนย้ายไปตามกลุ่มเด็กและดูแลเด็กแต่ละคน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมเด็กให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการตั้งคำถาม ให้คำแนะนำหรือเพิ่มเติมสื่อ และความคิดที่ซับซ้อนขึ้นในสถานการณ์ที่เด็กพบ ครูต้องตระหนักว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากการแก้ปัญหาและการทดลองด้วยตนเอง

การพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ ครูควรส่งเสริมและพัฒนาการควบคุมตนเองของเด็กโดยใช้กลวิธีแนะแนวทางเช่น เป็นแบบอย่างที่ดีและสนับสนุนพฤติกรรมที่ดีชี้แนะเด็กให้ทำกิจกรรมที่เหมาะสม และกำหนดข้อห้ามปฏิบัติต่างๆ ที่ชัดเจน ความคาดหวังของครูต้องสอดคล้องและเกื้อกูลศักยภาพของเด็ก ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก เช่น การให้ความร่วมมือ ความเอื้อเฟื้อ ความตกลงสมยอมและการพูดคุยกับคนอื่น ๆ เพื่อจัดปัญหาขัดแย้ง ทั้งนี้ครูต้องกระทำตลอดเวลา

การพัฒนาด้านสติปัญญา เด็กต้องได้รับการพัฒนาความคิดรวบยอดและความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่นและโลกที่อยู่รอบๆ ตัว โดยการสังเกต การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและของจริง และแสวงหาแนวทางแก้ปัญหารูปธรรม การเรียนเลข วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา และวิชาอื่นๆ จะต้องบูรณาการผ่านกิจกรรมที่มีความหมายเช่น เล่นบล็อก ดวงทราย น้ำ สังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม เล่นไม้และเครื่องมือช่าง จัดหมวดหมู่สิ่งของอย่างมีจุดมุ่งหมาย สำรวจสัตว์ ต้นไม้ น้ำ และเครื่องยนต์กลไก ร้องและฟังเพลงจากวัฒนธรรมต่างๆ กัน และวาดรูประบายสี เล่นดินน้ำมัน ซึ่งกิจกรรมประจำวันเหล่านี้สอนให้เด็กรู้จักรักษาตนเองให้มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์และปลอดภัย

การพัฒนาด้านร่างกาย เด็กมีโอกาสดูทุกวันที่จะใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ทั้งการวิ่ง การกระโดดและการทรงตัว กิจกรรมกลางแจ้งควรจัดให้มีทุกวัน เพื่อให้เด็กพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ รวมทั้งการเรียนรู้สิ่งแวดลอมนอกห้องเรียนสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระและสงเสียดังได้นอกจากนี้เด็กควรมีโอกาสดูทุกวันที่จะใช้กล้ามเนื้อเล็กผ่านกิจกรรมการเล่น เช่น กระดานปักหมุด ภาพตัดต่อ การระบายสี การตัด และกิจกรรมอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน

การพัฒนาด้านสุนทรียภาพ เด็กควรมีโอกาสทุกวันที่จะได้แสดงสุนทรียภาพ และความชื่นชมต่อความงามผ่านกิจกรรมศิลปะและดนตรี เด็กได้ทดลองและสนุกกับรูปแบบของดนตรี ประเภทต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านี้จัดให้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

การวัดผลและประเมินผลเด็ก การตัดสินใจที่จะมีผลกระทบต่อตัวเด็กโดยตรง เช่น การให้ซ้ำซ้ำ การสอนเสริม จะพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกตของครูและพ่อแม่ไม่ใช่จากคะแนนทดสอบเพียงอย่างเดียว การประเมินพัฒนาการและความสำเร็จของเด็กจะเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งจะรวมทั้งการจำแนกเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ การติดต่อกับพ่อแม่ และการประเมินประสิทธิภาพของการจัดหลักสูตร

นอกจากนี้ การใช้แรงจูงใจให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติและความต้องการของเด็ก การได้รู้จักโลกกว้างเป็นเครื่องมือส่งเสริมและจูงใจให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และครูเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งครูต้องประสานงานร่วมมือกับพ่อแม่ ติดต่อสื่อสารกันตลอดเวลาเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน และสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้แก่เด็กด้วย คุณสมบัติของครูที่จะทำงานร่วมกับเด็กอนุบาลควรสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย หรือพัฒนาการเด็กและมีประสบการณ์กับเด็กกลุ่มอายุนี้อย่างน้อย ส่วนขนาดของกลุ่มเด็กและอัตราครูไม่ควรจะมีเด็กมากกว่า 20 คน ต่อครู 2 คน

การจัดการศึกษาในระดับอนุบาลที่ไม่เหมาะสมมีลักษณะดังนี้

หลักสูตร การจัดหลักสูตรมุ่งเน้น การจัดประสบการณ์กับสติปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่เห็นถึงพัฒนาการด้านอื่นๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน เด็กจะถูกวัดและประเมินผลแต่เพียงเพื่อตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานของกลุ่มหรือตามความหวังของผู้ใหญ่ที่คาดหวังให้เด็กทุกคนมีความสามารถในการทำงานเท่าเทียมกันและประสบผลสำเร็จเท่ากัน

การจัดกิจกรรม นั้นเป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอน เช่นกำกับและตัดสินใจให้เด็กว่าควรทำอะไรเมื่อไร หรือควรสั่งให้เด็กนั่งอยู่กับที่มองครูอย่างเงียบๆ และฟังครู นอกจากนี้การใช้แบบฝึกหัดกระดาษอัดสำเนา บัตรคำ และวัสดุอื่นๆ ที่มีความเป็นนามธรรมเป็นหลักการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กมุ่งเน้นการท่องจำมาก และจัดกิจกรรมแยกเป็นรายวิชา เช่น วิชาเลข วิชาวิทยาศาสตร์หรือสังคมศึกษา ส่วนกิจกรรมศิลปะ ดนตรีจัดให้เฉพาะเมื่อมีเวลาเหลือ กิจกรรมศิลปะจะมีแต่ระบายสีรูปภาพ วาดรูปภาพตามที่ผู้ใหญ่กำหนดหรือสั่ง ส่วนกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งถูกมองว่าเบียดบังการสอนหรือจัดให้เป็นช่วงพักผ่อน เพื่อให้เด็กผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจกรรมหนัก ๆ มากกว่าที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมของเด็กนอกจากนี้ กิจกรรมการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กมีแต่เพียงกิจกรรมการเขียนด้วยดินสอหรือระบายสีรูปที่วาดไว้ หรือบทเรียนอื่นๆ ที่เหมือนกัน มีการสอนอ่านเขียนที่แยกเป็นทักษะโดด ๆ เช่น เรียนจำชื่อพยัญชนะที่ละตัวทบทวนอักษร ร้องเพลงพยัญชนะ ระบายสีในกรอบหรือเรียนวิธีการเขียนอักษรที่ถูกต้องบนกระดานที่ขีดเส้นไว้ให้ ส่วนการใช้แรงจูงใจนั้น เด็กจะถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมในทุกกิจกรรมที่ครูจัด และเข้าร่วมเพื่อให้ได้แรงเสริมภายนอก เช่น รูปสติ๊กเกอร์พิเศษหรือเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

การประสานงานระหว่างครูกับพ่อแม่ผู้ปกครอง มีเฉพาะเมื่อมีปัญหาเกิด

ขึ้นพ่อแม่จะมองครู่ว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญ และจะรู้สึกว่าคุณไม่มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ของลูก

การวัดผลและประเมินผล ใช้การทดสอบวัดพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นเกณฑ์ตัดสินการเข้ารับการศึกษายิ่งอย่างเดียว หรือใช้เป็นข้อสรุปว่าเด็กควรเข้าชั้นหรือควรรับการสอนซ่อมเสริมเท่านั้น

ครูผู้สอน คือครูที่มีประสบการณ์หรือไม่ผ่านการอบรมสำหรับการสอนระดับนี้

การใช้ขนาดกลุ่ม อัตราระหว่างครูกับนักเรียนจัดเช่นเดียวกับชั้นประถมศึกษา

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2531) ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาไว้สอดคล้องกับหลักการจัดดังกล่าวข้างต้นไว้ว่า

1) **การจัดหลักสูตร** จะต้องคำนึงถึงความครอบคลุมพัฒนาการของเด็กทุก ๆ ด้าน โดยใช้หลักการเรียนรู้จากกิจกรรมบูรณาการหลักสูตร จึงจะต้องมีการวางแผนที่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นที่ครูจะปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเด็ก โดยตัวครูจะต้องรู้จักการสังเกตและการจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจของเด็ก ว่ามีการก้าวหน้าหรือมีพัฒนาการอย่างไรการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกัน หลักสูตรที่ใช้กันอยู่ทั่วไปเป็นเพียงแนวทางที่เราจะนำไปปรับใช้เท่านั้น ไม่จำเป็นที่เด็กทุกกลุ่มอายุจะต้องเป็นไปตามแนวทั้งหมด จะต้องปรับให้เหมาะกับเด็กในแต่ละภูมิภาคแต่ละวัย การวางแผนหลักสูตร ครูต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่ครูเตรียมสภาพแวดล้อมให้แก่เด็ก และเด็กก็มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยการสำรวจ ทดลอง คิดค้น และการเล่นอุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ของเด็กควรจะเป็นสื่อที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมเหมาะสมกับระดับของเด็ก เด็กจะเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากสื่อที่เป็นของจริง เป็นรูปธรรมในระดับที่เด็กจะเข้าใจได้ก่อนที่จะเรียนรู้ในเรื่องนามธรรมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เรียนรู้จากง่าย ๆ ไปหาสิ่งที่ยาก จากสิ่งที่รู้แล้วไปหาสิ่งที่สลับซับซ้อนและยังไม่รู้ หลักสูตรควรยืดหยุ่นในการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็ก และมีกิจกรรมพิเศษที่เหมาะสมกับเด็กในแต่ละกลุ่ม

2) **บทบาทครู** จะต้องเป็นผู้เตรียมกิจกรรมที่หลากหลาย ทำทหายความสามารถและความสนใจของเด็ก เด็กเล็กๆ ชอบกิจกรรมที่ทำทหายความสนใจของตนเองไม่่ง่ายหรือยากเกินไป ครูอนุบาลจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ต้องรู้ทุกอย่าง รวมทั้งการผลิตสื่อเพื่อสนองความต้องการของเด็กอีกด้วย

3) **สื่อ วัสดุ อุปกรณ์** จะต้องเปิดกว้าง ดึงเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ

4) **ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก** จะต้องเต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น ผู้ใหญ่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยติดต่อด้วยวิธีต่างๆ ให้เด็กได้เข้ามาใกล้ตัว ส่งเสริมความสำเร็จในการทำกิจกรรม ให้ความสนใจ กระตุ้นเด็กด้วยวิธีต่างๆ โดยการผสมผสานวิธีการหลายๆ วิธี ทั้งโดยการใช้คำพูด ให้เด็กลองผิดลองถูกด้วยตนเอง เพื่อให้ได้คำตอบหรือแนวทางที่จะเป็นคำตอบ ครูต้องกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกความรับผิดชอบและมีระเบียบวินัยในตนเอง

5) **ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน** เป็นหลักการสำคัญอีกประการหนึ่งในการจัดการศึกษาระดับอนุบาล มีงานวิจัยมากมายพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญมากและมีบทบาทที่สำคัญในการเรียนรู้ของเด็กในโรงเรียน เราควรจะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมหรือกระตุ้น หรือส่งเสริมให้พ่อแม่เข้ามาดูการเรียนการสอนในห้องเรียน จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง จัดประชุมหรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ

6) **การประเมินพฤติกรรมเด็ก** เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากต้องการให้เด็กเข้าเรียนต่อชั้นประถมปีที่ 1 โดยมีการสอบที่เน้นการบวกเลขและความจำ โดยใช้จำประโยคภาษาอังกฤษยาว ๆ โดยที่ตัวเด็กเองไม่เข้าใจว่าจะเอาไปใช้ตอนไหนอย่างไร หมายความว่าอะไร การประเมินผลเด็กที่สำคัญที่สุดที่เราควรจะใช้คือ วิธีการสังเกต หรือการสอบถาม มากกว่าการทดสอบเด็กด้วยกระดาษและดินสอ

7. **คุณภาพของครูหรือครูที่เลี้ยงในระดับอนุบาล** เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ต้องให้ความสนใจ ครูควรจะเป็นคนที่ได้รับการอบรม มีความรู้ทางด้านอนุบาลจริงๆ หรือหากได้เรียนทฤษฎีมาแล้วก็ควรที่จะได้รับประสบการณ์ที่อยู่กับเด็กมาด้วย

นอกจากนี้ พัฒนา ชัชพงษ์ (2530) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาระดับ

อนุบาลศึกษาว่า การสอนในระดับอนุบาลศึกษาเป็นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้กระทำเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน เด็กวัยนี้เรียนรู้โดยการกระทำ ครูจึงต้องให้เด็กได้ลงมือกระทำ ครูอาจเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์เตรียมไว้ให้ โดยให้เด็กเป็นผู้เลือกและลงมือกระทำเอง เรียกได้ว่าเป็นการจัดประสบการณ์ไม่ถือว่าเป็นการสอน ซึ่งในการจัดเตรียมประสบการณ์ให้แก่เด็กนั้นครูจะต้องทราบว่าเด็กของตนอยู่ในวัยใด พัฒนาการของเด็กในวัยนี้เป็นอย่างไร มีศักยภาพแค่ไหน ประสบการณ์ที่จัดควรเลือกที่ใกล้ตัวเด็ก อยู่ในสิ่งแวดล้อมของเด็กโดยจะต้องคำนึงถึงตัวเด็ก ความแตกต่างระหว่างบุคคล และความสนใจของเด็กเป็นหลัก กิจกรรมที่จัดควรเปิดกว้าง เปิดโอกาสให้เด็กได้ประสบความสำเร็จ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็กเพื่อเด็กจะได้มีความกล้าในการทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป ด้วย เช่น มีกิจกรรมไม้บล็อก กิจกรรมวาดภาพ นอกจากนี้ การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กอย่างกว้างขวาง ทำให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ในหลายรูปแบบ เช่น การปฏิบัติ การทดลอง การทัศนศึกษา การเล่นบทบาทสมมติ การเล่นเป็นกลุ่มและเดี่ยว ต่างก็มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น

Weber (1973) ได้เสนอแนะว่าการจัดหลักสูตรการศึกษาของเด็กวัยอนุบาลนั้นควรจะให้ครอบคลุมถึงลักษณะพัฒนาการของเด็กทุกๆ ด้าน พร้อมทั้งจะต้องให้ความรู้ด้านจริยธรรมและคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย และประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต (2528) ยังได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า จากข้อเสนอแนะของ Weber นั้นแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัยอนุบาลควรจัดเนื้อหาที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งจริยธรรม คุณธรรม ในการจัดเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านนั้นอาจจัดได้หลายวิธี แต่ในปัจจุบันที่นิยมจัดกันก็คือจัดเป็นกิจกรรมหรือกลุ่มวิชา โดยนำมารวมกัน (บูรณาการ) เป็นหน่วยการสอน การจัดกิจกรรมแบบแบ่งออกเป็นรายวิชายังคงกระทำกันอยู่บ้าง

การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรระดับอนุบาลศึกษานั้น ควรจัดออกมาในรูปของประสบการณ์มากกว่าการเน้นวิชาการ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้การจัดหลักสูตรจะต้องมีเป้าหมายหลักที่ควรประกอบไปด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
- 2) พัฒนาทางด้านร่างกาย การเคลื่อนไหว การรับรู้
- 3) พัฒนาทางด้านภาษา
- 4) พัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง และการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม
- 5) พัฒนาทางสติปัญญา
- 6) ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 7) ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น การแสดงกิริยาที่สุภาพ รู้จักเก็บของให้เป็นระเบียบ ตรงต่อเวลา มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น
- 8) ให้เด็กเกิดความกล้าในการแสดงออกที่เหมาะสม

จากแนวคิดและหลักการของนักการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กวัยอนุบาล ควรมุ่งเน้นให้เด็กพัฒนาให้ครบทุกด้าน คือพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่ควรเน้นแต่สติปัญญาเพียงด้านเดียว ประการสำคัญที่ควรเน้นให้มากขึ้นคือในเรื่องของการรู้จักปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งแนวคิดและหลักการของนักการศึกษาต่างๆย่อมส่งผลต่อจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา

1.4 จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาเด็กวัยอนุบาล

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540) เป้าหมายการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชนได้ระบุไว้ในข้อ 1 ว่าเด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนปี 2544 และเด็ก 3-5 ปี เข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ในปี 2544

สำหรับแนวทาง / มาตรการ การยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชนได้ระบุไว้ในข้อ 1 ว่าขยายบริการการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัย โดยจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว และการเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้องเหมาะสมผ่านสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง ส่งเสริมสนับสนุนการเตรียมความพร้อมอย่างมีมาตรฐานแก่เด็กปฐมวัยที่หลากหลาย เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงแนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา และประกาศใช้เป็นหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้ระบุถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลคือเพื่อให้เด็กอายุ 3-6 ปี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัยดังต่อไปนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- 1) มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัยและมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
- 2) ใช้กล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- 3) ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
- 4) มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
- 5) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย
- 6) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบ

ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

- 7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย
- 8) ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 9) มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยและมีเจตคติที่

ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

- 10) มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ส่วนราศี ทอสงวัตต์ (2529) มีความคิดเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับ

อนุบาลศึกษา คือความพร้อมในการเรียนของนักเรียนระดับปฐมวัย ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ความพร้อมทางร่างกาย ความพร้อมทางสติปัญญา ความพร้อมทางอารมณ์จิตใจ และสังคม มีรายละเอียดดังนี้

1) ความพร้อมทางด้านร่างกาย ประกอบด้วย การบังคับกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ประสาทสัมผัส การเจริญเติบโต สุขภาพอนามัย และบุคลิกภาพ

2) ความพร้อมทางสติปัญญา ประกอบด้วย

2.1) ความรู้พื้นฐานทางภาษา คือ ความพร้อมในการฟัง พูด อ่าน และเขียน

2.2) ความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่อยู่รอบตัว การจำแนกความแตกต่างและความสอดคล้องของภาพและเสียง การจัดประเภทของสิ่งของ การลำดับเหตุการณ์ การนับและรู้ค่าของจำนวนหนึ่งถึงสิบ

2.3) การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความจำ และความคิดรวบยอด

3) ความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม คือ ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันเพื่อความอดทนอดกลั้น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความร่าเริงแจ่มใส ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตากรุณา มารยาทเรียบร้อย การยอมรับและเข้าใจเมื่อกระทำผิด การรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการรักษาความสะอาด

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของโรงเรียนสำหรับเด็กเล็กและเด็กอนุบาลว่า เพื่อช่วยให้เด็กพัฒนาทัศนคติและนิสัย ด้วยการเล่นและการทำงานร่วมกับคนอื่นในสิ่งแวดล้อมที่จะเปิดโอกาสให้เด็กมีความเจริญงอกงามทางกาย ทางสมอง ทางอารมณ์ และทางสังคม ให้รู้จักทำงานร่วมกันและเข้าใจกันได้ดี

อารี รังสินันท์ (2523) มีความเห็นว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กก่อนวัยเรียนมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้เจริญพัฒนาไปในรูปแบบที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน และให้สอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของเด็ก ตลอดจนการป้องกันหรือแก้ไขพฤติกรรมที่อาจเป็นปัญหาได้อย่างเหมาะสม

การจัดการศึกษาในระดับอนุบาลนั้น นักการศึกษาได้มุ่งเน้นถึงการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก โดยการเตรียมนี้จะต้องเป็นการเตรียมไปพร้อม ๆ กันในทุกด้านของพัฒนาการ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เด็กมีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่พร้อมจะเรียนในระดับประถมศึกษา มิใช่มุ่งสอนให้เด็กอ่าน เขียน คณิตเลขได้ตั้งแต่ชั้นอนุบาล

1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับอนุบาลในประเทศไทย

สมร ทองดี (2537) ได้จัดแบ่งประเภทของหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามวัตถุประสงค์ในการจัดให้บริการได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) หน่วยงานที่ให้การศึกษาและการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา และเตรียมประถมศึกษา เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาในแง่ที่มุ่งพัฒนาด้านวิชาการ เตรียมให้เด็กมีความพร้อมทางด้านวิชาการที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจัดในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาล 3 ปี หน่วยงานประเภทนี้ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลต่างๆ ทั้งที่ดำเนินการโดยรัฐบาลและเอกชน นอกจากนี้ยังมีโครงการต่างๆ เช่น โครงการสอนเด็กก่อนวัยเรียนในวัด โครงการจัดชั้นเรียนเด็กเล็กวัยก่อนเกณฑ์บังคับเรียนในโครงการ ฝึกหัดครูชนบท ของกรมการฝึกหัดครู

2) หน่วยงานที่มุ่งพัฒนาเด็กในด้านการส่งเสริมการเลี้ยงดู ให้เด็กมีความเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย และจิตใจและเพื่อแบ่งเบาภาระของบิดามารดา หน่วยงานดังกล่าวได้แก่ โครงการพัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชน สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของสำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร ศูนย์โภชนาการเด็กของกรมอนามัย สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของกรุงเทพมหานคร และสถานสงเคราะห์เด็กของเอกชน ภายใต้การควบคุมของกรมประชาสงเคราะห์

รูปแบบและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา มีรูปแบบและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลพอสรุปได้ดังนี้

1) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาลและชั้นเด็กเล็ก โดยเรียนชั้นอนุบาล 2 ปี ซึ่งจะรับนักเรียนอายุ 4-6 ปี ในบางแห่งจะเรียน 3 ปี โดยรับนักเรียนอายุ 3-6 ปี ส่วนโรงเรียนที่ไม่สามารถเปิดชั้นอนุบาลได้ ก็อาจเปิดชั้นเด็กเล็ก ใช้เวลาเรียน 1 ปี โดยรับนักเรียนอายุ 5-6 ปี เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

วัตถุประสงค์

1) เพื่อแสวงหารูปแบบศูนย์เด็กก่อนระดับประถมศึกษาในทุกจังหวัด และเพื่อทดลองวิเคราะห์วิจัย และพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

2) เพื่อประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่จัดอบรมเลี้ยงดูเด็กให้ดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

3) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ท้องถิ่น เอกชน หน่วยงาน องค์กร มูลนิธิต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนให้มากขึ้น

รูปแบบ โรงเรียนอนุบาลสังกัด สปช. เปิดสอนชั้นอนุบาล 2 ปี หรือ 3 ปี หรือเปิดสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา โดยใช้เวลาเรียน 1 ปี

2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) เนื่องจากรัฐไม่สามารถจัดการศึกษาในระดับนี้ได้อย่างทั่วถึงจึงสนับสนุนให้เอกชนดำเนินการทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค โดยรับเด็กอายุประมาณ 3 – 6 ปี เข้าเรียนชั้นอนุบาล หลักสูตร 3 ปีหรือ 2 ปี โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนในระดับนี้มีจำนวนมาก บางแห่งเปิดสอนมานานและสามารถจัดดำเนินการจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม

วัตถุประสงค์ สถานศึกษาเอกชนที่เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ตอบสนองนโยบายของรัฐ ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก และเพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษาได้เป็นอย่างดี

รูปแบบ สถานศึกษาของเอกชนบางแห่งรับเด็กอายุ 3 – 4 ปี เข้าเรียนชั้นอนุบาล 3 หรือ 2 ปี โดยบางแห่งเริ่มสอนหนังสือให้กับเด็ก บางแห่งก็เพียงเตรียมความพร้อมให้เด็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของแต่ละโรงเรียนและความต้องการของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ

3) กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้านโดยรับเด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะตั้งอยู่ในหมู่บ้านเขตพัฒนาโดยรับเด็กในหมู่บ้านเข้าเรียน และส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยมีกรมการพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุน และประสานงาน

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 3 – 6 ปี ในเขตพัฒนาได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตัวเองและร่วมมือกันพัฒนาเด็ก โดยเผยแพร่วิทยาการแผนใหม่ไปสู่บิดามารดา ผู้ปกครองเด็กและชุมชน

รูปแบบ เน้นที่การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมีบุคลากรหรือผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ปฏิบัติงาน โดยการคัดเลือกจากบุคคลในท้องถิ่นที่ศรัทธาในการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งทางกรมการพัฒนาชุมชนทำการฝึกอบรมให้

4) กรมการศาสนา (ศน.) เริ่มโครงการสอนเด็กก่อนวัยเรียนโดยใช้วัดเป็นโรงเรียนสำหรับอบรมสั่งสอนเด็กรับเด็กอายุประมาณ 4 ปี เข้าเรียน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้พระได้ทำประโยชน์แก่สังคม โดยมีพี่เลี้ยงเป็นฆราวาสร่วมปฏิบัติงาน ใช้วัดเป็นโรงเรียนสำหรับอบรมสั่งสอนเด็กและจัดขึ้นเพื่อการกุศลไม่เก็บค่าเล่าเรียน
- 2) เป็นการเตรียมเด็กให้มีความรู้พื้นฐานก่อนที่จะเข้าเรียน ในชั้นประถมศึกษา รวมทั้งเป็นการปลูกฝังคุณธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามให้แก่เด็ก

รูปแบบ สอนเด็กก่อนเกณฑ์ที่จะเข้ารับการศึกษาระดับบังคับตามกฎหมาย ทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 3-6 ปี โดยมีพระภิกษุสามเณรเป็นผู้สอนและมีพี่เลี้ยงเป็นฆราวาสร่วมปฏิบัติงานเพื่อคอยดูแลนักเรียน

หน่วยงานทั้ง 4 สังกัด ดังกล่าวข้างต้น ต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือเพื่อให้เด็กในระดับก่อนประถมศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่ว่าจะจัดในรูปแบบใดควรจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานนั้นๆ เพื่อให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

1.6 การจัดประสบการณ์และกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาล

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมในชั้นอนุบาลศึกษานักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

ประภาพรณ เอี่ยมสุภาษิต (2528) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลเป็นการจัดเนื้อหาสาระให้กับเด็กในรูปของกิจกรรมต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการที่จะเรียนในระดับสูงขึ้นไปเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการจัดเนื้อหาวิชาการต่างๆ ให้เด็ก จึงควรจัดในรูปของประสบการณ์มากกว่าจะเน้นวิชาการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ราศี ทองสวัสดิ์(2529) ที่ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กวัยอนุบาลเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะแตกต่างจากระดับอื่นๆ คือไม่ใช่มุ่งแต่การสอนเนื้อหาให้กับเด็กอย่างเดียว แต่เป็นการจัดในรูปกิจกรรมต่างๆ เช่นการเล่น การทำงานศิลปะ จึงถือว่ากิจกรรมที่ครูจะต้องทำนั้นไม่ใช่เป็นการสอนดังเช่นชั้นประถมศึกษา แต่เรียกว่าการจัดประสบการณ์

นอกจากนี้ เยาวพา เดชะคุปต์ (2528) ได้ให้ความเห็นว่า การจัดประสบการณ์และกิจกรรมชั้นอนุบาลศึกษา หรือการจัดการเรียนการสอนในชั้นอนุบาลศึกษานั้นเป็นศิลปะอย่างหนึ่งและเป็นศาสตร์ทางพฤติกรรมแขนงหนึ่ง การสอนเด็กระดับนี้ คือ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และหาข้อสรุปด้วยตนเอง

กรมสามัญศึกษา (2526) เสนอวิธีการจัดประสบการณ์และกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาลไว้ว่า การจัดการดำเนินถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

- 1) ควรเปิดโอกาสหลายๆ ทางให้เด็กได้คิดค้นด้วยตนเอง ปล่อยให้เด็กได้ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ ไม่เร่งเด็ก ปล่อยให้เด็กได้ตัดสินใจเอง จะช่วยเหลือเด็กเมื่อจำเป็นจริงๆ และจัดกิจกรรมให้เด็กทำตามความสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ สำเร็จ เพื่อไม่ให้เกิดความท้อแท้ ควร

สนใจในการกระทำของเด็ก เลือกหาที่ชมเชย คอยซักถามดูแลให้กำลังใจ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ควรหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบ และยกย่องชมเชยผลงานเด็กตามความเหมาะสม ครูไม่ควรเข้าไปขัดจังหวะในกิจกรรมที่เด็กกำลังทำอยู่โดยไม่จำเป็นและปล่อยให้เด็กใช้ความพยายามของตนเองเพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดที่จะแก้ปัญหา ให้เด็กแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ครูเป็นผู้แนะนำเพียงเล็กน้อย แต่ต้องคอยดูแลเด็กตลอดเวลา และเพิ่มความรู้ให้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ สนับสนุนให้เด็กได้พูดแสดงออก คอยตั้งคำถามให้เด็กพูด คิด โดยครูพูดให้น้อย

2) ควรเล่นกับเด็กแต่ไม่เล่นจนเด็กเหนื่อย พยายามเก็บสิ่งที่จะเป็นอันตรายแก่เด็กเพื่อจะได้ไม่ต้องคอยห้ามเด็กอยู่ตลอดเวลา เด็กได้ทำงาน เล่น และทดลองโดยไม่มีอันตราย ตัวครูเองไม่กังวลใจและห่วงใยเด็กจนเกินไป

3) ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถ ระยะเวลา ความสนใจของเด็ก การวางแผนงานควรจะต้องนึกถึงทั้งชั้นและเป็นรายบุคคล จัดสิ่งแวดล้อมเพื่อสามารถจะเลือกประสบการณ์ตามความต้องการ เด็กจะได้เจริญเติบโตอย่างเต็มที่ช่วยให้เด็กมีความคิดริเริ่มและได้ผจญภัย

ส่วนห้องเรียนสำหรับเด็กจะต้องเป็นห้องทำงานด้วย จัดสื่อการเรียนการสอนไว้ให้พร้อม เด็กอาจจะตอกตะปู เลื่อยไม้ ปั้นดินเหนียว ระบายสี เย็บผ้า ทำกับข้าวและสร้างบล็อก ซึ่งอาจจะมีหีบหรือกล่องกระดาษ หรือเศษวัสดุต่างๆ เตรียมไว้ สื่อการเรียนเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลอง ทำให้ได้ประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้นมีความรู้พื้นฐานดี ทำให้เด็กอิสระไม่กลัวโรงเรียน เป็นคนกล้าพูด กล้าแสดงออก นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน(2531) ได้เสนอขอขยายการจัดประสบการณ์และกิจกรรมชั้นอนุบาลไว้ว่าเป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กในช่วงอายุเป็นหลัก มิใช่มุ่งจะให้อ่านเขียน และต้องจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการตลอดจนสิ่งแวดล้อมของเด็กจึงเรียกรวมการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้ว่า การจัดประสบการณ์ ซึ่งต้องจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้เด็กในรูปของกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง

ดังนั้น การจัดประสบการณ์และกิจกรรมในชั้นอนุบาลศึกษา คือ กระบวนการที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยการจัดประสบการณ์ในรูปกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความสนใจ วัย พัฒนาการและสิ่งแวดล้อม จนเกิดความเจริญงอกงามได้ครบถ้วนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2. การประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

2.1 ความหมายของการประสานงานของตาและมือ

การประสานงานของตาและมือเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการเขียน เพราะเมื่อเด็กเริ่มเรียนเขียนจะต้องสามารถควบคุมกล้ามเนื้อเพื่อลากเส้นให้เป็นตัวอักษรตามที่ต้องการ และจะต้องใช้สายตาพิจารณาไปด้วยว่า ตัวอักษรที่ปรากฏจากการลากนั้นถูกหรือไม่ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากล้ามเนื้อทั้งสองส่วนนี้จะต้องทำงานประสานกันอย่างดี นักการศึกษาหลายคนได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ไว้ดังนี้

สุณีย์ ธีรดากร (2523) ได้กล่าวว่า การประสานงานของตาและมือหมายถึง การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อตา กล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ ให้ทำงานประสานกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) ที่กล่าวว่าหมายถึงความสามารถในการบังคับการควบคุมกล้ามเนื้อนิ้วมือในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคงคล่องแคล่ว ส่วน ทองหล่อ วิภาวัน (2523) ได้กล่าวว่าหมายถึงความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก รวมถึงระบบประสาททางกล้ามเนื้อ ประสิทธิภาพในการใช้กล้ามเนื้อต่างๆ เช่น การใช้มือ นิ้วมือ ในการปฏิบัติงานได้อย่างดี

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า การประสานงานของตาและมือหมายถึง ประสิทธิภาพในการใช้กล้ามเนื้อตา มือ นิ้วมือ ให้ประสานสัมพันธ์กัน ทำให้สามารถหยิบจับ สัมผัสวัตถุหรือประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคงคล่องแคล่ว

2.2 ความสำคัญของการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

รัตนาศิริพานิช (2523) ได้ศึกษาเรื่องการประสานงานของตาและมือและเขียนเป็นบทความเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตาและมือมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเขียน เด็กจะสามารถเขียนสิ่งใดได้ก็ต่อเมื่อมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาทำงานประสานสัมพันธ์กันได้ดี ซึ่งความสามารถดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะนำไปสู่การเขียนในชั้นประถมศึกษา แต่ทั้งนี้ การเขียนมิได้หมายถึงการเขียนตัวอักษรตามความหมายของผู้ใหญ่เท่านั้น แต่การที่เด็กสามารถบังคับควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อมือและสายตา ให้ขีดเขียนเส้นไปในลักษณะต่างๆ ได้ ถือเป็นความสามารถขั้นเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การเขียนที่แท้จริง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2521) นอกจากนี้ เตือนใจ เศรษฐศักดิ์โก (2521) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการประสานงานของตาและมือว่า ความพร้อมพื้นฐานของเด็กที่เริ่มเรียนประกอบด้วยความสามารถในการใช้สายตากับกล้ามเนื้อให้สัมพันธ์กัน

ประเทิน มหาจันทร์ (2516) ได้กล่าวว่า วุฒิภาวะของการรับรู้ทางสายตา (Visual Perception) เป็นปัจจัยสำคัญของความพร้อมทางการเขียน เพราะการเขียนมิใช่เป็นขบวนการของการใช้แรงงานกล้ามเนื้อหรือเป็นการตอบสนองของกิริยาสะท้อนขั้นต่ำเท่านั้น แต่การเขียนเป็นขบวนการ

แห่งการคิด เป็นขบวนการที่ต้องใช้กิจกรรมของระบบประสาทส่วนกลางด้วย การเขียนที่ดีจะต้องมีการประสานกันอย่างดีระหว่างสายตา กับมือ นอกจากนั้นการควบคุมกล้ามเนื้อ นิ้วมือ และแขนจะต้องเป็นไปอย่างดีด้วย จึงจะทำให้การเขียนมีประสิทธิภาพสูง

ในต่างประเทศก็มีนักการศึกษามากมายที่เห็นความสำคัญของการประสานงานของตาและมือ และได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ ดังนี้

Downing and Thrackray (1971) ได้กล่าวว่า การใช้สายตาเป็นสื่อไปยังความสามารถในการรับรู้และความสามารถในการจำแนกความแตกต่าง เป็นองค์ประกอบของความพร้อมทางสติปัญญาและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเด็กในช่วง 2-3 ปี เป็นวัยของการพัฒนากล้ามเนื้อ จากการที่กล้ามเนื้อกำลังพัฒนาเด็กจึงมักอยากทดสอบความสามารถของตนในการทำสิ่งต่างๆ ซึ่งการเพิ่มความสามารถในการใช้มือจะนำไปสู่ความสามารถในการเขียนได้ดียิ่งขึ้น โดยเด็กจะพัฒนาความสามารถดังกล่าวนี้ได้จากการฝึกทักษะซ้ำๆ (Kaufman and Kaufman, 1978)

Chucmilinski (1968) ได้กล่าวว่า จุดเริ่มต้นสำหรับความสามารถและพรสวรรค์ของเด็กคือการพัฒนานิ้วมือ ยิ่งเด็กมีโอกาสใช้มือคล่องแคล่วเพียงใด ย่อมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาไปด้วย ซึ่ง Tidyman and Butterfield (1951) กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความพร้อมในการเขียนได้ต้องมีความสามารถด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ความสามารถที่จะบังคับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อในขณะที่เขียน

กล่าวคือ ผู้เขียนวางแขนอย่างสบายบนโต๊ะ กล้ามเนื้อแขน มือ และนิ้วมือเคลื่อนไหวไปอย่างกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2) ความสามารถในการสังเกตและจดจำภาพของตัวอักษรได้อย่างแม่นยำถูกต้อง

ก่อนที่เด็กจะเขียนหนังสือได้ ภาพของตัวอักษรจะต้องฝังอยู่ในจิตใจของเด็กอย่างชัดเจนเสียก่อน ยิ่งไปกว่านั้น เด็กจะต้องจดจำลีลาการเขียนของตัวอักษรแต่ละตัวให้ได้อีกด้วย เมื่อเด็กจำภาพของตัวอักษรได้อย่างแม่นยำ และมีการประสานงานของตาและมืออย่างดีแล้ว การเขียนตัวอักษรของเด็กก็จะเป็นเรื่องที่ยากลำบาก

ดังนั้น การที่เด็กจะสามารถเขียนได้ดีเพียงไร จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการประสานงานของตาและมือ ดังนี้ นวลศิริ เปาโรหิตย์และคณะ ได้ให้ความเห็นเรื่องนี้ว่า วุฒิภาวะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเจริญเติบโต และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อร่างกายมีความพร้อม ซึ่งหมายถึงกล้ามเนื้อที่แข็งแรง ประสานกับระบบประสาทตาที่เจริญเติบโตพอที่จะทำกิจกรรมได้ สำหรับความพร้อมในการเขียนนี้ เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เด็กเล็ก ๆ นั้น การประสานงานของกล้ามเนื้อยังพัฒนาไม่เพียงพอ จะทำให้เด็กเขียนไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งเป็นเหตุให้เด็กไม่ชอบการเขียนหนังสือ จึงควรได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้กล้ามเนื้อทั้งสองส่วนได้มีการประสานการทำงานได้อย่างสอดคล้องกันเมื่อเด็กมีความพร้อม

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

กระดูกและกล้ามเนื้อของเด็กวัยอนุบาลจะพัฒนาขึ้นตามระดับอายุที่เพิ่มขึ้น แต่กระดูกของเด็กหญิงจะพัฒนาดีกว่าเด็กชาย การเจริญเติบโตของระบบกล้ามเนื้อก็จะเปลี่ยนไปอย่างช้า ๆ

Gesell (1974 อ้างถึงใน ประมวลู ดิคกินสัน, 2524) นักจิตวิทยาพัฒนาการผู้ซึ่งศึกษาความสามารถของเด็กตามแบบธรรมชาติ โดยสังเกตพฤติกรรมของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตเต็มที่ การสังเกตมีทั้งสังเกตด้วยสายตา และบันทึกเป็นภาพยนตร์ไว้ศึกษาโดยละเอียดภายหลัง ผลการศึกษา Gesell สรุปว่าความสามารถของเด็กมีเป็นระยะและเป็นขั้นตอน แต่ละช่วงอายุมีความหมายและมีความสำคัญแก่ชีวิต เพราะเป็นรากฐานของบุคคล เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ พฤติกรรมของบุคคลจะมีอิทธิพลมาจากสภาพความพร้อมทางร่างกาย ได้แก่ กล้ามเนื้อ ต่อม กระดูก และประสาทต่างๆ สิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนประกอบของการเปลี่ยนแปลง

Gesell (1940) ได้แบ่งพัฒนาการเด็กออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว (Motor behavior) เป็นความสามารถของร่างกายที่ครอบคลุมถึงการบังคับอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย และความสัมพันธ์ทางการเคลื่อนไหวทั้งหมด

2) พฤติกรรมด้านการปรับตัว (Adaptive behavior) เป็นความสามารถในการประสานงานระหว่างระบบการเคลื่อนไหวกับระบบความรู้สึก (Motor Sensory Coordination) เช่นการประสานงานระหว่างตากับมือ (Eye- Hand Coordination) ซึ่งดูได้จากความสามารถในการใช้มือของเด็ก (Manipulation) เช่นในการตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นลูกบาศก์ การสั้นกระดิ่ง การแกว่งกำไล ฯลฯ ฉะนั้นพฤติกรรมด้านการปรับตัวจึงสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเคลื่อนไหว

3) พฤติกรรมทางด้านภาษา (Language behavior) ประกอบด้วยวิธีสื่อสารทุกชนิด เช่น การแสดงออกทางหน้าตา ท่าทาง การเคลื่อนไหวท่าทางของร่างกาย ความสามารถในการเปล่งเสียงและภาษาพูด การเข้าใจในการสื่อสารกับผู้อื่น

4) พฤติกรรมทางด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม (Personal-social behavior) เป็นความสามารถในการปรับตัวของเด็ก ระหว่างบุคคลและบุคคลกับกลุ่มภายใต้ภาวะแวดล้อมและสภาพความเป็นจริง นับเป็นการปรับตัวที่ต้องอาศัยการเจริญของสมอง และระบบการเคลื่อนไหวประกอบกัน

และสุชา จันทรเฒ (2518) ได้ให้คำจำกัดความของวุฒิภาวะไว้ว่า วุฒิภาวะ (maturity) คือ ระดับความเจริญเติบโตสูงสุดของเด็กระยะหนึ่ง ความเจริญเติบโตระยะนั้น จะต้องสูงพอที่จะให้เด็กเรียนเรื่องที่เราจะจัดสอนได้โดยสะดวก ความเจริญเติบโตนี้ไม่ได้หมายถึงความเจริญเติบโตทางด้านร่างกายเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงการเจริญเติบโตทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และทางสังคมด้วย ส่วนความพร้อม (readiness) คือ สภาพความเจริญเติบโต รวมไปถึงความสนใจและความรู้อันเป็นพื้นฐานที่สูงพอที่จะช่วยให้เด็กเรียนได้สะดวก ซึ่งหากจัดการเรียนการสอนให้เด็ก ให้เขียนได้อย่างมีคุณภาพดีนั้น จะต้องประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ วุฒิ

ภาวะทางการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเล็ก อันได้แก่ มือและนิ้วมือ อย่างหนึ่ง กับวุฒิภาวะทางการรับรู้ ซึ่งก็คือ สายตา อีกอย่างหนึ่ง และทั้งสองส่วนนี้ จะต้องประสานการทำงานกันอย่างกลมกลืน เด็กที่ยังไม่บรรลุวุฒิภาวะด้านใดด้านหนึ่งก็ตาม การเขียนของเขาจะไม่ได้ผล

ในด้านความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก Gesell(1974)พบว่า การควบคุมปฏิบัติการแห่งกล้ามเนื้อของเรามีพัฒนาการเริ่มจากศีรษะจรดเท้า เรียกว่า Cephalo Caudal Sequence คือ หันศีรษะได้ก่อนชันคอแล้วจึงคว่ำ คืบ นั่ง คลาน ยืน เดิน และวิ่งตามลำดับ การควบคุมปฏิบัติการกล้ามเนื้อยังมีพัฒนาการเริ่มจากใกล้ลำตัวก่อนเรียกว่า Proximodistal Sequence เช่น ที่แขนขา ทารกยอมบังคับการเคลื่อนไหวแกว่งแขนขาได้ก่อนมือและเท้า เด็กใช้แขนคล้องก่อนมือ และใช้มือคล้องก่อนนิ้ว ดังนั้นเด็กเล็กๆ เมื่อต้องการจับอะไรก็คว้าไปทั้งตัว ต่อมาจึงยื่นออกไปเฉพาะแขนแล้วจึงใช้มือและนิ้วดังกล่าว ถ้าจะให้เด็กเล็กๆ เขียนหนังสือมักจะไต่ตัวโต เพราะกล้ามเนื้อมือยังใช้ไม่คล่อง ได้แต่วาดแขนออกไปกว้างๆ ต่อเมื่อการบังคับกล้ามเนื้อบรรลุวุฒิภาวะแล้วจึงสามารถเขียนตัวเล็กๆ ได้ เพราะสามารถบังคับกล้ามเนื้อและนิ้วได้แล้ว นอกจากนี้เขายังพบว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้มือหยิบจับของทารก มีพัฒนาการเริ่มจากใช้มือตะปบ ขึ้นต่อมาจับของด้วยนิ้วมือ 4 นิ้วกับฝ่ามือ โดยเริ่มจากฝ่ามือช่วงใกล้สันมือ แล้วเลื่อนไปใช้กลางฝ่ามือ จากนั้นหัวแม่มือจึงค่อยเลื่อนมาช่วยจับ ขั้นสุดท้ายคือ การหยิบของด้วยหัวแม่มือกับปลายนิ้ว

2.4 ความสามารถในการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

น้อมฤดี จงพยุหะ สมประสงค์ ปิ่นจินดา และศิริรัตน์ เจริญศักดิ์ (2518) ได้กล่าวถึงความสามารถในการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลดังนี้

อายุ 4 ขวบ

เขียนวงกลมได้ดีกว่าเมื่ออายุ 3 ขวบ และเขียนจากซ้ายไปขวา แต่ยังไม่เขียนรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตามแบบไม่ได้ แต่สามารถเขียนเครื่องหมาย x ได้ดี

สามารถพับกระดาษได้ 3 ทบ และพับขวางอีกครั้งหนึ่งซึ่งวัย 3 ขวบทำไม่ได้

อายุ 5 ขวบ

สามารถลากเส้นได้ตรง แสดงถึงการรอกงามและพัฒนาการของระบบประสาท ลากมุมแหลม มุมป้าน หักมุมลงข้างล่างได้ สร้างรูปสามเหลี่ยมได้

สนใจการล้างถ้วยล้างชาม

อายุ 6 ขวบ

อาบน้ำ แต่งตัวเองได้ ผูกเชือกกรองเท้าได้

สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2525) กล่าวถึง พัฒนาการทางกล้ามเนื้อเล็กเกี่ยวกับทักษะการใช้กล้ามเนื้อมือของทารกว่าเริ่มแสดงความสนใจในการใช้มือป้อนอาหารเองเมื่ออายุ 8 เดือน จะจับขวดนมไว้ได้เอง และในเดือนต่อมาจะเอาออกจากปากและใส่กลับเข้าปากได้เองโดยไม่ต้องมีผู้ช่วย อายุ 1 ขวบ ถือถ้วยสองมือดื่มได้ อายุ 15 เดือน จับช้อนและพยายามตักอาหารใส่ปาก ทักษะของมือพัฒนาขึ้นจนทำให้ทารกแต่งตัวเองได้บ้างแล้ว เช่น ถอดเสื้อ ในตอนปลายปีแรก ทารกส่วนมากดึงถุงเท้า รองเท้า และหมวกออกเองได้ แต่เมื่อพ้นวัย จะถอดเสื้อผ้าทุกชิ้นนอกจากจะเป็นเสื้อผ้าที่มีกระดุม ในวัยขวบหนึ่งทารกจะพยายามใส่เสื้อผ้าเอง สามารถจับดินสอและขีดเขียนได้ก่อนสองขวบ ทารกมีความสามารถในการเปิดหีบเปิดฝาขวด หรือเปิดหนังสือ ต่อท่อนไม้ ร้อยลูกปัดขนาดใหญ่ ตัดกระดาษด้วยกรรไกร และขีดเขียนด้วยดินสอสีได้ เด็กบางคนพยายามโยนหรือกลิ้งลูกบอลในตอนนี้ได้แล้ว แต่ยังทำไม่ได้ดีจนกว่าจะสองขวบ เด็กสองขวบจะเพลินกับการใส่กระดุมเสื้อ โดยเฉพาะกระดุมรูปร่างและสีแปลก ๆ ในระยะ 1 – 2 ปีต่อมา เด็กจะใส่และแกะกระดุมเสื้อได้เอง และเมื่ออายุ 6 ขวบ ก็จะสามารถใส่กระดุมในที่ยาก ๆ ได้ เช่น ที่ข้างหลัง คอและบ่า

การโยนลูกบอลเป็นการเล่นที่เด็กวัยนี้ชอบมาก การโยนและรับลูกบอลได้ดีและเร็วเท่าใด โอกาสที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อนเล่นยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น เด็ก 5-6 ขวบ ส่วนมากขว้างและรับลูกบอลได้อย่างคล่องแคล่ว

สุณีย์ ธีรดากร (2523) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กในด้านการประสานงานของตาและมือ ดังนี้

อายุ 4 ขวบ ใช้มือถนัดขึ้น หยิบวัตถุเล็ก ๆ ได้ ควรฝึกให้เด็กใช้มือทำกิจกรรมต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น ฝึกการขีดเขียน ตัดกระดาษ ปั่นดินน้ำมัน เล่นของเล่นที่สวมน้ำและดึงออกได้ วัยนี้สามารถช่วยตัวเองในการแต่งตัว ถ้างมือ แปรงฟัน

อายุ 5-6 ขวบ สามารถฝึกพับกระดาษ ตัดกระดาษและเล่นเกี่ยวกับการก่อสร้างได้ดี ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรูปได้ ปั่นดินน้ำมัน วาดเขียนด้วยดินสอและสีน้ำได้

รัชนี ลาซโรจน์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การใช้มือเป็นพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้ นิ้วมือ เกิดขึ้นหลังจากที่ควบคุมกล้ามเนื้อมือได้แล้ว ความสามารถในการใช้มือพัฒนาตามขั้นตอนดังนี้

วัย 4 – 5 ปี เด็กจะมีความสามารถในการประสานงานของตาและมือ ดังนี้

- 1) เสียบคลิ๊ปกระดาษลงบนกระดาษ
- 2) จับดินสอด้วยนิ้วมือในท่าทางที่ถูกต้อง
- 3) พับกระดาษซ้อนกัน 3 ทบได้ และใช้นิ้วรีดตามรอยพับ
- 4) ประกอบภาพตัดต่อ 6-10 ชิ้น ลงในกรอบ
- 5) มีความคล่องในการใช้กรรไกร
- 6) ปั่นดินน้ำมันเป็นรูปร่างหยาบ ๆ ที่ผู้อื่นอาจไม่เข้าใจความหมาย
- 7) เขียนรูปมีหัว มีตัว มีส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่สำคัญ ๆ ได้
- 8) เขียนรูปวงกลมหรือสามเหลี่ยมตามแบบได้

- 9) สามารถเขียนเส้น (เส้นตามรอยประ)
 - 10) วาดรูปบ้านแบบง่าย ๆ
 - 11) ระบายสีรูปทรงและแบบอิสระง่าย ๆ ที่มีขนาดใหญ่ภายในขอบรูป
 - 12) สามารถพับนิ้วมือของตนเอง เอาขึ้นหรือหกลงทีละนิ้ว
 - 13) สามารถกะขนาดรูปร่างของสิ่งของรู้ว่าอะไรเล็กหรือใหญ่
- วัย 5 – 6 ปี เด็กจะมีความสามารถในการประสานงานของตาและมือ ดังนี้
- 1) สามารถรับลูกบอลที่โยนมาจากระยะไกล 1 เมตร
 - 2) ใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการเล่นดินน้ำมัน เช่น ขวด
 - 3) กรอกน้ำ – ทราซ ลงในภาชนะและเทออกได้
 - 4) ไบและหมุนลูกบิดประตูด้วยกุญแจ
 - 5) เปิดปิดแจ้มกั๊ดที่มีขนาดใหญ่
 - 6) ร้อยด้ายขึ้นลงผ่านรูที่เจาะบนกระดาษฝีกการเย็บ
 - 7) ต่อแท่งไม้เป็นรูปต่าง ๆ ได้
 - 8) ประกอบภาพตัดต่อจำนวนไม่เกิน 12 ชิ้น เข้าด้วยกัน
 - 9) ใช้กรรไกรได้คล่อง ตัดกระดาษตามรอยเป็นภาพต่าง ๆ ได้
 - 10) ปั้นดินน้ำมันเป็นรูปสิ่งของที่มีรายละเอียด สื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้
 - 11) เขียนรูปมีหัว มีตัว มีขาแขน และมีมือได้

ประจวบ เค้าจิม (2526) กล่าวถึง พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กที่เกี่ยวกับความสามารถในการขีดเขียนว่า เด็กจะเริ่มสนใจการขีดเขียนในระยะหลังปีแรก ซึ่งการขีดเขียนในระยะแรกนี้จะมีลักษณะเป็นเส้นคดไปคดมาต่อเนื่องกัน และเป็นลักษณะเส้นแนวขวางต่อมาเมื่อสามารถเคลื่อนไหวแบบวงกลมได้ การขีดเขียนแบบเส้นโค้งหรือวงกลมจะเริ่มปรากฏขึ้น ปลายปีที่ 2 เด็กจะมีความละเอียดละอในการขีดเขียนเพิ่มขึ้น โดยดูได้จากการทำงานภายในขอบเขตที่กำหนดให้ในแผ่นกระดาษ ระยะต่อไปเด็กจะกล้าทดลองขีดเขียนให้มีความซับซ้อนมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีการผันแปรปริมาณของแรงกดบนแท่งดินสอดด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ราสี ทองสวัสดิ์ (2529) ที่กล่าวถึง พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กกว่าความสามารถในการขีดเขียนและการวาดภาพของเด็กเล็กจะเริ่มใช้มือขีดเขียนเป็นเส้นยุ่งๆ ก่อน ยังไม่สามารถขีดหรือเขียนเส้นตามความต้องการได้ เส้นจึงไม่ค่อยปะติดปะต่อกัน ลักษณะการจับแท่งสียังไม่สามารถจับแบบ 3 นิ้วแต่จับในลักษณะกำมือทั้ง 5 นิ้ว การบังคับมือยังทำไม่ได้ดี การขีดจึงมักหลุดพ้นจากกระดาษแล้วเริ่มเขียนใหม่

เมื่อเด็กอายุ 2 ขวบการขีดหรือเขียนเส้นก็ยังไม่สม่ำเสมอการบังคับมือยังทำไม่ได้ และภาพก็ยังไม่มีความหมาย ระยะปลายปีที่ 2 หรือต้น 3 ขวบ จึงสามารถขีดเขียนเส้นให้มีความหนักเบาสม่ำเสมอสามารถบังคับมือได้ แต่ภาพยังไม่มีความหมายนัก ในระยะปลาย 3 ขวบหรือต้น 4 ขวบ จึงเริ่มบังคับมือได้ การขีดหรือเขียนเส้นมีความหนักเบาสม่ำเสมอและการวาดภาพมีความหมายมากขึ้น ความคิด

เห็นดังกล่าว มีความสอดคล้องกับ พิสมัย จันทวิมล(2522) ผู้ซึ่งได้ศึกษาเรื่องนี้และพบว่า พัฒนาการทางการเขียนนั้น จะแตกต่างกันออกไปตามอายุ เช่น เด็กที่มีอายุ 1 ขวบ อาจจะเพียงจับดินสอกระแทกขึ้นกระแทกลงหรืออาจจะทำเส้นขยุกขยิกเท่านั้น ต่อเมื่อเด็กอายุได้ 1 ขวบครึ่ง จึงจะสามารถขีดๆ เขียนๆ ได้แต่ก็ยังไม่เป็นรูปร่าง พออายุราว ๆ 3 ขวบ การเขียนจะเริ่มเป็นรูปร่างแต่ยังคงไม่ออก เด็กปฐมวัยที่มีอายุประมาณ 6 ปีจะพัฒนาความถนัดในการใช้มือซ้ายหรือมือขวาในการจับต้องสิ่งของหรือการเขียนหนังสือ ซึ่งเด็กในช่วงอายุก่อน 6 ปีนั้น เด็กมักจะใช้ทั้งสองมือในการจับต้องสิ่งของต่าง ๆ ด้วยความถี่พอๆกัน สรุปได้ว่าการที่เด็กใช้มือข้างใดข้างหนึ่ง โดยเฉพาะนั้นเป็นเพราะพันธุกรรมหรือจากการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเด็กจะถนัดใช้มือข้างใดก็ตาม ควรปล่อยให้เขามีโอกาสพัฒนาไปตามทางของเขา ไม่ควรจะไปบังคับให้เขาใช้มือข้างหนึ่งข้างใดโดยเฉพาะ แต่ควรได้มีการฝึกฝนให้เขาสามารถใช้มือได้ทั้งสองข้าง (บุบผา สุพรรณตนาปริชา , 2531)

จากเอกสารที่กล่าวข้างต้นสรุปว่า พัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลเป็นไปอย่างมีขั้นตอนและเริ่มจากศีรษะไปสู่เท้า บังคับกล้ามเนื้อใหญ่ได้ก่อนแล้วจึงบังคับกล้ามเนื้อเล็กได้ และเป็นวัยที่มีทักษะกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่เสมอ การเล่นที่ส่งเสริมความสามารถในด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ฝึกทักษะการใช้มือจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กวัยนี้มาก

3. การจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

3.1 หลักการจัดกิจกรรม

ในแต่ละประเทศหรือในแต่ละวัฒนธรรมนั้น ต่างก็มีสภาพของเงื่อนไขที่แตกต่างกันออกไป ทั้งในเรื่องการจัดประสบการณ์และช่วงเวลาของการจัดประสบการณ์ แต่สิ่งที่จำเป็นที่สุดในช่วงวัยก่อนเรียนนั้นก็คือ เด็กๆ ทุกคนจะต้องมีประสบการณ์ที่จะได้รับความรัก การรับรู้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว โดยให้มีผลส่งต่อเนื่องไปถึงวัยที่เริ่มมีความเข้าใจในเรื่องของสัญลักษณ์และเรียนรู้ภาษาของตนเอง นอกจากนั้นกิจกรรมที่ควรจะเน้นก็คือ การเล่น เพราะการเล่นเด็กจะเรียนรู้จากบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย เด็กเริ่มเลียนแบบจากบุคคลอื่นๆ สำหรับในเรื่องพัฒนาการทางกายแล้ว เด็กจะต้องได้รับความจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญคือ จะต้องมีความเจริญเติบโต มีสุขภาพอนามัยดีและมีทักษะแคล่วคล่องในการที่จะใช้กล้ามเนื้อต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีด้วย

หลักการที่ใช้จัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยอนุบาลควรยึดหลักการดังนี้ (กรมวิชาการ, 2540)

1) กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกันจึงควรจัดให้มีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ตรงกับความสนใจ และความต้องการของเด็กเพื่อให้เด็กมีโอกาสได้เลือกตามความสนใจและความสามารถ

2) กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

3) กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุลคือให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม

4) ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการ และความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

5) กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีสื่อของจริง ให้เด็กได้มีโอกาส สังเกตสำรวจ ค้นคว้าทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ และผู้ใหญ่ (กรมวิชาการ, 2540)

เบญจมา แสงมณี (2527) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการด้านการประสานงานของตาและมือ นั้น สามารถทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือการสอน ฝึกฝน ทางอ้อมคือการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนา ทำได้โดยเปิดโอกาสให้เด็กช่วยตัวเองในการทำกิจกรรมต่างๆ แต่การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการประสานกันของตาและมือนี้จะต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กด้วย กิจกรรมที่ยากเกินไปจะทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อกิจกรรม เนื่องจากไม่ประสบความสำเร็จและกิจกรรมที่ง่ายเกินไปก็จะทำให้เด็กเบื่อหน่าย

กิจกรรมที่จัดให้เด็กจึงควรเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ทำง่ายและเสริมพัฒนาการ โดยยึดหลักการดังนี้

หลักการจัดประสบการณ์ตรง จัดหลักการสอนให้เด็กเรียนรู้โดยการกระทำ เปิดโอกาสให้ได้ปฏิบัติจริงเพื่อฝึกทักษะให้สามารถใช้กล้ามเนื้อทั้งสองประสานกันได้เป็นอย่างดี โดยฝึกปฏิบัติบ่อยๆ (สันติ สิงห์ภักดี , 2535)

หลักการจัดประสบการณ์ทางอ้อมคือจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็กได้ช่วยตัวเองในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ให้คำชมเชยเมื่อเด็กสามารถทำกิจกรรมใดๆ ได้ด้วยตนเอง (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524)

หลักสูตรหรือแนวการจัดกิจกรรม

หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างไร และสามารถให้ความรู้สร้างเสริมลักษณะนิสัยและเจตคติในด้านใดบ้าง สิ่งต่างๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนแนวทางที่ช่วยให้ทราบว่าการศึกษาที่จัดให้แก่ผู้เรียนหนักไปในทางใด มีผลต่อตัวผู้เรียนและสังคมมากน้อยเพียงใด (ธำรง บัวศรี , 2532) ดังที่ ชูติ ช่วยเอื้อ (2533) และจันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช (2536) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสอดคล้องกันว่า หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาทุกระดับชั้น เนื่องจากหลักสูตรเป็นตัวกำหนดจุดหมายปลายทางและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นคุณภาพของการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของหลักสูตร

นักการศึกษาตีความหมายของหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ไว้ใน 2 ลักษณะใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

1) หลักสูตรคือ แผนในการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2) หลักสูตรเป็นการอธิบายถึงลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

การจัดการศึกษาที่ช่วยให้บังเกิดผลดีเต็มที่ต้องคำนึงถึงพัฒนาการ และจิตวิทยาของเด็กวัยนี้กล่าวคือควรจัดในรูปกิจกรรม เช่น การเล่น การทำงานศิลปะ ฯลฯ จะได้ผลหลายๆ ด้าน มิใช่มุ่งแต่การสอนเนื้อหาให้กับเด็กแต่อย่างเดียว ด้วยเหตุนี้จึงถือว่ากิจกรรมที่ครูจะต้องทำนั้นจะไม่ใช่เป็นการสอน ดังเช่นชั้นประถมศึกษา แต่เป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก(ประภาพรรณ เอี่ยมสุภามิต, 2518)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ควรประกาศใช้เป็นหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน กรมวิชาการจึงได้จัดให้มีการสัมมนาปรับปรุงแนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา และประกาศเป็นหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (กรมวิชาการ, 2540)

3.2 การเตรียมจัดกิจกรรม

การเตรียมการจัดประสบการณ์ เป็นการวางแผนการสอนล่วงหน้าของครูผู้สอน ซึ่งจะต้องมีการจัดทำบันทึกการสอน เตรียมสื่อการสอน วิธีการวัดและประเมินผล เพื่อช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ และบรรลุผลตามจุดประสงค์

การเตรียมจัดกิจกรรมของครูมี 2 ลักษณะ คือ

1) การเตรียมตัวในระยะยาวหรือการเตรียมตัวโดยทั่วไป ซึ่งครูจะต้องเตรียมในเรื่องการศึกษาถึงหลักสูตร การศึกษาเอกสารอื่นๆ ที่ประกอบเป็นตัวหลักสูตรเช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน แบบฝึกหัด สื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ และการศึกษาวิธีการวัดและการประเมินผลการเรียน ตลอดจนการใช้แบบฟอร์มต่าง ๆ ตามหลักสูตรใหม่

2) การเตรียมตัวในระยะสั้นหรือการเตรียมตัว เพื่อที่จะสอนในแต่ละวัน ซึ่งครูจะต้องทำกำหนดการสอนและตารางสอนก่อน เพราะจะทำให้ครูประหยัดเวลา ลดข้อผิดพลาดและเกิดความมั่นใจในการสอนมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

วราภรณ์ ศุนาลัย (2535) กล่าวถึง การวางแผนการสอน สรุปได้ว่าการวางแผนการสอน คือ การที่ผู้สอนเตรียมตัวผู้สอนเอง พร้อมทั้งเตรียมรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า โดยวางแผนการสอนให้รัดกุม การเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับการวางแผน

แผนการสอนของผู้สอน โดยเริ่มจากการศึกษาหลักสูตร เพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนของผู้เรียน ศึกษาเนื้อหาสาระบทเรียน การเลือกใช้วิธีสอนให้ตรงกับเนื้อหา เตรียมขั้นตอนในการสอน จัดทำกิจกรรมต่างๆ ล่วงหน้า จัดวัสดุอุปกรณ์การสอน ตลอดจนการเตรียมเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งสิ่งดังกล่าวที่ได้ตระเตรียมไว้ล่วงหน้าแล้วนั้น จะทำให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการสอนยิ่งขึ้น

บุญชม ศรีสะอาด (2537) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการวางแผนการสอน สรุปได้ว่าการวางแผนการสอนหรือการเตรียมการสอน เป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะสอนใคร เนื้อหาใด สอนเมื่อใด สอนอย่างไร และเพื่อให้เกิดอะไร ซึ่งเมื่อถึงเวลาดังกล่าว จะดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้ ผู้สอนจึงต้องคิดวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างละเอียด รอบคอบ เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนตามที่ได้กำหนดไว้ได้อย่างได้ผลดี

การเตรียมการจัดประสบการณ์สอน หรือการเตรียมการจัดกิจกรรมมีความสำคัญมากต่อการจัดกิจกรรม เป็นการเตรียมการวางแผนล่วงหน้าสร้างความมั่นใจในการสอนให้กับครูในการที่จะนำหลักสูตรไปสู่การสอนที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นและต่อเนื่อง เมื่อเกิดปัญหาครูสามารถแก้ปัญหาได้ทันทีและสามารถนำข้อบกพร่องที่ได้จากการจัดกิจกรรมที่ผ่านมา ปรับปรุงการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป จึงต้องมีการเลือกเนื้อหา การจัดทำแผน

การเลือกเนื้อหาและกิจกรรม

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมได้กำหนดไว้ 2 ส่วนคือ

1) ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญ เด็กทุกคนควรได้รับเพราะจะช่วยให้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุสิ่งของกับเพื่อนและบุคคลอื่นๆ ประสบการณ์สำคัญมี 9 ประการ คือ การสื่อความคิดที่เป็นการกระทำ การใช้ภาษา การเรียนรู้ทางสังคม การเคลื่อนไหว ดนตรี การจำแนกและเปรียบเทียบจำนวน มิติสัมพันธ์และเวลา

2) ส่วนที่เป็นเนื้อหาและแนวคิด มี 9 หัวข้อคือ ตัวเรา ครอบครัว

โรงเรียนของเรา บุคคลต่างๆ วันสำคัญ ธรรมชาติรอบตัว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การคมนาคมและการสื่อสารสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวเรา ในแต่ละหัวข้อจะเกิดขึ้นกับเด็ก หลังจากทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยจะต้องจัดให้ครอบคลุมถึงการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาการคิด การส่งเสริมการเลือกและตัดสินใจ การส่งเสริมลักษณะนิสัยและทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะจัดในรูปของกิจกรรมผ่านการเล่น โดยกิจกรรมที่จัดอาจเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น กิจกรรมเสรี

กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เกมการศึกษา และกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การจัดทำแผนการจัดกิจกรรม

ในการจัดทำแผนการสอนชั้นก่อนวัยเรียน ย่อมมุ่งที่จะพัฒนาเด็กให้ได้ครบทุกด้านอย่างเต็มที่ การทำอาจทำได้หลายรูปแบบ รูปแบบหนึ่งโดยการจัดเอาวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกน แล้วนำเอาวิชาอื่นมาจัดผสมผสาน (สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น, 2532)

ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดกิจกรรม

ในการเขียนแผนการจัดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูควรดำเนินตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรก่อนประถมศึกษา และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ครูต้องศึกษาหลักสูตรก่อนประถมศึกษาอย่างละเอียดจนเกิดความเข้าใจว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ นอกจากนี้ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม
- 2) ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหา ครูต้องศึกษาเนื้อหา โดยจะต้องวิเคราะห์และเลือกนำมาวางแผนว่าจะสร้างให้เด็กเกิดแนวคิดอะไร และได้ประสบการณ์สำคัญใดบ้าง
- 3) วิเคราะห์ความสำคัญของจุดมุ่งหมาย คุณลักษณะของเด็ก 3-6 ปี ที่พึงประสงค์หลักการจัดกิจกรรมประจำวันเพื่อนำไปสู่การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ (กรมวิชาการ , 2540)

3. 3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหมายถึง การจัดประสบการณ์หรือสภาพการณ์ที่ผู้เรียนได้ใช้ทั้งกายและสมองกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญหรือทักษะและทัศนคติ โดยบรรลุจุดมุ่งหมายที่ครูหรือนักเรียนตั้งไว้ และทำให้นักเรียนสนุกสนานรื่นเริง (โสภิตอนงค์ บุญช่วย, 2531) ในการจัดประสบการณ์ / กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือจะต้องเข้าใจถึงลักษณะการจัดประสบการณ์ดังนี้

ลักษณะการกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ ลักษณะการ

จัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ กิจกรรมนั้นๆ

ควรเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กนอกจากนี้ กิจกรรมที่จัดให้เด็กควรมีลักษณะดังนี้ (ณรงค์ มั่นเศรษฐวิทย์, 2522, นิตยา ฤทธิโยธี, 2520, พรรณี ชูทัย, 2522)

ใช้แบบฝึกหลาย ๆ ชนิดเพื่อฝึกทักษะเดียวกันจนเกิดความแม่นยำ

แบบฝึกมีความทนทาน มีสีสัน ลักษณะที่ดึงดูดความสนใจ

ใช้หลักความใกล้ชิดในการให้สิ่งเร้าและการตอบสนอง สร้างความพึงพอใจให้กับเด็กเพื่อกิจกรรมที่ต่อเนื่อง มีการให้รางวัลหรือชมเชย

ใช้เวลาในการฝึกเหมาะสม

ให้เด็กรู้ผลการทำงานของตนเองได้ มีการเฉลยคำตอบ

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ

ประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรมช่วยให้เด็กเกิดการรับรู้และเรียนรู้ และทางที่จะช่วยให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์เหล่านี้ ก็โดยใช้วัสดุที่สนูปกรณ์เข้าช่วยในการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสรับรู้อันจะนำไปสู่ประสบการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมโดยตรง

กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านการประสานงานของตาและมือ

(กรมวิชาการ, 2521; พูนสุข บุญยสวัสดิ์, 2532; สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2526)

กิจกรรมวาดรูปและระบายสี เช่น วาดภาพด้วยนิ้วมือ หยดสี ลอก

พิมพ์รูป จับคู่สี

กิจกรรมปั้น เช่น ปั้นดิน นวด คลึงสิ่งของ

กิจกรรมพับ ปะติด ฉีกกระดาษ

กิจกรรมร้อย ผูก แกะ ตัดกระดาษ รูดเชิ

กิจกรรมไม้บล็อก ทั้งประเภทหยอดและประเภทต่อบล็อก หรือภาพ

ตัดต่อ

กิจกรรมประเภทวาดสายตาเช่นการลากเส้นต่อจุด โยงหรือลากเส้น

นอกจากนี้การฝึกการเขียนให้แก่เด็กในระยะเริ่มเรียน ผู้สอนควรจะได้พิจารณาเลือกสื่อที่เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการและธรรมชาติของเด็ก (Norberg, 2966) ซึ่งในเรื่องนี้ Fisher and Terry, 1977 ได้กล่าวถึงการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กก่อนที่จะเรียนเขียนว่าควรจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ก่อนเรียนเขียนดังนี้

- 1) การวาดรูประบายสีจัดให้วางบนพื้นหรือบนกระดาษที่ใช้ขาดังเส้นต่างๆ ที่เด็กต้องใช้ในการเขียนอักษรเช่นเส้นตรง วงกลมหรือเส้นพื้นต่างๆ นั้นจะพบได้จากการวาดของเด็ก
- 2) การออกแบบให้เด็กได้ออกแบบเอง เช่น ลวดลายที่ขอบรูปภาพของจุดสารที่ห่อหนังสือ รูปทรงของตุ๊กกระดาษใส่ถั่ว ความคิดในการออกแบบของเด็กจะมาจากลีลาเส้นและอื่น ๆ
- 3) ถาดทรายหรือเกลือทำได้ง่ายและเด็กๆ จะรู้สึกสนุกสนานมากในการใช้นิ้ววาดเล่น

4) ระบายสีด้วยนิ้วมือ

Hildreth (1956) ได้ให้ความเห็นว่า ผู้สอนอาจจะหาวิธีส่งเสริมให้เด็กเกิดความพร้อมในการเขียนด้วยการให้เด็กได้ฝึกทักษะในการใช้มือ เป็นต้นว่า วาดรูประบายสีด้วยนิ้วมือ ปั้น เย็บ ถักสาน ปะกระดาษ และเล่นของเล่น เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อส่วนย่อยที่สัมพันธ์กับการเขียนแล้ว ยังช่วยให้การประสานระหว่างตาและมือเป็นไปอย่างกลมกลืน ในขณะเดียวกันพัฒนาการด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเขียนก็จะพลอยเจริญงอกงามไปด้วย ทำให้เด็กสร้างความพร้อมในการเขียนได้เร็วยิ่งขึ้น ส่วน Baker (1956) ได้เสนอแนะว่าการให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ

เช่น เล่นกลางแจ้ง วาดภาพและทำงานหัตถศึกษาจะช่วยให้เด็กได้ฝึกการประสานงานของกล้ามเนื้อได้เป็นอย่างดี และ ประเทิน มหาพันธ์ (2516) ได้กล่าวถึงวิธีสร้างความพร้อมในการเขียน โดยให้ครูจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกกล้ามเนื้อและการประสานงานของตาและมือมาให้เด็กทำและสร้างสิ่งเร้าให้เด็กเกิดความปรารถนาที่จะเขียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ได้ส่งเสริมกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กแบ่งตามพัฒนาการและความสามารถในช่วงตั้งแต่ 3-6 ปี ดังนี้

อายุ 3-4 ปี	อายุ 4-6 ปี
<p>1. วาดรูปและระบายสี</p> <p>1.1 วาดรูปและระบายสีตามใจชอบ</p> <p>1.2 ระบายสีภาพที่กำหนดให้</p> <p>1.3 วาดภาพด้วยนิ้วมือและมือ</p> <p>1.4 ระบายสีบนกระดาษทราย (สีเทียน)</p> <p>1.5 ลอกรูป (พิมพ์รูป) เช่น วางมือของตนเองบนกระดาษ แล้วใช้ดินสอลากเส้นพิมพ์รูปมือ (อาจใช้แผ่นไม้รูปต่าง ๆ ตาม ต้องการแล้วระบายสีให้สวยงาม)</p> <p>1.6 หยดสีและเป่าสีเป็นรูปต่าง ๆ</p>	<p>1. วาดรูปและระบายสี (นิ้วมือ พู่กัน ดินสอสี สีเทียน)</p> <p>1.1 วาดรูปและระบายสีตามใจชอบ</p> <p>1.2 ระบายสีภาพที่กำหนดให้ (มีลวดลาย รอยหยักซับซ้อน)</p> <p>1.3 วาดภาพด้วยนิ้วมือ</p> <p>1.4 วาดภาพด้วยพู่กัน</p> <p>1.5 ลอกรูป (พิมพ์รูป) ที่มีความละเอียด ซับซ้อนมากขึ้น</p> <p>1.6 ลอกลายรูปโดยใช้กระดาษลอกลาย</p> <p>1.7 วาดภาพตามจินตนาการจากเรื่องที่เล่า ให้ฟัง</p> <p>1.8 วาดรูปเหมือนสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวเด็ก เช่น</p> <p>1.8.1 รูปคน (เพื่อน พ่อ แม่ ครู)</p> <p>1.8.2 รูปโรงเรียน บ้าน สัตว์เลี้ยง ของเรา</p> <p>1.8.3 ต่อเติมเสริมแต่งภาพให้ สมบูรณ์และสวยงาม</p>
<p>2. งานปั้น</p> <p>(ดินน้ำมัน ทราย ดินเหนียว แป้ง กระดาษ)</p> <p>2.1 ปั้นตามใจชอบ</p> <p>2.2 ปั้นตามแบบรูปทรงง่าย ๆ เช่น เป็นรูปทรงกลมกลิ้ง เป็นเส้น ยาว ๆ</p>	<p>2. งานปั้น</p> <p>(วัสดุเช่นเดียวกับ 3 - 4 ขวบ)</p> <p>2.1 ปั้นตามใจชอบ</p> <p>2.2 ปั้นตามแบบที่กำหนดให้ หรือตาม หัวเรื่องที่กำหนด เช่นรูปสัตว์ต่างๆ ผลไม้ ต่าง ๆ เป็นต้น</p>

อายุ 3-4 ปี	อายุ 4-6 ปี
<p>2.3 ปั้นแป้งเลียนแบบการทำงานนม</p> <p>3. พิมพ์ภาพ โดยใช้วัสดุและสีโปสเตอร์</p> <p>3.1 พิมพ์ภาพด้วยใบไม้</p> <p>3.2 ก้านกล้วย</p> <p>3.3 มันทะหรือน้ำมันฝรั่ง</p> <p>3.4 แกนกระดาษชำระ</p> <p>4. พับกระดาษ</p> <p>4.1 พับตามขั้นตอนที่ครูสาธิต (พับไม่เกิน 2-3 ครั้ง) เช่น พับรูปดอกไม้ เรือใบ</p> <p>4.2 พับตามรอยที่พับไว้</p> <p>4.3 พับตามใจชอบ</p> <p>5. ฉีกกระดาษ</p> <p>5.1 ฉีกตามรอย</p> <p>5.2 ฉีกกระดาษเป็นชิ้น แล้วนำมาปะในกระดาษแผ่นใหม่</p> <p>5.3 ฉีกเป็นเส้นยาว ๆ</p> <p>6. ตัดกระดาษ</p> <p>6.1 ตัดตามใจชอบเป็นชิ้น ๆ</p> <p>6.2 ตัดตามรอยที่ซับซ้อนเช่น รอยที่เป็นเส้นตรง</p>	<p>2.3 ปั้นตามจินตนาการ (ตามเรื่องที่ได้เล่าให้ฟัง)</p> <p>2.4 เล่นขายของ ทำอาหารจากแป้ง โดยมีเครื่องครัวไว้ให้</p> <p>2.5 เล่นทราย ก่อทรายตามจินตนาการ (ใช้อุปกรณ์ เช่น ที่ขูดทราย รถเด็กเล่น ต้นไม้ สัตว์ต่าง ๆ)</p> <p>3. พิมพ์ภาพด้วย</p> <p>3.1 ใบไม้</p> <p>3.2 ก้านกล้วย</p> <p>3.3 มันทะหรือน้ำมันฝรั่ง</p> <p>3.4 แกนกระดาษชำระ</p> <p>3.5 ทรายาง</p> <p>4. พับกระดาษ</p> <p>4.1 พับตามขั้นตอนที่ครูสาธิตให้ดู (พับไม่เกิน 5 ครั้ง)</p> <p>4.2 พับตามใจชอบ แล้วนำมาตกแต่งเป็นภาพ</p> <p>5. ฉีกกระดาษ</p> <p>5.1 ฉีกตามใจชอบ แล้วนำไปปะในกระดาษอีกแผ่น</p> <p>5.2 ฉีกตามรอย (ภาพมีความซับซ้อน รอยหยักมากขึ้น)</p> <p>5.3 ฉีกเป็นรูปสัตว์ ผลไม้ต่าง ๆ ตามใจชอบ</p> <p>5.4 ฉีกกระดาษเป็นชิ้นเล็ก ๆ นำไปปะในภาพที่ให้ได้</p> <p>5.5 ฉีกกระดาษเป็นเส้นยาว ๆ</p> <p>5.6 ฉีกเป็นรูปทรงต่าง ๆ แล้วนำไปประกอบเป็นภาพใหม่</p> <p>6. ตัดกระดาษ</p> <p>6.1 ตัดกระดาษเป็นรูปตามจินตนาการ</p>

อายุ 3-4 ปี	อายุ 4-6 ปี
<p>7. งานร้อย</p> <p>7.1 ร้อยลูกปัด</p> <p>7.2 ร้อยหลอดคาแฟ</p> <p>7.3 ร้อยเชือกบนแผ่นกระดาษที่เจาะรูไว้</p> <p>8. งานติดและปะ</p> <p>8.1 นำเมล็ดพืช ใบไม้เล็กๆ มาประกอบกันเป็นภาพ</p> <p>8.2 ปะกระดาษชิ้นเล็ก ๆ ในกรอบรูป</p> <p>8.3 ปะเศษผ้า</p> <p>9. ฝึกการผูกและแก้</p> <p>9.1 ผูกมัดสิ่งของเป็นพวก ๆ</p> <p>9.2 ผูกเชือกกรองเท้า</p> <p>9.3 ผูกโบว์</p> <p>10. กรอกน้ำใส่ขวด</p> <p>11. แต่งตัว อาบน้ำ ตัดผม (กลัดกระดุม รูดซิป ฯลฯ)</p> <p>12. หยิบไม้บล็อกใส่กล่องที่เจาะรูตามรูปทรง</p>	<p>6.2 ตัดกระดาษที่วาดรูปไว้(มีความซับซ้อนละเอียดมากขึ้น)</p> <p>6.3 ตัดกระดาษเป็นรูปต่าง ๆ ตามใจชอบ แล้วนำมาประกอบเป็นภาพใหม่</p> <p>7. งานร้อย</p> <p>7.1 ร้อยลูกปัดเม็ดเล็กด้วยด้ายหรือเอ็น</p> <p>7.2 ร้อยหลอดคาแฟด้วยเชือก</p> <p>7.3 ร้อยเชือกกรองเท้า</p> <p>7.4 หักเย็บผ้า (เป็นรูปภาพโดยเจาะรู โดยรอบใช้เข็มร้อยไหมพรมร้อยขึ้นลงตามรูที่เจาะไว้)</p> <p>7.5 ร้อยดอกไม้ ใบไม้ โดยใช้ก้านมะพร้าว</p> <p>7.6 ร้อยไหมพรมแล้วทอเป็นผืน</p> <p>8. งานติดและปะ</p> <p>8.1 นำเศษวัสดุเมล็ดพืช ใบไม้ เมล็ดกรวดทรายมาประกอบกันเป็นภาพ</p> <p>8.2 ปะกระดาษที่ฉีกตัดเป็นชิ้นเล็กๆ ในรูปที่วาด</p> <p>8.3 ปะเศษผ้าที่ฉีกตัดเป็นชิ้นเล็กๆ ในรูปที่วาด</p> <p>9. ฝึกการผูกและแก้จากประสบการณ์ตรง</p> <p>9.1 แต่งตัวเอง</p> <p>9.2 ช่วยเพื่อนแต่งตัว</p> <p>10. เล่นกรอกน้ำ ตวงน้ำ</p> <p>11. เล่นต่อไม้บล็อก</p> <p>12. เล่นต่อภาพตัดต่อที่ตัดออกเป็นหลายชิ้นยิ่งขึ้น</p>

อายุ 3-4 ปี	อายุ 3-6 ปี
13. ต่อบล็อกเป็นรูปต่าง ๆ	13. เล่นต่อภาพตัดต่อที่ตัดออกเป็นหลายชิ้นยิ่งขึ้น
14. ต่อบล็อกสร้างสรรค์	14. หัดเขียนตัวเลข
15. โรยทรายบนกระดาษที่ทากาว	15. หัดเขียนตัวอักษรต่าง ๆ
16. เล่นต่อภาพตัดต่อ (ตัดเป็นชิ้นใหญ่ ๆ 4-5 ชิ้น ต่อ 1 ภาพ)	16. เขียนภาพคนโดยมีรายละเอียดเหมือนจริง
17. ร้องเพลงหรือเล่านิทานโดยใช้นิ้วมือ	17. สร้างภาพจากหมุดพลาสติกบนแผ่นที่เจาะรูไว้
18. ฝึกลากเส้นอิสระ ฝึกถักมือ	
19. หัดเขียนรูปแบบง่าย ๆ	
20. หยิบแผ่นไม้รูปทรงต่าง ๆ วางลงในแบบ	

Anderson (1967) ได้แยกการฝึกความพร้อมในการเขียน 3 แบบดังนี้

แบบที่ 1 ฝึกกล้ามเนื้อและฝึกการบังคับเครื่องมือที่ใช้เขียน ให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือด้วยการเล่นเครื่องเล่นต่างๆ เช่น เล่นโทรศัพท์ จัดโต๊ะ เปลี่ยนเสื่อตุ๊กตา ตัดกระดาษด้วยกรรไกร เขียนภาพด้วยนิ้วมือ ปั้นดินเหนียว ถักสาน และฝึกใช้ชอล์กเขียนบนกระดานหรือใช้สีเทียนเขียนในกระดาษแผ่นใหญ่

แบบที่ 2 เพิ่มความสามารถของเด็กในการใช้ภาษา พวกที่ฝึกแบบนี้เชื่อว่าเป็นการหาประโยชน์มิได้จะให้เด็กเรียนเขียนก่อนที่จะสามารถอธิบายสิ่งที่เขาคิดได้ เด็กเริ่มเรียนจะมีประสบการณ์อย่างมากเมื่อเด็กได้ฟังเรื่องราวต่างๆ และดูภาพ

แบบที่ 3 ให้การฝึกฝนเกี่ยวกับพื้นฐานในการเขียนโดยตรง เริ่มแรกให้เขียนบนกระดานดำก่อนเพื่อให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เข้าใจรูปร่างตัวอักษรที่แท้จริงและรู้จักวิธีเขียนเด็กจะได้รับบริการเขียนวงกลมเป็นอันดับแรก โดยมีการกำหนดทิศทางที่เริ่มต้นเขียนให้ เช่น เขียนรูปนาฬิกา ขนมหกกลมๆ ลูกบอล ฟองสบู่ เป็นต้น ต่อจากนั้นก็เชื่อมโยงวงกลมกับเส้นตรง เช่น ให้อาณาภพเขียนมีล้อ วาดภาพไถ่วงมีขนไก่ที่หาง วาดภาพไม้ตะพดมีหัวกลม

จากเอกสารที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือนั้นทำได้โดยให้เด็กฝึกทักษะในการใช้มือหยิบจับสัมผัสกับวัตถุและทำกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้เล่นอย่างสม่ำเสมอ การจัดกิจกรรมที่เร้าความสนใจจะช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และไม่เกิดความคับข้องใจทั้งยังช่วยส่งเสริมให้การประสานงานระหว่างสายตาและมือเป็นไปอย่างกลมกลืนซึ่งเป็นพื้นฐานของการเขียนในระดับประถมศึกษาต่อไป

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน

กรมวิชาการ(2540)ได้กล่าวไว้ว่าสำหรับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มีความสำคัญต่อเด็กเนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ค้นคว้าทดลองและต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ดังนั้น การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็กมาก เด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของหลักสูตร เพื่อส่งผลให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 1) ความสะอาด ความปลอดภัย
- 2) ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น
- 3) ความสะดวกในการทำกิจกรรม
- 4) ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน สนามเด็กเล่น
- 5) ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาดน้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น
- 6) บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่างๆ

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนมีดังนี้

- 1) มีพื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและครู
 - 1.1) ที่แสดงผลงานเด็ก
 - 1.2) ที่เก็บแฟ้มผลงานของเด็ก
 - 1.3) ที่เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก
 - 1.4) ที่เก็บเครื่องใช้ของครู
 - 1.5) ป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ
- 2) มีพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว
- 3) มีพื้นที่จัดมุมประสบการณ์หรือมุมเล่น ซึ่งการจัดมุมประสบการณ์

ต่างๆ ครูควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 3.1) ในห้องเรียนควรมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3 – 5 มุม
- 3.2) ควรให้มีการผลัดเปลี่ยนสื่อของเล่นตามมุมบ้าง ตามความสนใจของเด็ก
- 3.3) ควรจัดให้มีประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้ไปแล้วปรากฏอยู่ในประสบการณ์
- 3.4) ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมประสบการณ์
- 3.5) ควรเสริมสร้างวินัยให้กับเด็ก โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่า เมื่อเล่นเสร็จ

แล้วจะต้องจัดเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างเข้าที่ให้เรียบร้อย

มุมมองที่ควรจัดมีดังนี้

- 1) มุมบล็อก เป็นมุมที่จัดเก็บบล็อกไม้ที่มีขนาดและรูปทรงต่างๆ กัน เด็กสามารถนำมาเล่นต่อประกอบกันเป็นสิ่งต่าง ๆ ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง
- 2) มุมหนังสือ ในห้องเรียนควรมีที่เงียบสงบ อ่านหนังสือนิทาน ฟังนิทาน แม้จะไม่มีการสอนอ่าน เขียน ครูก็ควรได้จัดมุมหนังสือให้เด็กได้คุ้นเคยกับตัวหนังสือ และได้ทำกิจกรรมสงบๆ ตามลำพังหรือเป็นกลุ่มเล็กๆ
- 3) มุมบทบาทสมมติ เป็นมุมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กมีโอกาสนำเอาประสบการณ์ที่ได้รับจากบ้านหรือชุมชนมาเล่นแสดงบทบาทสมมติ เลียนแบบบุคคลต่างๆ ตามจินตนาการของตน
- 4) มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา เป็นมุมประสบการณ์ที่ครูจัดรวบรวมสิ่งของต่างๆ หรือสิ่งที่มีในธรรมชาติ ให้เด็กได้สำรวจ สังเกต ทดลอง ค้นพบด้วยตนเองซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็ก
- 5) มุมศิลปะ เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเด็กได้หลายด้าน เช่นทางด้านกล้ามเนื้อมือ ซึ่งจะช่วยให้มือของเด็กพร้อมที่จะจับดินสอเขียนได้ เมื่อไปเรียนในชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยในการพัฒนาทางอารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เด็กจะมีโอกาสทำงานตามลำพังและทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักปรับตัวที่จะทำงานด้วยกัน และส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์

การจัดบริเวณสนามเด็กเล่น ซึ่งจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตรดังนี้

สนามเด็กเล่น ควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราช หญ้า พื้นที่ทำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อ รวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด ที่เล่นน้ำ บ่อทราย พร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่น เครื่องเล่นสนามสำหรับปีนป่าย ทรงตัว ฯลฯ ทั้งนี้ต้องไม่ติดกับบริเวณที่มีอันตราย ต้องหมั่นตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพแข็งแรง ปลอดภัยอยู่เสมอและหมั่นตรวจดูเรื่องความสะอาด

การวัดและประเมินพัฒนาการ

การประเมินผลสำหรับเด็กปฐมวัย หมายความว่า การประเมินว่าเด็กมีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพียงใดสนใจ ทิพย์ชัยเมธา และพิศเพลิน เจียวหวาน(2527) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินผลมี 2 ประการคือ

- 1) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน คือ การประเมินหลังจากเรียนจบไปตอนหนึ่งหรือหน่วยหนึ่ง หรือในระหว่างภาคการศึกษา หรือปลายภาคการศึกษา แต่ละภาคยกเว้นภาคเรียนสุดท้ายเมื่อพบว่า เด็กคนใดบกพร่องครูก็จะปรับปรุงการเรียนการสอน ควรให้เด็กรู้ผลการประเมินด้วย เพื่อเขาจะได้รู้ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของเขาด้วยโดยมิได้มุ่งจะเป็นการตัดสินว่าเด็กพร้อมหรือไม่พร้อม แต่มุ่งให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอน

2) การประเมินผลเพื่อสรุปผลการเรียนการสอนการประเมินจะครอบคลุมพฤติกรรมที่สำคัญในแต่ละจุดประสงค์ โดยจะประเมินตอนปลายปี เพื่อประเมินผลว่าเด็กมีความพร้อมที่จะขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือไม่

3) การรายงานผล การประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติตามตารางกิจกรรมประจำวัน และครอบคลุมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เพื่อนำผลมาใช้ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ พัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละคนด้วย เหตุนี้ครูซึ่งเป็นผู้ที่จะทำหน้าที่ประเมินพัฒนาการเด็กจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจพัฒนาการเด็กวัย 3-6 ปีเป็นอย่างดี และต้องเข้าใจโครงสร้างของการประเมินอย่างละเอียดว่าจะประเมินเมื่อไรและอย่างไร ต้องมีความสามารถในการเลือกเครื่องมือ และวิธีการที่จะใช้ได้อย่างถูกต้องจึงจะทำให้ผลการประเมินนั้นเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ การประเมินพัฒนาการทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่ง่ายต่อการปฏิบัติและนิยมใช้กันมาก คือ การสังเกต ซึ่งต้องทำอย่างต่อเนื่อง และบันทึกไว้เป็นหลักฐานอย่างสม่ำเสมอ

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมินพัฒนาการเด็ก

ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษาจะมีวิธีการ เครื่องมือ การบันทึก และประเมินพัฒนาการ ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2540)

1) การสังเกต และการบันทึก การสังเกตมีอยู่ 2 แบบ คือ การสังเกตอย่างมีระบบ ได้แก่ การสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนตามแผนที่วางไว้ และอีกแบบหนึ่ง คือ การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสังเกตในขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวันและเกิดพฤติกรรมที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นและครูจดบันทึกไว้ การสังเกตเป็นวิธีการที่ครูใช้ในการศึกษาพัฒนาการของเด็ก เมื่อมีการสังเกตก็ต้องมีการบันทึกครุควรทราบว่าบันทึกอะไร การบันทึกพฤติกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งจะต้องทำอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากเด็กเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงต้องนำมาบันทึกเป็นหลักฐานไว้อย่างชัดเจน การสังเกตและการบันทึกพัฒนาการเด็กสามารถใช้แบบง่ายๆ คือ แบบบันทึกพฤติกรรม ใช้บันทึกเหตุการณ์เฉพาะอย่าง โดยบรรยายพฤติกรรมของเด็ก

1.1) การบันทึกรายวัน เป็นการบันทึกเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนทุกวัน ถ้าหากบันทึกในรูปแบบของการบรรยาย ก็มักจะเน้นเฉพาะเด็กรายที่ต้องการศึกษา ข้อดีของการบันทึกรายงาน คือ การชี้ให้เห็นความสามารถเฉพาะอย่างของเด็ก จะช่วยกระตุ้นให้ครูได้พิจารณาปัญหาของเด็กเป็นรายบุคคล ช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อมูลมากขึ้นสำหรับวินิจฉัย เด็กว่าสมควรจะได้รับการปรึกษาเพื่อลดปัญหา และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังช่วยชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสียของการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ได้เป็นอย่างดี

1.2) แบบสำรวจรายการ ช่วยให้สามารถวิเคราะห์เด็กแต่ละคนได้ค่อนข้างละเอียด เหมาะสมกับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

1.3) การบันทึกการเลือกของเด็ก ได้แก่ การบันทึกสิ่งที่เด็กเลือกปฏิบัติกิจกรรมหรือเลือกมุมเล่น

2) การสนทนา สามารถใช้การสนทนาได้ทั้งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลเพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็น และพัฒนาการทางด้านการใช้ภาษาของเด็กและบันทึกผลการสนทนาลงในแบบบันทึกพฤติกรรมหรือบันทึกรายวัน

3) การสัมภาษณ์ด้วยวิธีพูดกับเด็กเป็นรายบุคคล และควรจัดในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความเครียดและวิตกกังวล ครูควรใช้คำถามที่เหมาะสมเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตอบอย่างอิสระจะทำให้ครูสามารถประเมินความสามารถทางสติปัญญาของเด็กและค้นพบศักยภาพในตัวเด็กได้ โดยบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

4) การรวบรวมผลงานที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าแต่ละด้านของเด็กเป็นรายบุคคล โดยจัดเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มผลงาน ซึ่งเป็นวิธีรวบรวมและจัดระบบข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็ก โดยใช้เครื่องมือต่างๆ รวบรวมเอาไว้อย่างมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน แสดงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแต่ละด้าน นอกจากนี้ยังรวมแบบฟอร์มต่างๆ เช่น แบบสอบถามผู้ปกครอง แบบสังเกตพฤติกรรม แบบบันทึกสุขภาพอนามัย ฯลฯ เอาไว้ในแฟ้มผลงาน เพื่อครูจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กอย่างชัดเจนและถูกต้อง

การวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก ครูประจำชั้นจะต้องวัดและประเมินอยู่ตลอดเวลาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต การบันทึก การใช้แฟ้มสะสมผลงาน การสนทนา และการสัมภาษณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ควรจะต้องมีแบบบันทึกการประเมินพัฒนาการ เพื่อนำข้อมูลจากการประเมินมาบันทึก และนำผลการประเมินนั้นรายงานให้กับผู้ปกครองได้ทราบถึงพัฒนาการของเด็กหากมีปัญหาเกิดขึ้นครูและผู้ปกครองต้องหาวิธีการแก้ไขเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการไปตามวัย

พฤติกรรมการสอนของครู

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ได้กล่าวถึงบทบาททั่วไปของครูระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้คือ

1) บทบาทต่อเด็ก ครูระดับก่อนประถมศึกษาจะต้องมีบทบาทที่สำคัญต่อเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ในหลายประการดังนี้

1.1) จัดสภาพแวดล้อม ประสบการณ์และกิจกรรมให้เหมาะสมแก่วัยของเด็ก โดยศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรและวางแผนการจัดประสบการณ์ ตลอดจนจัดกิจกรรมซึ่งการจัดกิจกรรมในแต่ละวัน ครูสามารถยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก

1.2) จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี สภาพแวดล้อมนับว่ามีอิทธิพลและความสำคัญต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นครูต้องจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนให้ดึงดูดความสนใจของเด็ก มีสิ่งของเครื่องใช้และสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ให้เพียงพอ เหมาะกับวัยและความสนใจของเด็ก

1.3) จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ประกอบการจัดประสบการณ์ให้พอเพียง สื่ออุปกรณ์ เครื่องเล่นต่าง ๆ นับเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่จะช่วยให้การจัดประสบการณ์ของครูประสบผลสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมาย ดังนั้น ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ครูจะต้องจัด เตรียมสื่อให้พร้อมทั้งสื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์และเทคนิควิธีการต่างๆ ตลอดจนสื่อที่ใช้เสริมประสบการณ์ และสื่อประกอบการจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน

1.4) การประเมินพัฒนาการของเด็ก ให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน การวัดและ ประเมินพัฒนาการของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เป็นเครื่องมืออันสำคัญที่ช่วยให้ครูทราบ พัฒนาการของเด็กที่ว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้เพียงใด มีจุดเด่น จุดด้อยที่จะเสริมสร้าง พัฒนาการของเด็กในด้านใด ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้เพื่อนำผลมาเป็นข้อมูลในการเสริมสร้างพัฒนาการ และแก้ไขข้อบกพร่องของเด็กต่อไป

1.5) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กครุระดับก่อนประถมศึกษาจะต้องแสดงออกทั้ง ทางวาจาและท่าทาง เนื่องจากพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระดับครูกับเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กเป็น อย่างมาก ถ้าครูแสดงพฤติกรรมไปในทางบวกก็จะส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก แต่ถ้าเป็นไปในทางลบก็ จะสกัดกั้นการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นครูจึงต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กโดย การยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็นของเด็ก สนใจฟังเมื่อเด็กพูดถาม และตอบคำถาม ใช้คำถามอย่าง หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิด ตลอดจนชมเชยให้กำลังใจเด็กทั้งทางวาจาและท่าทาง เช่น พยักหน้า การยิ้ม การสัมผัสตัวเด็ก เป็นต้น

พฤติกรรมของเด็กวัยอนุบาล

Hurlock (1964) ได้แบ่งพฤติกรรมของเด็กออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อทำแล้วสร้างความพอใจ เป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่

1.1) ความร่วมมือ เด็กจะหัดเล่น และหัดทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดี และเป็น ระยะเวลาสั้นขึ้นทีละน้อย ถ้าฝึกการรู้จักการทำกิจกรรมและรู้จักเล่นกับเพื่อนมากเท่าใดจะทำให้เขา ร่วมมือและสามัคคีกับเพื่อนเวลาเล่นได้มากขึ้นเท่านั้น

1.2) การยอมรับจากสังคม เด็กกระตือรือร้นที่จะได้รับการรับรองเห็นชอบ จากผู้อื่นในวัยนี้ เด็กจะสนใจเพื่อนเล่นมากขึ้น เด็กเริ่มจะเห็นว่าการรับรองเห็นชอบจากเพื่อนสำคัญ กว่าผู้ใหญ่

1.3) ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกในความเป็นเพื่อนด้วยการเล่นด้วย คุย ด้วย และการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น

1.4) การเป็นผู้นำ เด็กจะมีลักษณะเป็นผู้นำสำหรับวัยนี้ เป็นผู้ที่มิรูปร่างสูง ใหญ่ มีสติปัญญาสูงกว่า และอายุมากกว่าคนอื่น ๆ ทำให้เขาสามารถออกความคิดเห็นและแนะนำการ เล่นแก่เด็กคนอื่น ซึ่งจะยินดีที่จะทำตาม เพราะติดนิสัยไว้วางใจในคำแนะนำของผู้ใหญ่

1.5) ความไม่เห็นแก่ตัว เด็กที่เคยฝึกให้แบ่งปันสิ่งของที่ตนมีให้ผู้อื่น จะเข้าใจคนอื่นไม่หวงของและช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าตนเอง

1.6) การเลียนแบบ ในการเล่นกับเด็กคนอื่นเป็นการกระทำที่เลียนแบบหรือเอาอย่างกัน

1.7) การแข่งขัน เด็กในวัยนี้เด็กชายแข่งขันมากกว่าเด็กหญิง ถ้าแข่งขันกันในทางที่ดีจะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมดี แต่ถ้าแข่งขันทำพนันและไอ้จ๊อดจะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างไม่มีความสุข

2) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อนและความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น

2.1) ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงความก้าวร้าวรุกรานออกมาเป็นคำพูดมากกว่าใช้กำลังต่อสู้กัน เด็กที่ไม่มีใครชอบมักจะเรียกร้องความเอาใจใส่จากคนอื่นด้วยการหาเรื่องรังแกเพื่อน ๆ ไม่ว่าจะด้วยกำลังหรือคำพูด

2.2) การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นเพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อน เมื่อขัดใจกันเรื่องของการเล่นจะแย่งของกันและร้องไห้ ทูบตี เมื่อเด็กโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวต่อสังคมดีขึ้น ทำให้ทะเลาะบ่อยและรุนแรง

2.3) การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิดและพูดเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง

2.4) การใช้อำนาจเหนือคนอื่นโดยชอบทำตัวเป็นนาย พูดชมเชยผู้อื่น

2.5) การขู่เข็ญและรังแกหรือล้อเลียน ให้ผู้อื่นโมโหหรืออับอาย

2.6) พฤติกรรมปฏิเสธ โดยเด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์ และท่าทางวาจาในการปฏิเสธ ไม่ให้ความช่วยเหลือหรือยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กอนุบาล ครูจะต้องพัฒนาตลอดเวลาเพื่อให้ได้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และควรแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. สื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ

เลขา ปิยะอัจฉริยะ (2524) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจากการวิจัยเกี่ยวกับผลของประสบการณ์การเล่นที่มีต่อการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พบว่าตัวอย่างประชากรจำนวน 60 คน ซึ่งมีอายุ 5 – 8 ปี นั้นไม่มีแม้แต่คนเดียวที่ปฏิเสธการเล่น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การเล่นเป็นธรรมชาติและเป็นส่วนสำคัญของชีวิตในวัยเด็ก แต่การเล่นเพื่อพัฒนาการประสานกันของตาและมือสิ่งที่สำคัญคือ ของเล่นหรือสื่อ – อุปกรณ์ ซึ่งของเล่นมีลักษณะต่างกันไปตามประโยชน์ที่เด็กจะได้รับดังนี้

ของเล่น ของเล่นหรือเครื่องเล่นเป็นวัตถุที่คู่ควรกับเด็กมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบัน ความหมายของคำว่า เครื่องเล่นหรือของเล่นนั้นยังไม่เป็นที่ตกลงกันแน่นอน คณะกรรมการเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็ก โดยมี ศาสตราจารย์อำเภอ สุจริตกุล เป็นประธานคณะกรรมการการทำงาน พร้อมด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับด้านเด็กและเยาวชน โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้กำหนดคำว่า “เครื่องเล่นของเด็กประกอบด้วยอุปกรณ์ดังต่อไปนี้คือ ของเล่นเด็ก เครื่องกีฬา และเครื่องดนตรี” (นพ.พิพัฒน์ ชูรวเวช พญ.นพมาศ ชูรวเวช 2524)

ในปีต่อมา คณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็กและคณะกรรมการพัฒนาการเล่นของเด็ก (2526) ได้ให้คำนิยาม เครื่องเล่นของเด็กไว้ว่า

เครื่องเล่นของเด็กหมายถึง ของเล่นเครื่องดนตรีและเครื่องกีฬาซึ่งประกอบด้วย

- 1) เครื่องเล่นประเภทที่ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม แสดงเอกลักษณ์ประจำชาติ
- 2) เครื่องเล่นที่เสริมสร้างสติปัญญา เสริมสร้างความรู้ทางการศึกษา เสริมสร้างสุขภาพอนามัย
- 3) เครื่องเล่นที่คิดประดิษฐ์ขึ้นเอง

อำเภอ สุจริตกุล (2526) ได้กล่าวถึงเครื่องเล่นไว้ว่า ของเล่นหรือเครื่องเล่น เป็นตัวแทนความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก และเครื่องเล่นเป็นสิ่งวัดได้ว่า เด็กได้รับความเอาใจใส่จากครอบครัว สังคมและประเทศชาติเพียงไร เด็กคนใดที่ได้รับความทนุถนอม จากพ่อแม่ พี่ ป้า น้าอา มากก็มักจะเป็นผู้มีของเล่นหรือเครื่องเล่นมากมาย ทั้งนี้ก็เพราะผู้ใหญ่รู้ว่า เด็กทุกคนชอบเล่นของเล่น เด็กบางคนมีความรัก ผูกพันกับเครื่องเล่นหรือของเล่นของตนอย่างมาก จนถึงกับไม่ยอมหลับ ถ้าไม่ได้ของเล่นไปนอนกอด

พิชัย สันตภิรมย์ (2526) ได้ให้ความหมายคำว่า ของเล่น(Toys) ของเล่นเพื่อการศึกษา (Educational Toys) และสื่อการสอนไว้ดังนี้

ของเล่น (Toys) เป็นของเล่นธรรมดาทั่วไป จะพบเห็นได้ตามร้านขายของหรือร้านค้าทั่วไป และของเล่นยุคดั้งเดิมตั้งแต่เกิดมีขึ้นในโลก ของเล่นประเภทนี้มีจุดประสงค์หลักเพียงเพื่อให้เด็กเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเพียงประการเดียวเท่านั้น

ของเล่นเพื่อการศึกษา (Educational Toys) ของเล่นประเภทนี้ คือ ของเล่นที่วิวัฒนาการมาจากของเล่นประเภทแรก รูปร่างลักษณะอาจจะคล้ายคลึงกันหรือผิดแผกแตกต่างกันก็ตาม แต่ข้อสำคัญในการออกแบบและการผลิตได้เพิ่มเติมความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนสอดแทรกเข้าไว้ด้วย เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้รูปร่างอย่างพร้อมๆ ไปด้วยกับการเล่นสนุกสนานอันเป็นธรรมชาติของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจเกิดการเรียนรู้ด้วยการเล่น การกระทำด้วยตัวของตัวเองดังที่เรียกกันว่า Learning by Doing หรือ Play Ways Method ของเล่นเพื่อศึกษานี้แม้จะแฝงความมุ่งหมาย

เพื่อการเรียนการสอนไว้ด้วยก็ตาม แต่ก็ไม่นั่นหรือยึดยึดเนื้อหาสาระให้แก่เด็กมากเกินไป แต่จะมุ่งเพื่อเตรียมความพร้อม และฝึกทักษะบางอย่างให้แก่เด็กเป็นสำคัญ เช่น การฝึกการช่วยตัวเอง ฝึกการใช้มือให้ถนัด การใช้มือกับสายตาให้สัมพันธ์กัน เป็นต้น

สื่อการสอน (Instructional Media) สื่อการสอน หรือที่เรียกกันแต่เดิมว่าอุปกรณ์การสอนนั้น คือ วัสดุ เครื่องมือ หรือกิจกรรมที่จะช่วยในการเรียนของนักเรียนหรือในการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ อันจะช่วยให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน และเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น และจดจำได้แม่นยำ

จะเห็นได้ว่าของเล่น ของเล่นเพื่อการศึกษาและสื่อการสอนนั้นบางอย่างอาจเป็นได้ทั้ง 3 ลักษณะ เช่น ตุ๊กตา โดยปกติจัดอยู่ในประเภทของเล่น ถ้าครูเอาตุ๊กตาตัวนั้นมาประกอบการสอน ก็จัดได้ว่าเป็นสื่อการสอน

4.1 หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม

นพมาศ ชูรเวช และพิพัฒน์ ชูรเวช (2526) ได้ให้แนวคิดในการพิจารณาเกี่ยวกับคุณสมบัติของเครื่องเล่นที่ดีไว้ว่า

- 1) ควรจะให้ผู้เล่นได้มีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ได้เต็มที่และมีความเหมาะสมกับวัย
- 2) ควรให้เด็กได้ฝึกการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายจากปฏิริยาระดับหยาบๆ จนถึงการเคลื่อนไหวที่ละเอียดเพิ่มเติมตามวัย
- 3) ควรจัดเครื่องเล่นให้ถูกประเภท และเหมาะสมกับวัย เหมาะกับความสามารรถและความสนใจของผู้เล่นให้มาก
- 4) ควรจะเป็นเครื่องเล่นที่กระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการสร้างสรรค์เกิดความคิดริเริ่ม และเพาะประสบการณ์ด้านมนุษยสัมพันธ์ตั้งแต่เยาว์วัย
- 5) เครื่องเล่นควรเป็นวัตถุที่ปราศจากพิษภัย ไม่แตกหักทำอันตรายบาดเจ็บแก่ผู้เล่น
- 6) ควรเป็นเครื่องเล่นที่เป็นที่นิยมของเด็ก ผลิตได้ภายในประเทศ โดยมีราคาพอเหมาะ คงทน และทำความสะอาดได้ง่าย

4.2 การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม

นันทนา ประกอบนันท์ (2540) กล่าวว่า การนำสื่อการสอนไปใช้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ง่ายและเร็วขึ้น ก่อนที่จะใช้ของจริง จะต้องมีการจัดเตรียมไว้ให้พร้อมและทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่อง สื่อการสอนใช้แทนครูไม่ได้ แต่เป็นสื่อช่วยการสอนได้

การจัดหาสื่อ สามารถจัดหาได้หลายวิธี คือ

- 1) จัดหาโดยการขอยืมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ศูนย์สื่อของโรงเรียนของรัฐ หรือโรงเรียนเอกชน ฯลฯ
- 2) จัดซื้อสื่อและเครื่องเล่น โดยวางแผนการจัดซื้อตามลำดับความจำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ทางตรงเรียนสามารถจัดสรรให้ และสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์
- 3) ผลิตสื่อและเครื่องเล่นขึ้นใช้เอง โดยใช้วัสดุที่ปลอดภัยและหาง่าย เป็นเศษวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น กระดาษแข็งจากลังกระดาษ รูปภาพจากแผ่นป้ายโฆษณา รูปภาพจากหนังสือนิตยสารต่าง ๆ เป็นต้น

4.3 การใช้สื่อประกอบกิจกรรม

นันทนา ประกอบนันท์ (2540) กล่าวว่า การใช้สื่อการสอนควรปฏิบัติดังนี้

- 1) เลือกสื่อการสอน (ตามประเภทของสื่อ) ที่จะนำมาใช้ให้เหมาะกับจุดประสงค์ของการสอนและสถานการณ์
- 2) ศึกษาถึงคุณสมบัติของสื่อการสอนที่เลือกแล้วเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการใช้
- 3) เตรียมการใช้สื่อการสอนและสถานที่ให้พร้อม เพราะถ้าครูเตรียมสื่อไม่ดีอาจจะให้ผลในทางลบได้
- 4) ต้องมีการประเมินผลหลังการใช้ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข

กรมวิชาการ (2540) ได้เสนอขั้นตอนในการดำเนินการใช้สื่อสำหรับเด็กวัย 3 –6 ปี ดังนี้

- 1) การเตรียมพร้อมก่อนการใช้สื่อ มีขั้นตอนคือ
 - 1.1) เตรียมตัวครู

ครูจะต้องศึกษาจุดมุ่งหมายและวางแผนว่าจะจัดกิจกรรมอะไรบ้างเตรียมจัดหาสื่อและศึกษาวิธีการใช้สื่อ จัดเตรียมสื่อและวัสดุอื่นๆ ที่จะต้องใช้ร่วมกัน ทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง
 - 1.2) เตรียมตัวเด็ก

ศึกษาความรู้พื้นฐานเดิมของเด็กให้สัมพันธ์กับเรื่องที่จะสอนสร้างความสนใจของเด็ก โดยใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ให้เด็กมีความรับผิดชอบ รู้จักใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช้ทำลาย เล่นแล้วเก็บให้ถูกที่
 - 1.3) เตรียมสื่อให้พร้อมก่อนนำไปใช้

จัดลำดับการใช้สื่อว่าจะใช้อะไรก่อนหรือหลังเพื่อความสะดวกในการสอน ตรวจสอบและเตรียมเครื่องมือให้พร้อมที่จะใช้ได้ทันที เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกับสื่อ

2. การนำสื่อเพื่อให้บรรลุโดยเฉพาะในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ควรปฏิบัติดังนี้
 - 2.1) สร้างความพร้อมและเร้าความสนใจให้เด็กก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง
 - 2.2) ใช้สื่อตามลำดับขั้นของแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้
 - 2.3) ไม่ควรให้เด็กเห็นสื่อหลาย ๆ ชนิด พร้อม ๆ กัน เพราะจะทำให้เด็กไม่สนใจกิจกรรมที่ครูสอน
 - 2.4) ครูควรยืนอยู่ด้านข้างหรือด้านหลังของสื่อที่ใช้กับเด็ก
 - 2.5) เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมใช้สื่อ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเทิน มหาจันทร์ (2516) ได้ศึกษาถึงความสามารถในการเขียนพยัญชนะไทยของเด็กโดยพิจารณาถึงคุณภาพของตัวอักษรเป็นสำคัญ ศึกษาความถนัด เพศ อาชีพของผู้ปกครอง ทำนั้งเขียนและจับดินสอ และศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความสามารถในการเขียนพยัญชนะกับการประสานงานของตาและมือด้วย ตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2515 จำนวน 357 คน จากโรงเรียน 7 แห่ง ในกลุ่มบางแสน จังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบทดสอบ 3 ชุด ได้แก่ แบบทดสอบเกี่ยวกับรายละเอียดจากการสังเกตการเขียนของเด็กโดยตรง รวมทั้งบันทึกของทางโรงเรียน แบบทดสอบเกี่ยวกับความสามารถในการเขียนของเด็กซึ่งสร้างขึ้นเองและแบบทดสอบการประสานงานของตาและมือ ซึ่งสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวแบบทดสอบของ ดร. ชวาล แพร์ตกุล ผลการศึกษาปรากฏว่าความถนัดไม่ส่งผลต่อความสามารถในการเขียนของเด็ก เด็กที่เขียนด้วยมือซ้ายหรือมือขวาก็ตาม จะมีความสามารถในการเขียนไม่แตกต่างกัน เพศไม่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเขียนของเด็ก ความสามารถในการเขียนของเด็กชายและเด็กหญิงไม่แตกต่างกัน แต่เด็กหญิงค่อนข้างมีความสามารถในการเขียนสูงกว่าเด็กชายเล็กน้อย อาชีพของผู้ปกครองมีผลกระทบต่อความสามารถในการเขียนของเด็ก กล่าวคือ เด็กที่มีผู้ปกครองอาชีพค้าขาย หรือทำกสิกรรม จะมีความสามารถในการเขียนดีกว่า เด็กที่จับดินสอถูกต้องจะเขียนได้ดีกว่าเด็กที่จับดินสอไม่ถูกต้อง เด็กที่มีการประสานงานของตาและมือดีจะมีความสามารถในการเขียนดีด้วย

สมใจ ตั้งนิกร (2531) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ของเด็กปฐมวัยในโครงการอนุบาลชนบท จังหวัดสุรินทร์ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แตกต่างกัน ผลการวิจัยปรากฏว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์หมุนเวียนที่ไม่ได้จัดตามแผนการจัดประสบการณ์ แต่ประยุกต์ใช้วัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กได้ดีกว่ากลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์หมุนเวียนที่จัดตามแผนการจัดประสบการณ์ ทั้งนี้ เพราะ การใช้วัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นวัสดุที่เด็กคุ้นเคยแต่จัดภายใต้เงื่อนไขที่แปลกใหม่ ทำทายให้เด็กคิดค้นและลองทำ

กรวิภา สรรพกิจจานง (2532) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แตกต่างกัน ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบอิสระมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงกว่ากลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้นำทั้งนี้เพราะเด็กได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์การใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่างอิสระ ตามความสามารถความสนใจของแต่ละบุคคลอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังค้นพบว่าการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยนั้นนอกจากส่งผลถึงความพร้อมทางกล้ามเนื้อเล็กแล้ว ยังส่งผลรวมถึงทักษะต่าง ๆ เช่น การมองเห็นการสังเกต การฟัง การปฏิบัติตามคำสั่ง การคิด จินตนาการ และการใช้ไหวพริบปัญญาในการแก้ปัญหาซึ่งนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ของเด็กในระดับต่อไป

จันทน์กฤษณา สุขสวัสดิ์ (2535) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการฝึกสำหรับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการประสานกันของตาและมือให้กับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการประสานกันของตาและมือของนักเรียนหลังได้รับการฝึก สูงกว่าก่อนได้รับการฝึก

Lewis and Lewis (1963) ได้วิจัยเด็กในรัฐแคลิฟอร์เนีย เรื่องความสัมพันธ์ของการเขียนหนังสือ อายุ และการรับรู้ทางสายตา พบว่าการเขียนของเด็กและอายุของเด็กนั้นมีความสัมพันธ์กับคะแนนที่เด็กทำได้จากแบบทดสอบความรู้ทางสายตา

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล สรุปได้ว่าเด็กวัยอนุบาลการประสานงานของตาและมือยังไม่ดีพอ การหยิบจับยังไม่มั่นคง ดังนั้นหากมีการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือให้เหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการและความสามารถของเด็กก็จะเป็นผลดีกับเด็กวัยอนุบาลเป็นอย่างมากทั้งในด้านความพร้อม ด้านการใช้มือในการขีดหรือเขียน โดยจัดกิจกรรมผ่านการเล่น เช่น วาดภาพระบายสี ปั้นดินน้ำมัน ร้อยลูกปัด เล่นน้ำ เล่นทราย เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลและสื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและตัวอย่างประชากร

1. ประชากร ได้แก่ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล จำนวน 37 โรงเรียน ซึ่งจัดเป็น 5 กลุ่มโรงเรียน แต่ละกลุ่มมีจำนวนโรงเรียนดังนี้ กลุ่มทวารวดี 6 โรงเรียน กลุ่มอโยธยา 8 โรงเรียน กลุ่มสุโขทัย 8 โรงเรียน กลุ่มกรุงธน 8 โรงเรียน และกลุ่มรัตนโกสินทร์ 7 โรงเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและรายชื่อโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน

กลุ่มโรงเรียน	โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล	
	จำนวนโรงเรียน	รายชื่อโรงเรียน
ทวารวดี	6	วัดโสมนัส พญาไท โสมิตสโมสร วัดโบสถ์ วัดอมรินทราราม อนุบาลวัดปรีนายก
อโยธยา	8	พิบูลอุปถัมภ์ อนุบาลสามเสนฯ บางบัว วัดใหม่ช่องลม วัดอุทัยธาราม อนุบาลพิบูลเวศม์

ตารางที่ 1 จำนวนและรายชื่อโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน (ต่อ)

กลุ่มโรงเรียน	โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล	
	จำนวนโรงเรียน	รายชื่อโรงเรียน
สุโขทัย	8	พระยาประเสริฐสุนทราศรัย ไทยรัฐวิทยา 75 มหาวีรานุวัตร วัดชัยชนะสงคราม พระตำหนักสวนกุหลาบ วัดพลับพลาชัย ประถมทวีธาภิเศก วัดชนะสงคราม วัดประยูรวงศาวาส วัดเวตวันธรรมาวาส
กรุงธน	8	ราชวินิตประถมบางแค วัดเจ้ามูล วัดช่างเหล็ก วัดหนึ่ง วัดนาคปรก วัดสังข์กระจายฯ วัดหงส์รัตนาราม อนุบาลวัดนางนอง
รัตนโกสินทร์	7	ทุ่งมหาเมฆ ดาราคาม บ้านหนองบอน ประถมนนทรี สายน้ำทิพย์ วัดदान วัดมหาบุศย์
รวม	37	

2. ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ปีการศึกษา 2544 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวน 37 โรงเรียน เป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ทุกคน ซึ่งมีจำนวน 225 คน และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 จากห้องเรียน 10 ห้อง จำนวน 335 คน ซึ่งมีวิธีการคัดเลือกดังนี้

2.1 นำรายชื่อโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 37 โรงเรียน จาก 5 กลุ่มโรงเรียน มาสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากกลุ่มโรงเรียนละ 1 โรงเรียน รวมจำนวนโรงเรียน 5 โรงเรียน

2.2 สุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากครูประจำชั้นอนุบาล จากโรงเรียนที่สุ่มได้ 5 โรงเรียนละ 2 คน แบ่งเป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 และครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 อย่างละ 1 คน รวมจำนวนครูทั้งหมด 10 คน

2.3 เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ได้จากห้องเรียน 10 ห้อง ของครูประจำชั้น 10 คน ที่สุ่มได้

จำนวนตัวอย่างประชากรดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนโรงเรียนและตัวอย่างประชากร จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน

กลุ่มโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	จำนวนครูประจำชั้น อนุบาลปีที่ 1-2	ชื่อโรงเรียนที่สุ่มได้ 5 โรงเรียน	จำนวนครู ที่สุ่มได้	จำนวนห้องเรียน เด็กชั้นอนุบาล ที่สุ่มได้
ทวาราวดี	6	33	อนุบาลวัดปรีนายก	2	2
อโยธยา	8	59	อนุบาลพิบูลย์เวศม์	2	2
สุโขทัย	8	43	วัดพลับพลาชัย	2	2
กรุงธน	8	49	อนุบาลวัดนางนอง	2	2
รัตนโกสินทร์	7	41	ทุ่งมหาเมฆ	2	2
รวม	37	225		10	10

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 แบบ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสังเกต รวมทั้งหมดจำนวน 3 ชุด คือ แบบสอบถาม 1 ชุด แบบสังเกต 2 ชุด โดยมีกรอบความคิดของการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลและสื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ดังนี้

กรอบความคิดในการศึกษาเรื่องการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

1. การจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ
 - 1.1 หลักการจัดกิจกรรม
 - 1.1.1 หลักการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
 - 1.1.2 หลักสูตรหรือแนวการจัดกิจกรรม
 - 1.2 การเตรียมจัดกิจกรรม
 - 1.2.1 การเลือกเนื้อหาและกิจกรรม
 - 1.2.2 การจัดทำแผนการจัดกิจกรรม
 - 1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.3.1 ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.3.2 กิจกรรมที่จัดเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ
 - 1.3.3 เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
 - 1.3.4 การวัดและประเมินพัฒนาการ
 - 1.3.5 การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน
 - 1.3.6 พฤติกรรมจัดการเรียนการสอน
 - 1.3.7 พฤติกรรมของเด็กวัยอนุบาล
2. สื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ
 - 2.1 หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม
 - 2.1.1 การเลือกสื่อมาใช้ประกอบกิจกรรม
 - 2.2 การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม
 - 2.2.1 การจัดหาสื่อการเรียนการสอน
 - 2.2.2 การจัดวางสื่อการเรียนการสอน
 - 2.3 การใช้สื่อประกอบกิจกรรม
 - 2.3.1 สื่อที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม
 - 2.3.2 สื่อที่เด็กสนใจและเลือกใช้
 - 2.3.3 การเก็บรักษาสื่อหลังการใช้
 - 2.3.4 การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
 - 2.3.5 ลักษณะการใช้สื่อ
 - 2.3.6 การปฏิบัติหลังการใช้สื่อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. **แบบสอบถาม** มี 1 ชุด เป็นแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เรื่อง การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับหลักการ จัดกิจกรรม การเตรียมจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักการเลือกสื่อ ประกอบกิจกรรม การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ เป็นแบบตรวจสอบและเติมข้อความ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับ หลักการจัดกิจกรรม การเตรียมจัดกิจกรรม การจัด กิจกรรมการเรียนการสอน หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม การเตรียมสื่อประกอบ กิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

การสร้างแบบสอบถาม

1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร งานวิจัย คู่มือครูและ สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัย อนุบาล เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดของการวิจัย

2) จัดทำกรอบความคิดของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกรอบความคิดไว้ 6 ด้าน ได้แก่ หลักการจัดกิจกรรม การเตรียมจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบ กิจกรรม

3) กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม

4) สร้างแบบสอบถาม โดยมีข้อคำถามตรงตามกรอบความคิดดังนี้

4.1) ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของ ตาและมือ

4.1.1) หลักการจัดกิจกรรม จำนวน 3 ข้อ

4.1.2) การเตรียมจัดกิจกรรม จำนวน 2 ข้อ

4.1.3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 11 ข้อ

4.2) ข้อคำถามเกี่ยวกับสื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการ ประสานงานของตาและมือ

4.2.1) หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม จำนวน 1 ข้อ

4.2.2) การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม จำนวน 3 ข้อ

4.2.3) การใช้สื่อประกอบกิจกรรม จำนวน 4 ข้อ

5) หาคุณภาพของเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้

5.1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน

ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง ความสมบูรณ์และความเหมาะสมของการใช้ภาษา

5.2) นำผลการตรวจแก้ไขและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข

5.3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ที่โรงเรียนนุราชประสงค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 5 คน ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 5 คน รวม 10 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของการใช้ภาษา เวลาที่ใช้และความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

6) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยให้เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ต่อไป

2. แบบสังเกต มี 2 ชุด คือ แบบสังเกตครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และแบบสังเกตเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2

2.1) แบบสังเกตครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรม ประกอบด้วยส่วนต่างๆ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 สำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อครูประจำชั้น ระดับชั้นที่สอน ชื่อโรงเรียน วันที่และเวลา ส่วนที่ 2 สำหรับบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

2.2) แบบสังเกตเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม ประกอบด้วยส่วนต่างๆ 2 ส่วน ได้แก่ส่วนที่ 1 สำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อเด็กอนุบาล ระดับชั้น ชื่อโรงเรียน วันที่และเวลา ส่วนที่ 2 สำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

การสร้างแบบสังเกต

1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร งานวิจัย คู่มือครู และสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การปฏิบัติกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกต

2) กำหนดรูปแบบของการบันทึกการสังเกต

3) กำหนดแนวทางในการสังเกต คือ

3.1) แนวทางการสังเกตครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2

3.2) แนวทางการสังเกตเด็กวัยอนุบาลปีที่ 1-2

4) ดำเนินการสร้างแบบสังเกตตามแนวทางที่กำหนดไว้

5) หาคคุณภาพของเครื่องมือ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1) นำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ

ความครอบคลุม รายการพฤติกรรมของครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เพื่อปรับปรุงแบบสังเกตให้สามารถวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม

5.2) นำผลการตรวจแก้ไขและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒินำมาปรับปรุงแก้ไข

5.3) นำแบบสังเกตที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลอง (Try out) กับครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1-2 ที่โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 2 คน ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 2 คน เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 2 ห้องเรียน และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 2 ห้องเรียน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและไปทดลองใช้กับครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถม ประกอบด้วยครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 1 คน ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 คน เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 1 ห้องเรียน และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการสังเกตร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ

6) ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตให้เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างประชากรต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและใช้บริการทางไปรษณีย์โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) นำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2) ส่งแบบสอบถามโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ จำนวน 225 ชุด ไปยังครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 พร้อมสำเนาหนังสือขอความร่วมมือจากสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และมีซองเปล่าติดแสตมป์แนบไปด้วยเพื่อการส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ สำหรับโรงเรียนที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืนจะใช้วิธีทางโทรศัพท์สอบถามและขอความร่วมมือในการส่งกลับ แบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งและที่ได้รับคืน

ผู้ให้ข้อมูล	แบบสอบถามที่จัดส่ง		แบบสอบถามที่ได้รับคืน	
	จำนวน	จำนวน	ร้อยละ	
ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1	110	100	90.91	
ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2	115	106	92.17	
รวม	225	206	91.56	

3) ดำเนินการสังเกตด้วยตัวผู้วิจัยเองตามแบบสังเกต โดยมีตารางการไปสังเกตครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 โรงเรียนละ 10 วัน การเก็บข้อมูลใช้เวลา 50 วัน ตั้งแต่เวลา 8.30 น. ถึง 15.00 น. ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สถานที่ วัน /เดือน/ ปี ที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสังเกต

กลุ่มโรงเรียน / ระดับชั้น โรงเรียน	วัน/เดือน/ปี ที่เก็บข้อมูล	จำนวนวัน (50 วัน)
ทวาราวดี		
อนุบาลวัดปรีหานอก	อนุบาล 1 21-22, 25-27 มิถุนายน 2544	5
	อนุบาล 2 28-29 มิถุนายน, 2-4 กรกฎาคม 2544	5
อโยธยา		
อนุบาลพิบูลเวศม์	อนุบาล 1 9-13 กรกฎาคม 2544	5
	อนุบาล 2 16-20 กรกฎาคม 2544	5
สุโขทัย		
วัดพลับพลาชัย	อนุบาล 1 23-27 กรกฎาคม 2544	5
	อนุบาล 2 30-31 กรกฎาคม, 1-3 สิงหาคม 2544	5
กรุงธน		
อนุบาลวัดนางนอง	อนุบาล 1 6-10 สิงหาคม 2544	5
	อนุบาล 2 13-17 สิงหาคม 2544	5
รัตนโกสินทร์		
ทุ่งมหาเมฆ	อนุบาล 1 20-24 สิงหาคม 2544	5
	อนุบาล 2 27-31 สิงหาคม 2544	5

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสังเกตที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ทั้งหมด แล้วนำมาวิเคราะห์ดังนี้

1) ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละเป็นรายข้อ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ซึ่งใช้หลักสูตรคำนวณหาค่าร้อยละดังนี้

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม X 100

ค่าร้อยละ = _____

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

2) นำข้อมูลจากแบบสังเกต ผู้วิจัยสรุปรวบรวม เรียบเรียง แยกคำตอบต่างๆ ให้เป็นหมวดหมู่แล้วนำเสนอข้อมูลทั้งหมดในรูปตารางประกอบความเรียงตามประเด็นต่างๆที่กำหนดไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอเรียงตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 206 คน เกี่ยวกับหลักการจัดกิจกรรม การเตรียมจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม และการใช้สื่อประกอบกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านหลักการจัดกิจกรรม ดังแสดงในตารางที่ 6
- 1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเตรียมจัดกิจกรรม ดังแสดงในตารางที่ 7
- 1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังแสดงใน ตารางที่ 8
- 1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านหลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม ดังแสดงในตารางที่ 9
- 1.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม ดังแสดงในตารางที่ 10
- 1.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการใช้สื่อประกอบกิจกรรม ดังแสดงในตารางที่ 11

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 10 คน และเด็กชั้นอนุบาล จำนวน 10 ห้องเรียน

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตครูประจำชั้นอนุบาล เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการใช้สื่อประกอบกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 2.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังแสดงในตารางที่ 12
- 2.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้สื่อประกอบกิจกรรม ดังแสดงในตารางที่ 13

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตเด็กชั้นอนุบาล เกี่ยวกับการปฏิบัติ
กิจกรรม และการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

2.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติกิจกรรม
ดังแสดงในตารางที่ 14

2.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้สื่อประกอบกิจกรรม
ดังแสดงในตารางที่ 15

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เกี่ยวกับหลักการจัดกิจกรรม การเตรียมจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม และการใช้สื่อประกอบกิจกรรม ได้ผลดังตารางที่ 5 -11

ตารางที่ 5 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามสถานภาพทั่วไป

สถานภาพทั่วไป	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N = 206)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	-	-
หญิง	206	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	26	12.62
30 – 39 ปี	39	18.93
40 – 49 ปี	111	53.88
50 ปีขึ้นไป	30	14.56
ระดับชั้นที่สอน		
ชั้นอนุบาลปีที่ 1 (อายุ 4 – 5 ปี)	101	49.03
ชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 5 – 6 ปี)	105	50.97
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	14	6.80
ปริญญาตรี	183	88.83
สูงกว่าปริญญาตรี	9	4.37

ตารางที่ 5 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามสถานภาพทั่วไป (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป		ครูประจำชั้นอนุบาล	
		จำนวน (N = 206)	ร้อยละ
วิชาเอก			
	การศึกษาปฐมวัย	36	17.48
	สาขาอื่น ๆ	170	82.52
วิชาโท			
	การศึกษาปฐมวัย	-	-
	สาขาอื่น ๆ	206	100.00
ประสบการณ์ในการสอนระดับอนุบาล			
	น้อยกว่า 1 ปี	9	4.37
	1 – 5 ปี	65	31.55
	6 – 10 ปี	72	34.95
	มากกว่า 10 ปี	60	29.13
เหตุผลที่ทำให้ครูผู้สอนระดับอนุบาล			
	เรียนมาทางนี้โดยตรง	36	17.48
	สมัครใจทำหน้าที่นี้	90	43.69
	ทำหน้าที่นี้เพราะได้รับมอบหมาย	80	38.83

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ครูประจำชั้นเป็นเพศหญิงทั้งหมดคิดเป็น ร้อยละ 100 ส่วนใหญ่ร้อยละ 53.88 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี สอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 5 – 6 ปี) ร้อยละ 50.97 จบปริญญาตรีร้อยละ 88.83 โดยศึกษาวิชาเอกสาขาอื่นร้อยละ 82.52 ที่จบวิชาเอกการศึกษาปฐมวัยเพียงร้อยละ 17.48 ส่วนวิชาโทจบสาขาอื่นร้อยละ 100 ไม่มีผู้จบวิชาโทการศึกษาปฐมวัยเลย ครูประจำชั้นส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนระดับอนุบาลระหว่าง 6 – 10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.95 และส่วนใหญ่สมัครใจทำหน้าที่สอนในระดับอนุบาลคิดเป็นร้อยละ 43.69

ตารางที่ 6 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลด้านหลักการจัดกิจกรรม

รายการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N = 206)	ร้อยละ
หลักการที่ครูยึดในการจัดกิจกรรม		
ความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก	190	92.23
การจัดระยะเวลาให้เหมาะสมกับวัย มีการ ยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก	178	86.41
ความต้องการ ความสนใจ และความ แตกต่างระหว่างบุคคล	172	83.50
การจัดกิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่	150	72.82
ความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องเรียนและ นอกห้องเรียน	134	65.05
ที่มาของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่ใช้ในการจัด กิจกรรม		
กรมวิชาการ	189	91.74
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	159	77.18
จัดซื้อจากร้านค้าด้วยงบประมาณของโรงเรียน	46	22.33
โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง	42	20.39
กลุ่มโรงเรียน	30	14.56
อื่น ๆ (ถ่ายเอกสารจากต้นฉบับ)	5	2.43

ตารางที่ 6 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลด้านหลักการจัดกิจกรรม
(ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
(N = 206)		
หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่นำมาใช้ประกอบ การจัดกิจกรรม		
หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ	195	94.66
แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 (เล่ม 1 และเล่ม 2) ของ สปช.	185	89.81
คู่มือครู เกมการศึกษาตามหน่วยการเรียนรู้ ของ สปช.	159	77.18
คู่มือการประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ของ สปช.	152	73.79
คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3 – 6 ปี) ของกรมวิชาการ	137	66.50
แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนระดับ ก่อนประถมศึกษา ของ สปช.	125	60.68
คู่มือการจัดกิจกรรมเกมและการเล่นสำหรับเด็กระดับ ก่อนประถมศึกษา ของ สปช.	123	57.71
คู่มือสื่อและเครื่องเล่นสำหรับเด็กระดับก่อนประถม ศึกษา ของ สปช.	101	46.03

จากตารางที่ 6 แสดงว่า หลักในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล มีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.23 รองลงมาคือ ระยะเวลาในการจัดควรมีความเหมาะสมกับวัย มีความยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 86.41 และคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล คิดเป็นร้อยละ 83.50

ที่มาของหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเป็นของกรมวิชาการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.74 รองลงมาร้อยละ 77.18 คือ ใช้ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีเพียงร้อยละ 20.39 ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง

หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่นำมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรม ใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.66 รองลงมาใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 89.81 และใช้คู่มือครู เกมการศึกษาตามหน่วยการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 77.18

ตารางที่ 7 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลด้านการเตรียมจัดกิจกรรม

รายการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N = 206)	ร้อยละ
การเตรียมการเลือกกิจกรรมส่งเสริมการประสานงาน ของตาและมือ ของเด็กวัยอนุบาล		
เลือกตามความต้องการและความสนใจของเด็ก	175	84.95
เลือกประสบการณ์จากง่ายไปหายาก	155	75.24
เลือกให้เหมาะสมกับกิจกรรมประจำวัน	139	67.48
เลือกตามประสบการณ์สำคัญ (หลักสูตรก่อนประถม ศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ)	112	54.37
คำนึงถึงประสบการณ์เดิมของเด็ก	110	53.40
เลือกให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละบุคคล	107	51.94
เลือกให้เหมาะสมกับท้องถิ่น	67	32.52
การเตรียมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ		
จัดทำล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์	147	71.36
จัดทำล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน	54	26.21
จัดทำล่วงหน้าก่อนสอน 1 วัน	49	23.79
จัดทำล่วงหน้าเป็นบางครั้ง	34	16.50
จัดทำล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน	14	6.80
จัดทำหลังการสอน	3	1.46

จากตารางที่ 7 แสดงว่า การเตรียมการเลือกกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล เลือกตามความต้องการและความสนใจของเด็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.95 รองลงมาเลือกประสบการณ์จากง่ายไปหายาก คิดเป็นร้อยละ 75.24 และ เลือกให้เหมาะสมกับกิจกรรมประจำวัน ร้อยละ 67.48 ส่วนการเตรียมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ ได้จัดทำไว้ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 71.36 รองลงมา ร้อยละ 26.21 เตรียมจัดทำไว้ล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน และร้อยละ 23.79 จัดทำล่วงหน้าก่อนสอน 1 วัน

ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาล จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

รายการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
(N = 206)		
การจัดกิจกรรมในห้องเรียนของเด็กวัยอนุบาล		
ครูและเด็กร่วมกันโดยเน้นการริเริ่มจากเด็กเป็นสำคัญ	197	95.63
ครูเป็นผู้ริเริ่มจัด	47	22.82
วิธีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ		
ของเด็กวัยอนุบาล ให้ตรงกับความสนใจของเด็ก		
จัดกิจกรรมที่หลากหลาย	180	87.38
จัดกิจกรรมผ่านการเล่น	160	77.67
จัดกิจกรรมจากง่ายไปหายาก	129	62.62
ปรับเปลี่ยนกิจกรรมสม่ำเสมอ	110	53.40
รูปแบบการจัดกิจกรรมในห้องเรียนของเด็กวัยอนุบาล		
กลุ่มย่อย	198	96.12
รายบุคคล	172	83.50
กลุ่มใหญ่	140	67.96
กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือจัดอยู่ใน		
กิจกรรมหลัก		
กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม	202	98.06
เกมการศึกษา	190	92.23
กิจกรรมกลางแจ้ง	166	80.58
กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	156	75.73
กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม)	137	66.50

ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาล จำแนกตามข้อมูล ด้านการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
(N = 206)		
กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ		
ของเด็ควัยอนุบาลที่ครูเคยจัดให้กับเด็ก		
การปั้นดินน้ำมัน / แบ่งปั้นเป็นรูปที่มีรายละเอียด	206	100.00
การวาดรูประบายสี (นิ้วมือ / พู่กัน / สีน้ำ / สีเทียน)	206	100.00
การโยนและรับลูกบอล	200	97.09
การใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรอย	192	92.20
การร้อยลูกปัด	189	91.75
การต่อแท่งไม้	185	89.81
การประกอบภาพตัดต่อ	180	87.38
การวาดรูป หรือ 	180	87.38
การพิมพ์ภาพด้วยใบไม้ ทรายยาง	177	85.92
การฉีกกระดาษตามรอย	175	84.95
การวาดภาพคนโดยมีรายละเอียด	166	80.58
การร้อยด้ายขึ้นลงผ่านรูที่เจาะ	166	80.58
การกรอกน้ำใส่ภาชนะ	164	79.61
การหยอดบล็อกกรุปทรง	161	78.16
การพับกระดาษตามแบบ	157	76.21
การเททรายใส่ภาชนะ	145	70.39
การไขและหมุนลูกบิดประตู	101	49.03
การเสียบคลิ๊บบนกระดาษ	100	48.54
เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงาน		
ของตาและมือ ของเด็ควัยอนุบาล		
20 – 30 นาที	120	58.25
10 – 20 นาที	65	33.98
30 – 40 นาที	13	6.31
40 – 50 นาที	8	3.88

ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาล จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N = 206)	ร้อยละ
โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล จำนวนกิจกรรม / วัน		
3 – 4 กิจกรรม	105	50.97
4 – 5 กิจกรรม	38	8.45
2 – 3 กิจกรรม	35	6.99
1 – 2 กิจกรรม	28	13.59
การจัดมุมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล		
จัด	206	100.00
ไม่ได้จัด	-	-
มุมประสบการณ์ที่จัด		
จัดให้มีบางมุมคงที่ และมีบางมุมที่หมุนเวียนเปลี่ยนไป	135	65.53
จัดมุมประสบการณ์ตามปกติ	107	51.94
มีการปรับเปลี่ยนมุมที่จัดไว้อย่างสม่ำเสมอ	49	23.79
จัดมุมโดยเฉพาะ	21	10.19
การปฏิบัติในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก		
ศึกษาพัฒนาการการประสานงานของตาและมือ		
ของเด็ก (อายุ 4 – 6 ปี) ให้เข้าใจ	177	85.92
ประเมินตามสภาพความเป็นจริง	160	77.67
ทำการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ	141	68.45
วางแผนเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม	114	55.34
ประเมินพัฒนาการของเด็กทั้งห้องพร้อม ๆ กัน	39	18.93

ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาล จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
(N = 206)		
วิธีที่ใช้ในการวัดและประเมินพัฒนาการ		
การสังเกตและบันทึก	203	98.54
การดูแฟ้มผลงาน	164	79.61
การสนทนา	157	76.21
การสัมภาษณ์	131	63.59
การทดสอบ	67	32.52
ช่วงเวลาที่ใช้ในการวัดและประเมินพัฒนาการ		
เป็นระยะ ๆ แล้วแต่ความเหมาะสม	150	72.82
ระหว่างทำกิจกรรม	139	67.48
หลังทำกิจกรรมเสร็จ	112	54.37
ปลายภาคเรียน	58	28.16
ก่อนทำกิจกรรม	52	25.24

จากตารางที่ 8 แสดงว่า การจัดกิจกรรมในห้องเรียนของเด็กวัยอนุบาลส่วนใหญ่จะใช้วิธีครูและเด็กร่วมกันโดยเน้นการริเริ่มจากเด็กเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 95.63 และร้อยละ 22.82 ครูเป็นผู้ริเริ่มจัด ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลนั้นจัดกิจกรรมแบบหลากหลาย เพื่อให้ตรงกับความต้องการของเด็กให้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.38 รองลงมาคือจัดกิจกรรมผ่านการเล่น คิดเป็นร้อยละ 77.67 และร้อยละ 62.62 ที่จัดกิจกรรมจากง่ายไปหายาก สำหรับรูปแบบการจัดกิจกรรมในห้องเรียนจัดแบบกลุ่มย่อยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.12 รองลงมาจัดกิจกรรมในห้องเรียนแบบรายบุคคล คิดเป็นร้อยละ 83.50 และส่วนใหญ่กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลจัดอยู่ในกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม คิดเป็นร้อยละ 98.06 รองลงมา จัดอยู่ในกิจกรรมเกมการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 92.23 ที่น้อยที่สุด คือกิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม) คิดเป็นร้อยละ 66.50 ครูประจำชั้นอนุบาลจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือโดยจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน / แป้งปั้นเป็นรูปที่มีรายละเอียด และกิจกรรมการวาดรูประบายสี (นิ้วมือ / พู่กัน / สีน้ำ / สีเทียน) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือกิจกรรมการโยนและรับลูกบอล คิดเป็นร้อยละ 97.09 ส่วนกิจกรรมการใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรอย

คิดเป็นร้อยละ 93.20 และพบว่าเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลในแต่ละกิจกรรมมากที่สุดจะอยู่ในช่วง 20 – 30 นาที คิดเป็นร้อยละ 58.25 และในแต่ละวันจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล จำนวน 3 – 4 กิจกรรม/วัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.97 การจัดมุมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ร้อยละ 100 ได้จัดทำ และโรงเรียนที่จัดมุมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือนั้นส่วนใหญ่จัดแบบให้มีบางมุมคงที่ และมีบางมุมที่หมุนเวียนเปลี่ยนไป คิดเป็นร้อยละ 65.53 ที่น้อยที่สุดคือ จัดแบบมีมุมโดยเฉพาะ คิดเป็นร้อยละ 10.19 ในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล สิ่งที่ปฏิบัติมากที่สุด คือศึกษาพัฒนาการการประสานงานของตาและมือของเด็ก (อายุ 4 – 6 ปี) ให้เข้าใจก่อน คิดเป็นร้อยละ 85.92 รองลงมา คือต้องประเมินตามสภาพความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 77.67 และวิธีที่ใช้มากที่สุดในการวัดและประเมินพัฒนาการคือการสังเกตและบันทึก คิดเป็นร้อยละ 98.54 วิธีที่ใช้น้อยที่สุด คือการทดสอบ คิดเป็นร้อยละ 32.52 การวัดและประเมินพัฒนาการช่วงเวลาที่จัดทำ คือทำการวัดและประเมินเป็นระยะๆ แล้วแต่ความเหมาะสมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 72.82

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลด้านหลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม

รายการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
(N = 206)		
หลักการเลือกสื่อที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมส่งเสริม		
การประสานงานของตาและมือ		
เลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก	198	96.12
เลือกสื่อที่ปลอดภัย	175	84.95
เลือกสื่อที่หาง่าย	165	80.10
เลือกสื่อที่มีความคงทน	104	50.49
เลือกสื่อที่มีประโยชน์ใช้สอยได้มาก	103	50.00

จากตารางที่ 9 แสดงว่า การเลือกสื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลมากที่สุดร้อยละ 96.12 ยึดหลักการเลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ร้อยละ 84.95 ยึดหลักการเลือกสื่อโดยคำนึงถึงความปลอดภัย และร้อยละ 80.10 ยึดหลักการเลือกสื่อที่หาง่าย

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลด้านการเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม

รายการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N = 206)	ร้อยละ
วิธีการจัดหาสื่อมาใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล		
จัดซื้อโดยได้งบประมาณจากหน่วยงาน	178	86.41
จัดทำขึ้นเองโดยออกค่าใช้จ่ายเอง	110	53.40
จัดทำขึ้นเองโดยได้งบประมาณจากหน่วยงาน	98	47.57
จัดซื้อโดยออกค่าใช้จ่ายเอง	82	39.81
ยืมจากแหล่งบริการ	52	25.24
จัดซื้อโดยผู้ปกครอง	41	19.90
การจัดวางสื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล		
จัดวางบนชั้นในระดับสายตาของเด็กที่เด็กสามารถหยิบใช้ได้เอง	163	79.13
จัดวางเป็นระเบียบแบ่งแยกประเภทตามมุมประสบการณ์	158	76.70
จัดวางมุมใดมุมหนึ่งของห้องเรียน	62	30.10
จัดวางในตู้เมื่อต้องการใช้จึงนำออกมา	26	2.62
หลักการเตรียมสื่อประกอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล		
จัดเตรียมให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย	195	94.66
จัดเตรียมสื่อไว้ให้พร้อมที่จะสามารถนำไปใช้ได้ทันที	143	69.42
มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนเด็ก	140	67.96
ซ่อมแซมสื่อที่ชำรุดเสียหายให้พร้อมที่จะใช้งานได้	126	61.17

จากตารางที่ 10 แสดงว่า สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลในห้องเรียน ได้มาโดยการจัดซื้อด้วยงบประมาณจากหน่วยงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.41 และลักษณะของการจัดวางสื่อเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลจัดวางบนชั้นในระดับสายตาของเด็ก ซึ่งเด็กสามารถหยิบใช้ได้เองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.13 ในการจัดเตรียมสื่อประกอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือจัดเตรียมให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.66

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลด้านการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

รายการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N = 206)	ร้อยละ
การเตรียมพร้อมก่อนการใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรม		
ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล		
เตรียมจัดหาสื่อและศึกษาวิธีการใช้สื่อ	160	77.67
ศึกษาจุดมุ่งหมายและวางแผนว่าจะจัดกิจกรรมอะไรบ้าง	150	72.82
จัดเตรียมสื่อและวัสดุอื่นที่จะต้องใช้ร่วมกัน	142	68.93
ทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง	123	59.71
วิธีดำเนินการรักษาและซ่อมแซมสื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล		
ฝึกให้เด็กหยิบสื่อออกมาใช้ได้เองและเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย		
เก็บสื่อให้เป็นระเบียบ และเป็นหมวดหมู่ตาม	181	87.86
ซ่อมแซมสื่อที่ชำรุดและหาชิ้นส่วนของสื่อที่ขาดหายไปมา		
เติมให้ครบชุด	143	69.42
ลักษณะและประเภทของสื่อ	141	68.45
ตรวจสอบสื่อหลังจากที่ใช้แล้วทุกครั้งว่ามีสภาพสมบูรณ์		
จำนวนครบถ้วนหรือไม่	125	60.68
ฝึกให้เด็กรู้ความหมายของรูปภาพ หรือสีที่เป็นสัญลักษณ์		
แทนหมวดหมู่ประเภทของสื่อเพื่อเด็กจะได้เก็บเข้าที่ได้		
ถูกต้อง	93	45.15
ไม่มีการดำเนินการ เมื่อสื่อชำรุด หาสื่อชิ้นใหม่มาแทน	6	2.91
การดำเนินการพัฒนาการใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรม		
ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล		
ปรับปรุงสื่อที่ใช้ให้ทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ ใช้ได้		
สะดวก ไม่ซับซ้อนเกินไปเหมาะสมกับพัฒนาการ		
ของเด็ก	177	85.92
รักษาความสะอาดของสื่อให้ดูใหม่อยู่เสมอ จัดเก็บไว้เป็น		
หมวดหมู่และวางเป็นระเบียบ	150	72.82
เขียนคู่มือการใช้สื่อที่ได้ผลิตขึ้น เพื่อสะดวกในการนำไปใช้		
ครั้งต่อไป	57	27.67

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลด้านการใช้สื่อประกอบกิจกรรม (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
(N = 206)		
สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล เฉพาะที่มีในโรงเรียน		
ดินน้ำมัน / แป้งปั้น	206	100.00
ดินสอสี	206	100.00
สีน้ำ	206	100.00
ฟู่กัน	206	100.00
กระดาษ กรรไกร	204	99.03
แท่งไม้ขนาดต่าง ๆ	203	98.54
ลูกบอล	202	98.06
บล็อกรูปทรงต่าง ๆ	202	98.06
อุปกรณ์พิมพ์ภาพ เช่น ใบบัตร ตราลาย	198	96.12
ภาพตัดต่อ	196	95.15
อุปกรณ์การร้อย เช่น ลูกปัด ด้าย เข็มขนาดใหญ่	193	93.69
เครื่องเล่นทราย	153	74.27
เครื่องเล่นน้ำ	138	66.99
ลูกบิดและกุญแจประตู	37	17.96
คลิปเสียบกระดาษ	26	12.62

จากตารางที่ 11 แสดงว่า ก่อนการใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ต้องเตรียมพร้อมก่อนการใช้สื่อ โดยการเตรียมหาสื่อและศึกษาวิธีการใช้สื่อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.67 การดำเนินการเก็บรักษาและซ่อมแซมสื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลที่มากที่สุด คือฝึกให้เด็กหยิบสื่อออกมาใช้เองและเด็กเข้าที่ให้เรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ 87.86 รองลงมา คือดำเนินการซ่อมแซมสื่อที่ชำรุดและหาชิ้นส่วนของสื่อที่ขาดหายไปมาเติมให้ครบชุด คิดเป็นร้อยละ 69.42 และดำเนินการพัฒนาการใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรม โดยปรับปรุงสื่อที่ใช้ให้ทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ ใช้ได้สะดวก ไม่ซับซ้อนเกินไป เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.92

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล เฉพาะที่มีในโรงเรียนที่ครูประจำชั้นใช้เป็นประจำคือ ดินน้ำมัน/แป้งปั้น/ดินสอสี/สีน้ำ/พู่กัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 และสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล เฉพาะที่มีในโรงเรียนที่ครูประจำชั้นใช้น้อยที่สุด คือคลิ๊ปเสียบกระดาษ คิดเป็นร้อยละ 12.62

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตครูประจำชั้นอนุบาล

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตครูประจำชั้นอนุบาล เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม ได้จากการสังเกตครูประจำชั้นอนุบาล 10 คน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียงดังนี้

ตารางที่ 12 จำนวนครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

รายการ	จำนวนครูประจำชั้น อนุบาล (N = 10)
ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	
จัดกิจกรรมที่เด็กสามารถทำได้	9
จัดกิจกรรมที่เด็กไม่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดยลำพัง	1
ให้เด็กเลือกปฏิบัติกิจกรรมได้ตามความสนใจ	8
จัดเตรียมไว้เพียงกิจกรรมเดียว	2
ให้เด็กทำงานเป็นกลุ่มและทำงานคนเดียว	10
อธิบายกิจกรรมใหม่ให้เด็กก่อนที่เด็กเริ่มปฏิบัติกิจกรรม	10
จัดอยู่ในกิจกรรมประจำวัน คือกิจกรรมสร้างสรรค์	
เล่นตามมุม กลางแจ้ง เกมการศึกษา	10
จัดอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น ตีตและแกะกระดุม	
ถอดและใส่รองเท้า ถอดและใส่ถุงเท้า	10

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 จำนวนครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
(ต่อ)

รายการ	จำนวนครูประจำชั้น อนุบาล (N = 10)
กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ	
จัดให้กับเด็กทุกครั้ง คือการวาดภาพระบายสี	10
กิจกรรมสร้างสรรค์ที่จัดสลับกัน คือปั้นดินน้ำมัน	
ร้อยลูกปัด ประดิษฐ์ ตัดปะ	8
กิจกรรมเล่นตามมุมที่จัด คือ บล็อกไม้ พลาสติกสร้างสรรค์	10
กิจกรรมเกมการศึกษาที่จัด คือ จับคู่ภาพที่เหมือนกัน	
จับคู่ภาพที่สัมพันธ์กัน โดมิโน ภาพตัดต่อ	10
กิจกรรมกลางแจ้งที่จัด คือ	
การเล่นโยนและรับลูกบอล	1
การเล่นทราย	8
การเล่นน้ำ	2
จัดกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรม	8
จัดกิจกรรมเพียงอย่างเดียว	2
เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	
ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เด็กปฏิบัติ	10
ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก	10
ตามตารางกิจกรรมประจำวัน	10
การวัดและประเมินพัฒนาการ	
สังเกตและบันทึกขณะปฏิบัติกิจกรรม	10
สังเกตและบันทึกจากผลงานของเด็ก	10

ตารางที่ 12 จำนวนครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
(ต่อ)

รายการ	จำนวนครูประจำชั้น
	อนุบาล (N = 10)
การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	
จัดมุมประสบการณ์บริเวณรอบ ๆ ห้องเรียน	10
จัดมุมประสบการณ์ไว้คงที่	8
จัดมุมประสบการณ์เพิ่มเติมตามหน่วยการเรียนรู้	2
มีแผ่นป้ายนิเทศสำหรับแสดงผลงานของเด็ก	6
ที่แขวนผลงานเด็ก	2
จัดให้มีทั้งป้ายนิเทศและที่แขวนผลงานเด็ก	2
จัดเก็บผลงานใส่แฟ้มเป็นรายบุคคล	7
เก็บใส่กล่องเป็นรายบุคคล	3
มีชั้นวางสื่อสูงพอดีกับระดับความสูงของเด็ก	10
มีกล่องสำหรับใส่สื่อ	8
ใส่ตะกร้าที่ไม่มีฝาปิด	2
การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน	
จัดพื้นที่ไว้สำหรับเล่นน้ำ	2
ไม่ได้จัดพื้นที่ไว้สำหรับเล่นน้ำ	8
จัดพื้นที่ไว้สำหรับเล่นทราย	8
ไม่ได้จัดพื้นที่ไว้สำหรับเล่นทราย	2
มีพื้นที่สำหรับปฏิบัติกิจกรรมกลางแจ้งอยู่ในที่โล่ง	6
มีพื้นที่สำหรับปฏิบัติกิจกรรมกลางแจ้งแต่อยู่ภายในอาคาร	4
พฤติกรรมของครูในขณะปฏิบัติกิจกรรม	
คอยกระตุ้นให้เด็กเปลี่ยนกิจกรรม	10
ชักชวนให้เด็กปฏิบัติกิจกรรม	10
คอยดูแลการเล่นเกม	10
อธิบายกิจกรรมและดูแลสื่ออุปกรณ์	10
สังเกตและบันทึกการปฏิบัติกิจกรรม	10

ตารางที่ 12 แสดงว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมที่เด็กสามารถทำได้ เด็กสามารถประสบความสำเร็จจากการปฏิบัติกิจกรรม เช่น กิจกรรมวาดภาพด้วยสีน้ำ สีเทียน เด็กหยิบกระดาษแล้วนั่งวาดภาพตามจินตนาการของตน ครูประจำชั้นเป็นผู้ดูแลเด็กและตรวจผลงาน ตลอดจนบันทึกคำพูดหลังจากที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้ว (9 คน) จัดกิจกรรมที่เด็กไม่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดยลำพังต้องมีครูประจำชั้นคอยช่วยเหลือ เช่น กิจกรรมการประดิษฐ์ดอกไม้จากถ้วยปีโป้ เด็กไม่สามารถเจาะถ้วยปีโป้เพื่อใส่ก้านดอกได้ ครูประจำชั้นต้องเจาะให้ทุกคน และในการทากาวติดเกสรดอกไม้ เด็กทากาวมากเกินไป ครูประจำชั้นต้องคอยดูแลอยู่ใกล้ ๆ (1 คน) ครูประจำชั้นจัดเตรียมกิจกรรมไว้ 3 – 4 กิจกรรมไว้ให้เด็กได้เลือกปฏิบัติตามความสนใจของตน กิจกรรมที่เตรียมไว้มีบางกิจกรรมที่คงเดิมทุกวัน คือ กิจกรรมวาดภาพด้วย สีน้ำ สีเทียน มีบางกิจกรรมที่ปรับเปลี่ยน เช่น กลิ้งสี เทสี ประดิษฐ์ และมีบางครั้งเปลี่ยนกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยวันแม่ ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมทำการ์ดวันแม่ ครูประจำชั้นให้เด็กเลือกปฏิบัติกิจกรรมเพียงบางกิจกรรมไม่ได้บังคับให้ปฏิบัติทุกกิจกรรม (8 คน) จัดเตรียมไว้กิจกรรมเดียวให้เด็กทุกคนปฏิบัติกิจกรรมเหมือนกัน เช่น การวาดภาพไดโนเสาร์ด้วยสีเทียน ซึ่งเป็นกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ (2 คน) จัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่มและทำงานคนเดียว เช่น ให้เด็กช่วยกันจัดป้ายนิเทศวันแม่ ครูแบ่งเด็กออกเป็น 4 กลุ่ม ให้เด็กแต่ละคนนำรูปแม่ที่เด็กได้วาดและตัดไว้มาปะติดพร้อมกับระบายสีตกแต่งให้สวยงามลงบนกระดาษของแต่ละกลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มต้องตกลงกันว่าปะติดตรงไหน ส่วนการทำงานคนเดียว เช่น การวาดภาพสีน้ำ สีเทียน การปั้นดินน้ำมัน เป็นต้น (10 คน) ครูประจำชั้นอธิบายกิจกรรมก่อนที่เด็กเริ่มปฏิบัติกิจกรรมแต่อธิบายเฉพาะกิจกรรมใหม่ กิจกรรมใดที่เคยจัดแล้วไม่อธิบาย (10 คน)

กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ จัดอยู่ในกิจกรรมประจำวันของเด็ก คือ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษา และจัดอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น การติดและแกะกระดุม การถอดและใส่รองเท้า การถอดและใส่ถุงเท้า เป็นต้น (10 คน) กิจกรรมที่ครูประจำชั้นจัดให้กับเด็กทุกครั้งที่ไปสังเกต คือ การวาดภาพระบายสีด้วย สีน้ำ สีเทียนตามจินตนาการ (10 คน) ซึ่งจัดอยู่ในกิจกรรมสร้างสรรค์ การวาดภาพของเด็กใช้มือจับสีเทียนหรือพู่กันวาดภาพไปยังตำแหน่งและทิศทางที่ต้องการ ในบางครั้งครูประจำชั้นให้เด็กใช้นิ้วมือของตนแทนพู่กัน กิจกรรมวาดภาพด้วยสีน้ำ สีเทียน ครูประจำชั้นจัดควบคู่กับกิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ เช่น ปั้นดินน้ำมัน ประดิษฐ์ ร้อยลูกปัด (8 คน) กิจกรรมเล่นตามมุมที่ครูประจำชั้นจัดเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ เช่น การเล่นบล็อกไม้โดยเด็กสามารถต่อบล็อกได้สูงโดยไม่ล้ม การหยอดบล็อกได้ตรงช่อง ตามขนาดและรูปร่าง จัดอยู่ในเกมการศึกษา เช่น เกมต่อภาพตัดต่อ โดมิโน จับคู่ภาพเหมือน จับคู่ภาพที่สัมพันธ์กัน จัดอยู่ในกิจกรรมกลางแจ้งโดยให้เด็กโยนและรับลูกบอล ระยะห่างของเด็กอยู่ห่างกันประมาณ 1 เมตร เด็กรับลูกบอลได้โดยไม่หล่นพื้นหรือเด็กสามารถโยนลูกบอลลงตะกร้าได้ กิจกรรมเล่นทรายประกอบอุปกรณ์ เล่นน้ำประกอบอุปกรณ์ เป็นต้น

เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำว่ายากหรือง่าย ในบางครั้งเด็กยังสนใจกิจกรรมที่กำลังปฏิบัติ ครูประจำชั้นปรับเปลี่ยนเวลาได้ รวมทั้งคำนึงถึงตารางกิจกรรมประจำวันด้วย (10 คน)

การวัดและประเมินพัฒนาการ โดยการสังเกตและจดบันทึกในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม เด็กได้ใช้ตาและมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสัมพันธ์กัน เช่นใช้มือจับสีเทียนแล้วลากไปตามทิศทางต่างๆ หรือการเททรายใส่ภาชนะเมื่อตามองเห็นมือต้องเททรายให้ตรงภาชนะที่นำมาใส่ สังเกตและบันทึกจากผลงานที่เด็กทำ เช่นจากภาพวาดของเด็ก สังเกตรายละเอียดของภาพใช้เส้นหลายเส้นในการวาด ถ้าเป็นภาพคนต้องมีรายละเอียด (10 คน)

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลได้มีการจัดมุมประสบการณ์จัดไว้อย่างน้อย 3- 5 มุม แต่ไม่ได้จัดมุมเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือโดยเฉพาะ (10 คน) การจัดมุมนั้นได้จัดไว้คงที่ไม่มีการปรับเปลี่ยน (8 คน) จัดเพิ่มตามหน่วยการเรียนรู้แต่มุมอื่นคงเดิม เช่นเรียนหน่วยเรื่องนก ครูประจำชั้นนำรังนกมาแขวนไว้กับกิ่งไม้บริเวณมุมห้อง (2 คน) การแสดงผลงานของเด็กจัดที่แสดงผลงานของเด็กเป็นแผ่นป้ายนิเทศ ครูประจำชั้นนำผลงานของเด็กทุกคนไปติดบนแผ่นป้ายนิเทศ (6 คน) เป็นที่แขวนผลงานเด็กเมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมเสร็จ เด็กนำผลงานไปส่งครูและนำมาแขวนด้วยตนเอง (2 คน) จัดให้มีทั้งป้ายนิเทศและที่แขวนผลงานเด็ก ครูประจำชั้นให้เด็กเลือกผลงานที่ตนเองชอบนำมาติดไว้บนแผ่นป้าย (2 คน) การจัดเก็บผลงานของเด็กเก็บใส่แฟ้มเป็นรายบุคคล (7 คน) เก็บผลงานใส่กล่องเป็นรายบุคคล (3 คน) โดยให้เด็กเลือกผลงานของตนเองแล้วนำไปเก็บใส่แฟ้ม ส่วนผลงานที่เหลือครูรวบรวมแล้วให้เด็กนำกลับบ้านทุกวันศุกร์ การจัดวางสื่ออุปกรณ์มีชั้นสำหรับจัดวางสื่ออุปกรณ์ซึ่งสูงพอดีกับระดับความสูงของเด็กวัยอนุบาล เพื่อให้เด็กหยิบสื่อมาใช้ด้วยตนเองได้ (10 คน) มีกล่องสำหรับใส่สื่อ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย กล่องที่ใส่เด็กสามารถเปิด ปิดได้ด้วยตนเอง (8 คน) จัดวางอยู่บนชั้นไม้ใส่กล่องแต่ใส่ตะกร้าที่ไม่มีฝาปิด (2 คน)

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนครูประจำชั้นอนุบาลไม่ได้จัดพื้นที่ไว้สำหรับเล่นน้ำ (8 คน) จัดพื้นที่ไว้สำหรับให้เด็กได้เล่นน้ำกับอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่นที่ตวงน้ำ ขวดแก้วพลาสติก เป็นต้น (2 คน) ภาชนะใส่น้ำสูงระดับลำตัวของเด็กมีจำนวน 4 ชั้น ตั้งในระยะห่างกันมีอุปกรณ์ไว้สำหรับเล่นกับน้ำ ได้จัดพื้นที่ไว้สำหรับให้เด็กเล่นทรายโดยจัดรวมกับเครื่องเล่นสนาม เช่น ม้าหมุน บันไดเลื่อน ราวไต่แบ่งเป็นสัดส่วนแต่อยู่ภายในบริเวณเดียวกัน (8 คน) บริเวณที่สำหรับเล่นทรายได้เทปูนกันอาณาเขตกับสนามเด็กเล่น มีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ กับจำนวนเด็ก ไม่ได้จัดพื้นที่ไว้สำหรับเล่นทราย (2 คน) ส่วนพื้นที่สำหรับปฏิบัติกิจกรรมกลางแจ้งเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ เช่น กิจกรรมการโยนและรับลูกบอล การโยนลูกบอลลงตะกร้า พื้นที่มีลักษณะโล่งแจ้ง มีต้นไม้ปลูกไว้รอบ ๆ บริเวณเพื่อไม่ให้ร้อนจนเกินไป (6 คน) นอกจากมีพื้นที่โล่งแจ้งแล้วยังมีพื้นที่ให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมซึ่งอยู่ภายในตัวอาคารเป็นห้องขนาดใหญ่ (4 คน) พื้นที่สำหรับให้เด็กเล่นมีความปลอดภัย มีรั้วรอบ ๆ บริเวณสนามห่างจากถนน ไม่มีรถวิ่งในสนาม

พฤติกรรมของครูในขณะจัดกิจกรรมคอยกระตุ้นให้เด็กเปลี่ยนกิจกรรม บางครั้งเด็กอาจชอบกิจกรรมนั้นโดยที่ไม่ยอมเปลี่ยนไปทำกิจกรรมอื่น หรือบางครั้งเด็กเข้าไปทำกิจกรรมที่โต๊ะซึ่งมีที่นั่งเต็มแล้ว ครูต้องคอยดูแลให้เด็กไปนั่งทำกิจกรรมโต๊ะอื่นก่อนแล้วค่อยกลับมาทำกิจกรรมที่โต๊ะเดิม (10 คน) กิจกรรมบางอย่างครูต้องคอยกระตุ้นชักชวนให้เด็กไปปฏิบัติ เช่น เกมการศึกษาเกมการศึกษาที่นำมาให้เด็กเล่นเป็นเกมจับคู่ภาพ เรียงลำดับเหตุการณ์ โดมิโน ภาพตัดต่อ ครูประจำชั้นดูแลเด็กเล่นเกมพร้อมกับบันทึกการเล่นว่าเล่นถูกต้อง ชอบและมุมเกมต่อให้ตรงกัน ในการชักชวนให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมมีครูประจำชั้นอนุบาลบางคนใช้คำพูดชมเชยเพื่อเป็นแรงเสริม ครูประจำชั้นเมื่ออธิบายกิจกรรมและให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมแล้วครูไม่นั่งอยู่กับโต๊ะ แต่เดินดูไปรอบ ๆ บริเวณห้องเรียนเพื่อดูแลเด็ก คอยสังเกตการทำกิจกรรมของเด็ก ดูแลเอาใจใส่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งดูแลสื่ออุปกรณ์ที่เด็กใช้ปฏิบัติกิจกรรมให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก เมื่อมีสื่อชำรุดเสียหายครูนำมาซ่อมแซมแล้วนำไปให้เด็กใช้ในโอกาสต่อไป (10 คน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 จำนวนครูประจำชั้น จำแนกตามข้อมูลการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

รายการ	จำนวนครูประจำชั้น
	อนุบาล (N =10)
การเตรียมสื่อเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม	
จัดเตรียมอย่างเพียงพอ	10
จัดเตรียมสื่อที่ใช้ในกิจกรรมสร้างสรรค์ไว้บนโต๊ะ กิจกรรม	10
จัดเตรียมสื่อที่ใช้ในกิจกรรมเล่นตามมุมไว้บริเวณรอบ ๆ ห้องเรียน	10
จัดเตรียมสื่อที่ใช้ในกิจกรรมกลางแจ้ง	
ลูกบอลและตะกร้ามีอยู่ในห้องเรียน	1
ทรายและอุปกรณ์เล่นทรายอยู่ที่สนามเด็กเล่น	8
น้ำและอุปกรณ์เตรียมก่อนที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม	2
จัดเตรียมเกมการศึกษาไว้บนโต๊ะกิจกรรม	10
สื่อที่เตรียมเป็นสื่อใหม่และสื่อเก่า	10
จัดเตรียมสื่อหลาย ๆ อย่าง	8
จัดเตรียมไว้เพียงอย่างเดียว	2
การใช้สื่อประกอบกิจกรรม	
สื่อที่นำมาใช้ทุกวัน คือ สีน้ำ สีเทียน พู่กัน กระดาษ	10
สื่อที่นำมาใช้สลับกัน เช่น ลูกปัด เชือก ดินน้ำมัน	8
สื่อที่นำมาใช้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก	10
สื่อที่นำมาใช้ได้ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ตาและมือ	10
ใช้สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก	10

จากตารางที่ 13 แสดงว่า ในการทำกิจกรรมครูประจำชั้นอนุบาลทุกคนจัดเตรียมสื่อไว้ให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างเพียงพอกับจำนวนเด็ก (10 คน) กิจกรรมสร้างสรรค์ได้เตรียมสื่อไว้บนโต๊ะ เช่นสีเทียน สีน้ำ พู่กัน ลูกปัด เชือก ดินน้ำมัน (10 คน) กิจกรรมเล่นตามมุมเตรียมสื่อไว้บริเวณรอบ ๆ ห้องเรียนบางชนิดใส่ตะกร้าหรือใส่กล่อง เช่น บล็อกไม้ บล็อกตัวเลข ตัวต่อพลาสติก (10 คน) กิจกรรมกลางแจ้ง ลูกบอลมีอยู่แล้วในห้องเรียนนำมาใช้เมื่อถึงเวลาปฏิบัติกิจกรรม (1 คน) ทรายและอุปกรณ์เล่นทรายอยู่ที่สนามพร้อมใช้ทันที (8 คน)

หน้าและอุปกรณ์ครูประจำชั้นจัดเตรียมก่อนถึงเวลาปฏิบัติกิจกรรม (2 คน) เกมการศึกษาครูประจำชั้นจัดเตรียมไว้บนโต๊ะ เกมการศึกษาที่นำมาใช้มีทั้งที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้และไม่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้(10 คน) ครูประจำชั้นจัดเตรียมสื่อไว้หลาย ๆ อย่าง (8 คน) ครูบางคนจัดเตรียมสื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมเพียงกิจกรรมเดียว สื่อไม่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมสร้างสรรค์ ครูเตรียมแต่อุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดรูปเพียงอย่างเดียว

สื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมที่พบทุกวันทั่วไปสังเกต คือ สีน้ำ สีเทียน พู่กัน กระดาษ (10 คน) ส่วนสื่อที่ใช้สลับกันไป เช่น ลูกบิด เชือก ดินน้ำมัน กรรไกร กาว เศษวัสดุ เป็นต้น (10 คน) สื่อที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทั้งด้านขนาดของสื่อ และประโยชน์ที่เด็กได้รับหลังจากการใช้สื่อแล้ว (10 คน) สื่อที่ใช้ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ เป็นสื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก (10 คน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตเด็กชั้นอนุบาล เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม ได้จากการสังเกตเด็กชั้นอนุบาล จำนวน 10 ห้องเรียน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

ตารางที่ 14 จำนวนห้องเรียนเด็กชั้นอนุบาล จำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติกิจกรรม

รายการ	จำนวนครูประจำชั้น อนุบาล (N = 10)
กิจกรรมที่เด็กปฏิบัติ	
กิจกรรมวาดภาพด้วยสีน้ำ สีเทียน เป็นกิจกรรม สร้างสรรค์ที่เด็กปฏิบัติทุกครั้ง	10
กิจกรรมการปั้น ร้อยลูกปัด ตัดปะ ประดิษฐ์ จัดสลับก้น เกมการศึกษา	8
กิจกรรมเล่นทราย	8
กิจกรรมเล่นน้ำ	2
กิจกรรมโยนและรับลูกบอล โยนบอลลงตะกร้า	1
พฤติกรรมขณะปฏิบัติกิจกรรม	
ให้ความสนใจกับกิจกรรม	10
ปฏิบัติกิจกรรมจนประสบความสำเร็จ	10
สามารถรอคอยการปฏิบัติกิจกรรม	8
ไม่สามารถรอคอย เข้ามาแย่งขณะที่เพื่อนกำลังปฏิบัติ	2

จากตารางที่ 14 แสดงว่า กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือที่เด็กวัยอนุบาลได้ปฏิบัติทุกครั้ง คือ การวาดรูประบายสีด้วยสีน้ำและสีเทียน (10 ห้องเรียน) การปั้นดินน้ำมัน การประดิษฐ์ การร้อยลูกปัด การตัดปะกระดาษ การต่อบล็อกไม้ การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การเล่นเกมการศึกษา กิจกรรมต่างๆ นี้เด็กได้ปฏิบัติหมุนเวียนกันไป เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมเล่นทรายประกอบอุปกรณ์ (8 ห้องเรียน) เด็กทั้งชายและหญิงชอบเล่นทราย เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมเล่นน้ำประกอบอุปกรณ์ (2 ห้องเรียน) การโยนและรับลูกบอล การโยนบอลลงตะกร้า (1 ห้องเรียน)

พฤติกรรมขณะปฏิบัติในขณะที่เด็กวัยอนุบาลปฏิบัติกิจกรรม เด็กวัยอนุบาลให้ความสนใจกับกิจกรรมที่ปฏิบัติและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ จนสำเร็จลุล่วงไปเพื่อที่นำผลงานไปส่งครูประจำชั้น มีผลงานติดบอร์ดหรือใส่แฟ้มผลงาน (10 คน) สื่อบางชนิด เช่น สี กาว กรรไกร ลูกบอล สื่อเหล่านี้บางครั้งต้องใช้ร่วมกันเด็กวัยอนุบาลสามารถใช้ร่วมกันได้และรู้จักแบ่งปันให้กัน สามารถรอคอยขณะที่เพื่อนกำลังใช้อยู่ (8 ห้องเรียน)

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 จำนวนห้องเรียนเด็กชั้นอนุบาล จำแนกตามข้อมูลการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

รายการ	จำนวนครูประจำชั้นอนุบาล (N =10)
สื่อที่เด็กใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม	
สื่อที่เด็กอนุบาลใช้ทุกวัน ได้แก่ กระดาษ สีน้ำ สีเทียน พู่กัน	10
ดินน้ำมัน เชือก ลูกปัด กาว กรรไกร เศษวัสดุ เกม การศึกษาใช้สลับกันในแต่ละกิจกรรม	8
ทรายและอุปกรณ์เล่นทราย	8
น้ำและอุปกรณ์เล่นน้ำ	2
ลูกบอล ตะกร้า	1
ลักษณะการใช้สื่อ	
ใช้ด้วยความระมัดระวัง ตรงตามวัตถุประสงค์	8
ใช้สื่อไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ทำให้สื่อเสียหาย	2
การปฏิบัติหลังการใช้สื่อ	
นำสื่อไปเก็บเข้าที่ เมื่อใช้เสร็จแล้ว	10
พบสื่อชำรุดนำไปส่งครู	2

จากตารางที่ 15 แสดงว่า สื่อที่เด็กวัยอนุบาลเลือกใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือทุกวัน ได้แก่ กระดาษ สีเทียน สีน้ำ พู่กัน (10 ห้องเรียน) ส่วนสื่ออื่น ๆ เช่น ดินน้ำมัน ลูกปัด เชือก กรรไกร กาว เกมการศึกษา เศษวัสดุ ใช้เปลี่ยนไปในแต่ละวัน (8 ห้องเรียน) ทรายและอุปกรณ์เล่นทราย (8 ห้องเรียน) น้ำและอุปกรณ์เล่นน้ำ (2 ห้องเรียน) ลูกบอล ตะกร้า (1 ห้องเรียน)

ลักษณะการใช้สื่อเด็กวัยอนุบาลใช้สื่อด้วยความระมัดระวังไม่ทำลายจนเกิดความเสียหายและใช้สื่อได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของสื่อชนิดนั้น ๆ ได้แก่ สีเทียนใช้วาดรูป บล็อกนำมาต่อ ลูกปัดใช้ในการร้อย เป็นต้น (8 ห้องเรียน) ใช้สื่อไม่ตรงกับวัตถุประสงค์จึงทำให้สื่อต้องชำรุดเสียหาย คือ นำสีเทียนมาโยนเล่นกัน นำบล็อกมาเหยียบเล่นจำหักเสียหาย (2 ห้องเรียน)

การการปฏิบัติหลังการใช้สื่อเมื่อเด็กวัยอนุบาลใช้สื่อเสร็จแล้ว นำไปจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อยก่อนที่เปลี่ยนไปปฏิบัติกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป (10 ห้องเรียน) และเมื่อพบสื่อชำรุดเสียหายก็นำไปส่งให้คุณครู (2 ห้องเรียน)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ครอบคลุมสาระสำคัญต่าง ๆ คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในด้านหลักการจัดกิจกรรม การเตรียมจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและศึกษา

สื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในด้านหลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล จำนวน 37 โรงเรียน ซึ่งจัดเป็น 5 กลุ่มโรงเรียน แต่ละกลุ่มมีจำนวนโรงเรียนดังนี้ กลุ่มทวารวดี 6 โรงเรียน กลุ่มอโยธยา 8 โรงเรียน กลุ่มสุโขทัย 8 โรงเรียน กลุ่มกรุงธน 8 โรงเรียน และกลุ่มรัตนโกสินทร์ 7 โรงเรียน

2. ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ปีการศึกษา 2544 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวน 37 โรงเรียน เป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ทุกคน มีจำนวนทั้งหมด 225 คน และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 (อายุ 4-6 ปี) จากห้องเรียน 10 ห้อง จำนวน 335 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 แบบ คือ แบบสอบถามและแบบสังเกตรวมทั้งหมด 3 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เกี่ยวกับหลักการจัดกิจกรรม การเตรียมจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

ชุดที่ 2 แบบสังเกตครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

ชุดที่ 3 แบบสังเกตเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังตัวอย่างประชากรที่เป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 จำนวน 225 คน โดยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืนมา 206 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.56

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม ไปสังเกตครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 จำนวน 10 คน คนละ 5 วัน ตั้งแต่เวลา 9.00 น. ถึง 15.00 น. และได้สังเกตเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรมของเด็กวัยอนุบาลปีที่ 1-2 จำนวน 10 ห้องเรียน พร้อมกับการสังเกตครูประจำชั้นได้จำนวนครบตามที่กำหนดไว้คิดเป็นร้อยละ 100.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4.2 ข้อมูลจากแบบสังเกต วิเคราะห์โดยการสรุปรวบรวมเรียบเรียง แยกคำตอบต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงตามประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้ข้อมูลจากแบบสังเกต

1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูประจำชั้นอนุบาลที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงทั้งหมด ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40 –49 ปี (ร้อยละ 53.88) และจบวุฒิการศึกษาปริญญาตรี วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย (ร้อยละ 17.48) มีประสบการณ์ในการสอนระดับอนุบาลประมาณ 6-10 ปี (ร้อยละ 34.95) และทำหน้าที่สอนในระดับอนุบาลด้วยความสมัครใจ(ร้อยละ 34.95)

1.2 สถานภาพของผู้ได้รับการสังเกต

ครูประจำชั้นอนุบาลที่ได้รับการสังเกตมีทั้งหมด 10 คน เป็นครูประจำชั้นที่สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 5 คน และสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 5 คน รวมเป็นหญิงทั้งหมด 10 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี สำเร็จการศึกษาไม่ตรงตามวุฒิที่สอน คือ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาอื่น มีประสบการณ์ในการสอนอนุบาลมากกว่า 10 ปี

เด็กวัยอนุบาลที่ได้รับการสังเกต มีทั้งหมด 10 ห้องเรียน จำนวน 335 คน เป็นเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 5 ห้องเรียน และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 5 ห้องเรียน

2. การจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

2.1 **หลักการจัดกิจกรรม** การจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มีหลักการในการจัด คือ ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก(ร้อยละ 92.23)และยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก (ร้อยละ 86.41) รวมทั้งคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล (ร้อยละ 83.50) โดยใช้เอกสารประกอบหลักสูตรของกรมวิชาการในการจัดกิจกรรม (ร้อยละ 91.74) หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่นำมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ (ร้อยละ 94.66) และใช้แผนการจัดกิจกรรมชั้นอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 (ร้อยละ 89.81)

2.2 **การเตรียมจัดกิจกรรม** ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่เตรียมจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลโดยเลือกตามความต้องการและความสนใจของเด็ก (ร้อยละ 84.95) โดยเลือกกิจกรรมเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก (ร้อยละ 75.24) และมีการเตรียมการจัดกิจกรรมโดยจัดทำไว้ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ (ร้อยละ 71.36) เพื่อนำไปให้

ผู้บริหารตรวจแล้วนำมาจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับจัดกิจกรรมให้เด็กต่อไป และครูประจำชั้นอนุบาลทุกคนเห็นว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือมีความสำคัญมากต่อเด็กวัยอนุบาล เพราะการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือนั้นทำให้ตาและมือทำงานประสานสัมพันธ์กัน เด็กวัยอนุบาลสามารถหยิบจับสิ่งต่าง ๆ ได้คล่องแคล่วถนัดมือ

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า การจัดกิจกรรมในห้องเรียนของเด็กวัยอนุบาลนั้นครูและเด็กร่วมกันจัดกิจกรรม (ร้อยละ 95.63) ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลนั้นจัดกิจกรรมแบบหลากหลาย เพื่อให้ตรงกับความต้องการของเด็ก (ร้อยละ 87.38) จัดกิจกรรมผ่านการเล่น (ร้อยละ 77.67) โดยจัดกิจกรรมจากง่ายไปหายาก (ร้อยละ 62.62) สำหรับรูปแบบการจัดกิจกรรมในห้องเรียนจัดแบบกลุ่มย่อย (96.12) กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลจัดอยู่ในกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม (ร้อยละ 98.06) จัดอยู่ในกิจกรรมเกมการศึกษา (ร้อยละ 92.23) เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือในแต่ละกิจกรรมอยู่ในช่วง 20-30 นาที (ร้อยละ 58.25) ในแต่ละวันจัดกิจกรรมจำนวน 3-4 กิจกรรม/วัน (ร้อยละ 50.97) การจัดมุมประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลครูประจำชั้นได้จัดทำ (ร้อยละ 100) โดยจัดให้มีบางมุมคงที่และมีบางมุมที่หมุนเวียนเปลี่ยนไป (ร้อยละ 65.53) ครูประจำชั้นอนุบาลจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือโดยจัดกิจกรรมปั้นดินน้ำมันหรือแป้งปั้นเป็นรูปที่มีรายละเอียดและกิจกรรมวาดรูประบายสีด้วยนิ้วมือ ฟูกัน สีน้ำและสีเทียน (ร้อยละ 100) ในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล สิ่งที่ครูประจำชั้นอนุบาลปฏิบัติคือ ศึกษาพัฒนาการการประสานงานของตาและมือของเด็กให้เข้าใจก่อน (ร้อยละ 85.92) และวิธีการวัดและประเมินพัฒนาการนั้นใช้การสังเกตและจดบันทึก (ร้อยละ 98.54) ช่วงเวลาในการวัดและประเมินพัฒนาการนั้นได้ทำการวัดและประเมินเป็นระยะๆ แล้วแต่ความเหมาะสม (ร้อยละ 72.82)

นอกจากนี้จากการสังเกตพบว่า

ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมที่เด็กสามารถประสบความสำเร็จจากการปฏิบัติกิจกรรม เช่นกิจกรรมวาดภาพด้วยสีน้ำสีเทียนเด็กหยิบกระดาษแล้วนั่งวาดภาพตามจินตนาการของตน ครูประจำชั้นเป็นเพียงผู้ดูแลเด็กและตรวจผลงานตลอดจนบันทึกคำพูดของเด็ก (9 คน) ครูประจำชั้นจัดเตรียมกิจกรรมไว้ 3-4 กิจกรรม ให้เด็กเลือกตามความสนใจของตน กิจกรรมที่เตรียมไว้มีบางกิจกรรมคงเดิมทุกวัน คือ กิจกรรมวาดภาพด้วยสีน้ำ สีเทียน ปั้นดินน้ำมัน มีบางกิจกรรมที่ปรับเปลี่ยน เช่น กลิ้งสี เทสี ประดิษฐ์ และมีบางครั้งเปลี่ยนกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยวันแม่ ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมทำการ์ดวันแม่ ครู

ประจำชั้นให้เด็กเลือกปฏิบัติกิจกรรมเพียงบางกิจกรรมไม่ได้บังคับให้ปฏิบัติทุกกิจกรรม (8 คน) จัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่มและทำงานคนเดียว เช่น ให้เด็กช่วยกันจัดป้ายนิเทศวันแม่ ครูแบ่งเด็กออกเป็น 4 กลุ่ม ให้เด็กแต่ละคนนำรูปแม่ที่เด็กได้วาดและตัดไว้มาปะติดพร้อมกับระบายสี ตกแต่งให้สวยงามลงบนกระดาษของแต่ละกลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มต้องตกลงกันว่าปะติดตรงไหน ส่วนการทำงานคนเดียว เช่นการวาดภาพสีน้ำ สีเทียน การปั้นดินน้ำมัน เป็นต้น (10 คน) ครูประจำชั้นอธิบายกิจกรรมก่อนที่เด็กเริ่มปฏิบัติกิจกรรมแต่อธิบายเฉพาะกิจกรรมใหม่ กิจกรรมที่เคยจัดแล้วไม่อธิบาย (10 คน) กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือจัดอยู่ในกิจกรรมประจำวันคือ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษา และจัดอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น ตัดและแกะกระดาษ ถอดและใส่รองเท้า ถอดและใส่ถุงเท้า เป็นต้น (10 คน) กิจกรรมที่ครูประจำชั้นจัดให้กับเด็กทุกครั้งที่เกิดขึ้นคือ การวาดภาพระบายสีด้วย สีน้ำ สีเทียนตามจินตนาการ (10 คน) ซึ่งจัดอยู่ในกิจกรรมสร้างสรรค์ การวาดภาพของเด็กใช้มือจับสีเทียนหรือพู่กันวาดภาพไปยังตำแหน่งและทิศทางที่ต้องการ ในบางครั้งครูประจำชั้นให้เด็กใช้นิ้วมือของตนแทนพู่กัน กิจกรรมวาดภาพด้วยสีน้ำ สีเทียน ครูประจำชั้นจัดควบคู่กับกิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆเช่น ปั้นดินน้ำมัน ประดิษฐ์ ร้อยลูกปัด (8 คน) เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำว่ายากหรือง่าย ในบางครั้งเด็กยังสนใจกิจกรรมที่กำลังปฏิบัติ ครูประจำชั้นปรับเปลี่ยนเวลาได้ (10 คน) การวัดและประเมินพัฒนาการ โดยการสังเกตและจดบันทึกในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม เด็กได้ใช้ตาและมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสัมพันธ์กัน เช่นใช้มือจับสีเทียนแล้วลากไปตามทิศทางต่าง ๆ หรือการเททรายใส่ภาชนะเมื่อตามองเห็น มือต้องเททรายให้ตรงภาชนะที่นำมาใส่ สังเกตและบันทึกจากผลงานที่เด็กทำ เช่นจากภาพวาดของเด็ก สังเกตรายละเอียดของภาพใช้เส้นหลายเส้นในการวาด ถ้าเป็นภาพคนต้องมีรายละเอียด (10 คน)

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลได้มีการจัดมุมประสบการณ์จัดไว้อย่างน้อย 3-5 มุม แต่ไม่ได้จัดมุมเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือโดยเฉพาะ (10 คน) การจัดมุมนั้นได้จัดไว้คงที่ไม่มีการปรับเปลี่ยน (8 คน) มีป้ายนิเทศสำหรับแสดงผลงานของเด็ก (6 คน) พร้อมทั้งมีการจัดเก็บผลงานของเด็กใส่แฟ้มเป็นรายบุคคล (7 คน) โดยให้เด็กเลือกผลงานของตนเองแล้วนำไปเก็บใส่แฟ้ม ส่วนผลงานที่เหลือครูรวบรวมแล้วให้เด็กนำกลับบ้านทุกวันศุกร์ การจัดวางสื่ออุปกรณ์มีชั้นสำหรับวางสื่ออุปกรณ์ ซึ่งชั้นจะสูงพอดีกับระดับความสูงของเด็กวัยอนุบาล เพื่อให้เด็กสามารถหยิบสื่อมาใช้ด้วยตนเองได้ (10 คน) สื่อบางชนิดมีกล่องใส่เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย เด็กสามารถเปิด ปิดกล่องได้ด้วยตนเอง (8 คน)

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนครูประจำชั้นอนุบาลไม่ได้จัดพื้นที่ไว้สำหรับเล่นน้ำ (8 คน) ได้จัดพื้นที่ไว้สำหรับให้เด็กเล่นทรายโดยจัดรวมกับเครื่องเล่นสนาม แต่

แบ่งเป็นสัดส่วน (8 คน) ส่วนพื้นที่สำหรับปฏิบัติกิจกรรมกลางแจ้งเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ เช่น กิจกรรมการโยนและรับลูกบอล การโยนลูกบอลลงตะกร้า ครูประจำชั้นได้จัดเตรียมพื้นที่ที่มีลักษณะโล่งแจ้งมีต้นไม้ปลูกไว้รอบ ๆ เพื่อไม่ให้ร้อนจนเกินไป มีความปลอดภัย มีรั้วรอบและบริเวณสนามห่างจากถนน (6 คน)

พฤติกรรมของครูในขณะจัดกิจกรรมคอยกระตุ้นให้เด็กเปลี่ยนกิจกรรม บางครั้งเด็กอาจชอบกิจกรรมนั้นโดยที่ไม่ยอมเปลี่ยนไปทำกิจกรรมอื่น หรือบางครั้งเด็กเข้าไปทำกิจกรรมที่โต๊ะซึ่งมีที่นั่งเต็มแล้ว ครูต้องคอยดูแลให้เด็กไปนั่งทำกิจกรรมโต๊ะอื่นก่อนแล้วค่อยกลับมาทำกิจกรรมที่โต๊ะเดิม (10คน) กิจกรรมบางอย่างครูต้องคอยกระตุ้นชักชวนให้เด็กไปปฏิบัติ เช่น เกมการศึกษา เกมการศึกษาที่นำมาให้เด็กเล่นเป็นเกมจับคู่ภาพ เรียงลำดับเหตุการณ์ โดมิโน ภาพตัดต่อ ครูประจำชั้นดูแลเด็กเล่นเกมพร้อมกับบันทึกการเล่นว่าเล่นถูกต้อง ชอบและมุมเกมต่อให้ตรงกัน ในการชักชวนให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมมีครูประจำชั้นอนุบาลบางคนใช้คำพูดชมเชยเพื่อเป็นแรงเสริม ครูประจำชั้นเมื่ออธิบายกิจกรรมและให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมแล้ว ครูไม่นั่งอยู่กับโต๊ะแต่เดินดูไปรอบ ๆ บริเวณห้องเรียนเพื่อดูแลเด็ก คอยสังเกตการทำกิจกรรมของเด็ก ดูแลเอาใจใส่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งดูแลสื่ออุปกรณ์ที่เด็กใช้ปฏิบัติกิจกรรมให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก เมื่อมีสื่อชำรุดเสียหายครูนำมาซ่อมแซมแล้วนำไปให้เด็กใช้ในโอกาสต่อไป (10คน)

กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือที่เด็กวัยอนุบาลได้ปฏิบัติทุกครั้ง คือ การวาดรูประบายสีด้วยสีน้ำและสีเทียน (10 ห้องเรียน) การปั้นดินน้ำมัน การประดิษฐ์ การร้อยลูกปัด การตัดปะกระดาษ การต่อบล็อกไม้ การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การเล่นเกมการศึกษา การเล่นน้ำ การเล่นทราย การโยนและรับลูกบอล การโยนบอลลงตะกร้า กิจกรรมต่างนี้เด็กได้ปฏิบัติหมุนเวียนกันไป พฤติกรรมขณะปฏิบัติในขณะเด็กวัยอนุบาลปฏิบัติกิจกรรม เด็กวัยอนุบาลให้ความสนใจกับกิจกรรมที่ปฏิบัติและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ จนสำเร็จลุล่วงไปเพื่อที่นำผลงานไปส่งครูประจำชั้น มีผลงานติดบอร์ดหรือใส่แฟ้มผลงาน(10 คน) สื่อบางชนิด เช่น สี กาว กรรไกร ลูกบอล สื่อเหล่านี้บางครั้งต้องใช้ร่วมกันเด็กวัยอนุบาลสามารถใช้ร่วมกันได้และรู้จักแบ่งปันให้กัน สามารถรอคอยขณะที่เพื่อนกำลังใช้อยู่ (8 ห้องเรียน)

3. สื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

3.1 หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่า การเลือกสื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลได้ยึดหลักการเลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัยและคำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก (ร้อยละ 96.12) ยึดหลักการเลือกสื่อโดยคำนึงถึงความปลอดภัย (ร้อยละ 84.95) ยึดหลักการเลือกสื่อที่หาง่าย (ร้อยละ 80.10)

3.2 การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่า สื่อที่ครูประจำชั้น ได้ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือในห้องเรียน ได้มาโดยการจัดซื้อ ด้วยงบประมาณจากหน่วยงาน (ร้อยละ 86.41) และลักษณะการจัดวางสื่อเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลจัดวางบนชั้นในระดับสายตาของเด็กซึ่งเด็กสามารถหยิบใช้ได้เอง (ร้อยละ 79.13)

3.3 การใช้สื่อประกอบกิจกรรม ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่า สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลที่ครูประจำชั้นใช้เป็นประจำคือ ดินน้ำมันหรือแป้งปั้น ดินสอสี สีน้ำ พู่กัน (ร้อยละ 100)

นอกจากนี้จากการสังเกตพบว่า

ในการทำกิจกรรมครูประจำชั้นอนุบาลทุกคนจัดเตรียมสื่อไว้ให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างเพียงพอกับจำนวนเด็ก (10 คน) กิจกรรมสร้างสรรค์จัดเตรียมไว้บนโต๊ะกิจกรรม เช่น สีเทียน สีน้ำ พู่กัน ลูกบิด เชือก ดินน้ำมัน กิจกรรมเล่นตามมุมเตรียมไว้บริเวณรอบๆ ห้องเรียน สื่อบางอย่างใส่กล่องที่มีฝาเปิด ปิดได้สะดวก บางอย่างใส่ตะกร้าไว้ เช่นบล็อกไม้ พลาสติกสร้างสรรค์ บล็อกตัวเลข ครูประจำชั้นใช้ สื่อที่เป็นของจำลอง สื่อในห้องเรียน สื่อที่ครูเตรียมไว้ให้มีทั้งสื่อใหม่และสื่อเก่าที่มีอยู่แล้ว (10 คน)ครูส่วนใหญ่จัดสื่อไว้หลากหลาย (8 คน) การใช้สื่อประกอบกิจกรรมที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมที่พบทุกวันๆ ไปสังเกต คือ สีน้ำ สีเทียน พู่กัน กระดาษ (10 คน) ส่วนสื่ออื่นๆ สลับกันไปในบางครั้ง เช่นลูกบิด เชือก ดินน้ำมัน เกม การศึกษา เศษวัสดุ ลูกบอล ทราช อุกรณ์เล่นทราช น้ำ อุกรณ์เล่นน้ำ เป็นต้น สื่อที่ครูประจำชั้นอนุบาลนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทั้งทางด้านขนาดของสื่อและประโยชน์ที่เด็กได้รับหลังจากการใช้สื่อแล้ว (10 คน) สื่อที่นำมาใช้เป็นสื่อที่ใกล้ตัวเด็กพร้อมทั้งส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็ก ครูประจำชั้นอนุบาลอธิบายการใช้สื่อให้กับเด็กก่อนการใช้ทุกครั้งแต่อธิบายเฉพาะสื่อใหม่ ส่วนสื่อของเดิมครูประจำชั้นอนุบาลไม่อธิบาย (10 คน)

สื่อที่เด็กวัยอนุบาลเลือกใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือทุกวัน ได้แก่ กระดาษ สีเทียน สีน้ำ พู่กัน (10 ห้องเรียน) ลักษณะการใช้สื่อเด็กวัยอนุบาลใช้สื่อด้วยความระมัดระวังไม่ทำลายจนเกิดความเสียหายและใช้สื่อได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของสื่อชนิดนั้นๆ ได้แก่ สีเทียนใช้วาดรูป บล็อกนำมาต่อ ลูกบิดใช้ในการร้อย เป็นต้น (8 ห้องเรียน) การปฏิบัติหลังการใช้สื่อ เมื่อเด็กวัยอนุบาลเมื่อใช้สื่อเสร็จแล้วนำไปจัดเก็บให้เรียบร้อยก่อนที่เปลี่ยนไปปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ ต่อไปและเมื่อพบว่าสื่อชำรุดเสียหายก็นำไปส่งให้ครู(10 ห้องเรียน)

การอภิปรายผล

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่อง การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. การจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

จากการศึกษาได้พบว่า ครูประจำชั้นเด็กวัยอนุบาลมีหลักในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือโดยการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก (ร้อยละ 92.23) และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล(ร้อยละ 83.50) ซึ่งสอดคล้องกับที่ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2537) ได้กล่าวว่าการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยควรเน้นเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดให้เหมาะสมกับอายุเด็กและความต้องการของเด็กแต่ละคน ส่วนหลักสูตรที่ครูใช้ส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ ซึ่งเป็นเอกสารที่ตรงกับกรมวิชาการ (2540) ได้กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาควรประกาศใช้เป็นหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการที่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้ยึดเป็นหลักในการจัดกิจกรรม นั้นได้ให้ความสำคัญกับพัฒนาการการประสานงานของตาและมือ เนื่องจากได้ระบุไว้ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ว่าเด็กควรใช้กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน เมื่อครูประจำชั้นได้ใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 เป็นหลักในการจัดประสบการณ์ ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมที่พัฒนาการการประสานงานของตาและมือ โดยจัดในรูปของกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเล่นตามมุม กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นต้น เมื่อเด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมเด็กได้มีโอกาใช้ตาและมือ ดังนั้นตาและมือของเด็กมีการประสานสัมพันธ์มากขึ้น เด็กใช้ตามและมือทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้คล่องขึ้นและส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านการเขียนต่อไป

การเตรียมจัดกิจกรรม จากผลการวิจัย พบว่า ครูประจำชั้นส่วนใหญ่ได้จัดกิจกรรมจัดตามความต้องการและความสนใจของเด็ก(ร้อยละ 84.95) เตรียมกิจกรรมไว้ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ (ร้อยละ 71.36) พร้อมทั้งได้จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมสำหรับการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ พัฒนา ชัชพงษ์ (2530) ที่ได้เสนอว่า การสอนในระดับอนุบาลเป็นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้กระทำเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ซึ่งในการจัดเตรียมกิจกรรมให้กับเด็กนั้น ครูต้องทราบว่าคุณสมบัติของตัวเด็ก และต้องคำนึงถึงตัวเด็ก ความแตกต่างระหว่างบุคคล และความสนใจของเด็กเป็นหลัก นอกจากนี้จากการสอบถามพบว่า ครูประจำชั้นทุกคนเห็นว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือนั้นมีความสำคัญต่อเด็กมากเพราะจะทำให้การ

ประสานงานของตาและมือประสานสัมพันธ์กัน สามารถหยิบจับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ถนัดมือ ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การเตรียมจัดกิจกรรมนั้นครูประจำชั้นควรเพิ่มกิจกรรมภายนอกห้องเรียนให้มากขึ้น กิจกรรมภายนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ เช่น การโยนและรับลูกบอล โยนบอลลงตะกร้า เล่นน้ำ เล่นทราย การโยนโบว์ลิ่ง ครูประจำชั้นเตรียมกิจกรรมไว้ให้เด็กได้เลือกปฏิบัติโดยไม่บังคับว่าต้องทำครบทุกกิจกรรม เด็กเลือกทำ 1-2 กิจกรรมหลังจากนั้นเข้าเล่นตามมุมประสบการณ์บริเวณห้องเรียน ซึ่งตรงกับที่ เตือนใจ เศรษฐสุลักโก (2521) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการประสานงานของตาและมือว่าความพร้อมพื้นฐานของเด็กที่เริ่มเรียนประกอบด้วยความสามารถในการใช้สายตากับกล้ามเนื้อให้สัมพันธ์กัน พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2544) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเขียนให้กับเด็กเริ่มเรียนต้องเตรียมความพร้อมที่จะใช้ตาและมือให้สัมพันธ์กันอย่างดี

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการศึกษา พบว่า ครูประจำชั้นและเด็กวัยอนุบาลร่วมกันจัดกิจกรรม (ร้อยละ 95.63) โดยใช้วิธีจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สำหรับกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือส่วนใหญ่จัดอยู่ในกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม (ร้อยละ 98.06) และจากการสังเกตพบว่า ครูประจำชั้นได้จัดกิจกรรมไว้ประมาณ 3-4 กิจกรรมต่อวัน ซึ่งมีทั้งกิจกรรมแบบเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล ส่วนเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมต่อวันไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำว่าง่ายหรือยาก หรือในบางครั้งเด็กยังสนใจกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ ครูประจำชั้นก็สามารถยืดหยุ่นเวลาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2540) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยอนุบาล มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนั้นจึงต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน การจัดกิจกรรมควรยึดหลักดังนี้

- 1) กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ
- 2) กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งที่让孩子ทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่
- 3) กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุลคือ ให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียนกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ กิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม
- 4) ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัยมีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่าครูจัดกิจกรรม 3 - 4 กิจกรรมไว้ให้เด็กได้เลือกปฏิบัติ แต่กิจกรรมที่จัดนั้นซ้ำกันเป็นประจำ บางแห่งจัดเหมือนเดิมทุกวันตลอดสัปดาห์ ไม่ได้เปลี่ยนแปลง เช่นกิจกรรมสร้างสรรค์ ประกอบไปด้วย การวาดภาพพระบายสีด้วยสีน้ำ สีเทียน การปั้นดินน้ำมัน การร้อยลูกปัด การประดิษฐ์ เป็นต้น มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลอีกหลายกิจกรรมที่ครูประจำชั้นไม่ได้นำมาจัดให้กับเด็กเพื่อให้เกิดความ

หลากหลายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การพิมพ์ภาพด้วยใบไม้ ก้านกล้วย มันเทศ หรือมันฝรั่ง การพับกระดาษ พับใบตองหรือใบมะพร้าวเป็นตัวหนอน การพับร้อยดอกไม้ ใบไม้ การตอกหมุด ตอกตะปู เป็นต้น และจากผลการวิจัย พบว่า ครูประจำชั้นได้จัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสีด้วยสีน้ำ สีเทียน ให้กับเด็กเป็นประจำเพื่อเป็นการส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ การวาดภาพเด็กได้ใช้มือในการหยิบจับสีเทียน พู่กัน และสายตามองเห็นจึงบังคับมือให้ไปในทิศทางที่ต้องการ เด็กที่มีการประสานงานของตาและมือที่ดีนั้นใช้เส้นได้หลายเส้นเป็น

องค์ประกอบในการวาดภาพ แต่ละภาพมีรายละเอียดของภาพ เช่น ภาพคนต้องมีหน้าตา มีแขนขา เป็นต้น โดยจัดควบคู่กับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ปั้นดินน้ำมันต้องปั้นให้เป็นรูปที่มีรายละเอียด เมื่อเด็กปั้นช่าง หางของช่างควรต่อเข้ากับบริเวณก้นของช่างได้ใกล้เคียงกับของจริง ประดิษฐ์เศษวัสดุ ร้อยลูกปัดต้องสังเกตการจับเชือกและลูกปัดสามารถร้อยได้ตรงช่อง จำนวนลูกปัดที่ร้อยได้ เกมการศึกษา เล่นน้ำ เล่นทราย โยนและรับลูกบอล เป็นต้น ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า แม้ว่าครูจัดกิจกรรมวาดภาพ ระบายสีควบคู่ไปกับกิจกรรมอื่น ๆ ก็ตาม เด็กทุกคนเลือกวาดภาพระบายสี จากการสอบถามครูประจำชั้นนั้นเป็นเพราะเด็กต้องการมีผลงานติดบนแผ่นป้ายนิเทศหรือนำกลับบ้านไปให้ผู้ปกครองและการวาดภาพนั้นเด็กส่วนใหญ่ชอบเพราะได้ขีดเขียน ได้ใช้สีหลาย ๆ สี รวมทั้งภาพที่วาดมีประโยชน์ต่อครูประจำชั้นมากคือนำไปไว้ใช้สำหรับการประเมินได้ง่ายและสะดวก ซึ่งตรงกับที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ได้เสนอเกี่ยวกับกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อเล็กไว้ดังนี้ คือ การวาดรูปและระบายสี งานปั้น พิมพ์ภาพ พับกระดาษ ฉีกกระดาษ การร้อย การเล่นเกมเล่นน้ำ ตวงน้ำ เล่นต่อไม้บล็อก เป็นต้น ความยากง่ายของกิจกรรมขึ้นอยู่กับระดับอายุของเด็ก เช่น การวาดภาพด้วย สีน้ำ สีเทียน เด็กอายุน้อย รายละเอียดของภาพยังไม่มาก ส่วนกิจกรรมการร้อยเช่นร้อยลูกปัดถ้าเด็กอายุน้อยขนาดของลูกปัดก็ต้องใหญ่ และจำนวนการร้อยต้องน้อยกว่าเด็กอายุมากกว่า เมื่อเด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมเหล่านี้ อย่างสม่ำเสมอเด็กมีการประสานงานของตาและมือที่พัฒนาขึ้น และสอดคล้องกับ Hildreth (1956) ที่ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ผู้สอนอาจหาวิธีส่งเสริม ให้เด็กเกิดความพร้อมในการเขียนด้วยการ ให้เด็กได้ฝึกทักษะในการใช้มือ เป็นต้นว่า วาดรูประบายสีด้วยนิ้วมือ ปั้น เย็บ ถัก สาน ประดาษ และเล่นของเล่น กิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อส่วนย่อยที่สัมพันธ์กับการเขียนแล้ว ยังช่วยให้การประสานงานระหว่างตาและมือเป็นไปอย่างกลมกลืน

ในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ครูประจำชั้นได้ใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึก(ร้อยละ 98.54) ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่าข้อมูลที่ได้อาจไม่เพียงพอที่จะประเมินพัฒนาการของเด็กแต่ละคนได้ หรือได้อย่างไม่ชัดเจน จึงควรใช้วิธีการวัดการประเมินในหลาย ๆ ด้าน ซึ่ง Gnant and Johnson (1994) ได้กล่าวว่าครูจะต้องวัดและประเมินผลเด็กเป็นรายบุคคลด้วยการสังเกต การจดบันทึก ตัวอย่างผลงาน การบันทึกประจำวัน จากการพูดคุยกับเด็ก และจากแฟ้มสะสมผลงานของเด็ก

นอกจากนี้บริเวณรอบ ๆ ห้องเรียนครูได้จัดมุมประสบการณ์ไว้อย่างน้อย 3 – 5 มุม ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่าควรมีการจัดมุมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือโดยเฉพาะสำหรับการจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนได้จัดมีบางมุมคงที่ และมีบางมุมที่หมุนเวียนเปลี่ยนไป รวมทั้งมีที่สำหรับแสดงผลงานของเด็ก มีชั้นวางสื่ออุปกรณ์ที่เด็กสามารถหยิบใช้ได้เอง ซึ่งสอดคล้องกับที่กรมวิชาการ (2540) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนไว้ดังนี้คือ

- 1) มีพื้นที่อำนวยความสะดวกเพื่อครูและเด็ก ได้แก่ ที่แสดงผลงานเด็ก ที่เก็บแฟ้มผลงานของเด็ก ที่เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็กและที่เก็บเครื่องใช้ของครู
- 2) มีพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว
- 3) มีพื้นที่จัดมุมประสบการณ์หรือมุมเล่น ซึ่งการจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ครูควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ ในห้องเรียนควรมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3-5 มุม ควรมีการผลัดเปลี่ยนสื่อของเล่นตามมุมบ้างตามความสนใจของเด็ก ควรจัดให้มีประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้ไปแล้วปรากฏอยู่ในประสบการณ์ ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมประสบการณ์และควรเสริมสร้างวินัยให้กับเด็ก โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่า เมื่อเล่นเสร็จแล้วต้องจัดเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างเข้าที่ให้เรียบร้อย

2. สื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม สื่อยึดตามความเหมาะสม โดยที่ เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก(ร้อยละ 92.12) ตรงกับที่ เยาวพา เดชะคุปต์ (2540) ได้กล่าวว่าอุปกรณ์ที่จัดไว้ควรมีทั้งยากและง่าย เพื่อเร้าความสามารถของเด็กและควรจัดไว้เป็นชุด ๆ ที่มีความยากง่ายเพิ่มขึ้นตามลำดับ

การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม จากผลการวิจัยพบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลเตรียมสื่อไว้อย่างเพียงพอต่อจำนวนเด็ก (10 คน) สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ได้มาโดยการจัดซื้อด้วยงบประมาณจากหน่วยงาน(ร้อยละ 86.41)และมีครูประจำชั้นอนุบาลบางส่วนเท่านั้นที่นำทรัพยากรในท้องถิ่นหรือวัสดุธรรมชาติมาเป็นสื่อ และก่อนการใช้สื่อครูประจำชั้นจะต้องศึกษาวิธีการใช้สื่อก่อน สำหรับการเก็บรักษาสื่อนั้นครูประจำชั้นให้เด็กหยิบสื่อออกมาใช้เอง และเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรสนับสนุนให้ครูจัดหาสื่อที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้มากขึ้น และครูควรจะมีผลิตสื่อขึ้นเองด้วย การที่ครูประจำชั้นสามารถผลิตสื่อขึ้นใช้เองได้มีผลดีคือจะทำให้ได้สื่อที่เป็นที่ต้องการของครูประจำชั้น และหากสื่อมีการชำรุดหรือสูญหายก็สามารถจัดทำขึ้นมาใหม่ได้ และยังสามารถใช้กับวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วมาผลิตสื่อได้ทำให้ประหยัด ซึ่งสอดคล้องกับที่ เกษลดา

มานะจตุ (2529) ได้กล่าวว่า การจัดหาสื่อสามารถจัดหาได้ด้วยการผลิตสื่อและเครื่องเล่นขึ้นใช้เอง โดยใช้วัสดุที่ปลอดภัยและหาง่ายเป็นเศษวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ

การใช้สื่อประกอบกิจกรรม จากผลการวิจัย พบว่า สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือที่ครูประจำชั้นใช้เป็นประจำ คือ ดินน้ำมันหรือแป้งปั้น ดินสอสี สีน้ำ ฟูกัน (ร้อยละ 100) ส่วนสื่ออื่น ๆ ใช้สลับกัน เช่น ลูกปัด เชือก ดินน้ำมัน (10 คน) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูควรจัดหาสื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ในการประกอบกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือโดยจัดเข้าอยู่ในเกมการเล่น เช่น เมล็ดผลไม้ นำมาเล่นเกมอีตัก ดอกไม้ ใบไม้ นำมาร้อยเป็นพวงมาลัยหรือร้อยใส่ก้านมะพร้าว นำใบตองหรือใบมะพร้าวมาพับเป็นตัวหนอน ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2540) ที่เสนอแนะว่าสื่อที่นำมาใช้ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ควรใช้สื่อที่เป็นของจริง สื่อที่ได้จากธรรมชาติ ใช้สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก นอกจากนี้จากการที่ผู้วิจัยสังเกต พบว่า การใช้สื่อของเด็กนั้นใช้ด้วยความระมัดระวัง ไม่ทำสายจนเกิดความเสียหาย ใช้สื่อได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของสื่อชนิดนั้น ๆ เช่น สีเทียนนำมาใช้ระบายสีภาพ บล็อกนำมาต่อ ลูกปัดใช้ในการร้อย เมื่อเด็กวัยอนุบาลใช้สื่อเสร็จแล้วนำไปจัดเก็บให้เรียบร้อยก่อนที่เปลี่ยนไปปฏิบัติกิจกรรมอื่น และเมื่อพบว่าสื่อชำรุดเสียหายนำไปส่งให้ครูประจำชั้น

ข้อเสนอแนะในการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

1. เด็กวัยอนุบาลเป็นวัยที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ครูควรจัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้จัดกระทำกับวัตถุที่อยู่รอบ ๆ ตัว โดยให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันและความสนใจของเด็ก เช่นการใส่เสื้อผ้า ถอดถุงเท้า ตัดกระดาษ การใช้กรรไกร ปั้นดิน ขยำกระดาษ ร้อยใบไม้ พันเชือกรอบกิ่งไม้ สร้างของเล่นอย่างง่าย ๆ เป็นต้น อันจะส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้อีกด้วย

2. ครูประจำชั้นเด็กวัยอนุบาล สามารถปรับกิจกรรมและใช้สื่อและวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ ซึ่งสื่อเหล่านี้ก็สามารถพัฒนาการประสานงานของตาและมือได้เท่าเทียมกับสื่อสำเร็จรูป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูประจำชั้นที่ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลได้อย่างเหมาะสม

2. ควรมีการศึกษาเรื่องนี้โดยใช้สื่อเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมและสามารถพัฒนาการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรวิภา สรรพกิจจำนง. **ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้นำและแบบอิสระ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

การพัฒนาชุมชน, กรม. **แบบสังเกตพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด – 6 ปี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2531.

การศึกษาท้องถิ่น, สำนักงาน. **เอกสารประกอบการอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับอนุบาล ปี 2533**. กรุงเทพมหานคร, 2533.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. **โรงเรียนนีโอฮิวแมนนิส**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2524.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน**. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู, 2526.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **สรุปแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2540.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **การศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัด การเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา**. โรงพิมพ์การศาสนา, 2527.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย**. ศรีเดชา, 2528.

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. **หลักการจัดอนุบาลศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ศรีเมืองการพิมพ์, 2531.

คณะเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, สมาคม. **พัฒนาการเด็ก**. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยกิจการพิมพ์, 2525.

คณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็กในคณะกรรมการการพัฒนาการเล่นของเด็ก. “สรุปผลคณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็กและคณะกรรมการการพัฒนาการเล่นของเด็ก.” ใน **เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ตีรธรรมสาร, 2526.

จันทร์กฤษณา สุขสวัสดิ์. **ผลการใช้ชุดการฝึกสำหรับผู้ปกครองที่จะส่งเสริมการพัฒนาการประสานกันของตาและมีอให้กับเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

- จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช. การวิจัยหลักสูตร. ใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (บรรณาธิการ), **ประมวลหลักสูตรสาระร่วมสมัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ฉวีวรรณ จึงเจริญ. **เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน เล่ม 3**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2528.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. **นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาและการสอนระดับอนุบาล**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- ฐิติ ช่วยเหลือ. **การใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ทองหล่อ วิภาวีน. **การวัดความถนัด**. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- อำรง บัวศรี. **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : เยาว์ณการพิมพ์, 2532.
- นวลศิริ เปาโลहितย์. **จิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยคำแหง, 2519.
- นวลศิริ เปาโลहितย์, จันทมาศ ปรัชยานุช และอรทัย ชื่นมณุษย์. **จิตวิทยาพัฒนาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รัตนธาร, 2520.
- น้อมฤดี จงพฤษะ, สมประสงค์ ปิ่นจินดา และศิริรัตน์ เจริญศักดิ์. **คู่มือการศึกษาวิชาพัฒนาการเด็ก**. ศึกษาสัมพันธ์, 2518.
- นันทนา ประกอบนันท์. **การศึกษาการใช้หลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สถาบันราชภัฏ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การพัฒนาการสอน**. กรุงเทพมหานคร : สุริยาสาน, 2537.
- บุปผา สุขรัตนปรีชา. **จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย**. พิษณุโลก : วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม, 2531. (อัดสำเนา)
- เบญจา แสงมลิ. **ศูนย์เด็กในความฝัน. ที่ระลึกเกษียณกระทรวงศึกษาธิการ**. พระนคร : โรงพิมพ์โรงเรียนเนติศึกษา, 2518.

- เบญญา แสงมลิ. **สื่อการสอนกับเด็กระดับปฐมวัยศึกษา**. เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์, 2527.
- ประณต คำฉิม. **จิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ประเทิน มหาจันทร์. **การศึกษาการเขียนพยัญชนะไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนกลุ่มบางแสน จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2516.
- ประภาพรรณ เขี่ยมสุภาษิต. **การจัดการศึกษาเด็กวัย 3-6 ขวบ ในสถานศึกษาปฐมวัย. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดศูนย์และโรงเรียนปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 9**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.
- ประมวล ดิคนินสัน. **จิตวิทยา : จิตวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- พรรณี ช. เจนจิต. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. อัมรินทร์การพิมพ์, 2528.
- พัฒนา ชัชพงศ์. **การเร่งสอน เร่งเรียน เป็นวิธีพัฒนาให้เด็กเก่ง ไซ้หรือไม่. ใน การอบรมครูชั้นเด็กเล็กสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. ระหว่างวันที่ 4-6 มิถุนายน 2530 ณ โรงเรียนอนุบาลสามเสน, 2530. (อัดสำเนา)**
- พิพัฒน์ และนพมาศ ชูรวเวช. **ความรู้บางอย่างเกี่ยวกับเครื่องเล่นของเก่า. ใน เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตรีธรรสาร, 2526.
- พิชัย สันตภิรมย์. “ ความสัมพันธ์ระหว่างการเล่น ของเล่นเพื่อการศึกษาและสื่อการสอน.” ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2525.
- พิสมัย จันทวิมล. **เด็กวัยไหนควรทำอะไรบ้าง. ชีวิตบ้านเรา. 1 (กุมภาพันธ์ 2522) : 29**
- พูนสุข บุญยัสวัสดิ์. **เมื่อหนูน้อยหัดเขียน**. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2532.
- มัทนี เกษกมล. **ปรัชญาการศึกษาตามแบบของชุกคอมลินสกี**. กรุงเทพมหานคร : สหสารการพิมพ์, (ม.ป.ป.)
- เยาวพา เดชะคุปต์. **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.
- เยาวพา เดชะคุปต์. **กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2528.

- รัชนี ลาขโลจน์. “การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารก” **ชุดวิชาพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู**
หน่วยที่ 3, (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.)
- ราศี ทองสวัสดิ์. **เอกสารชุดอบรมหน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษา**
ดูงาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. **การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างประสบการณ์ด้านภาษาแก่เด็กอนุบาล.** เอกสาร
 การสอนวิชาหลักสูตรและการสอนสำหรับเด็กเล็ก. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2522.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. **รายงานการวิจัยเรื่องผลของประสบการณ์การเล่นที่มีต่อการแก้ปัญหา**
ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร, 2524.
- วรรณารท รักสกุลไทย. **หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. รักลูก 6 (พฤษภาคม**
2531) : 170-175.
- วราภรณ์ สุนาลัย. **หลักสูตรและการสอน.** กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์, 2535.
- ศึกษาศึกษา, กระทรวง. **แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521.** พิมพ์ครั้งที่ 2.
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2535.
- สมใจ ตังนิกร. **ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยในโครงการอนุบาลชนบท**
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แตกต่างกัน. ปรินญาณีพนธ์มหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และ พิศเพลิน เขียวหวาน. **การประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัย. เอกสาร**
การสอนชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา, หน่วยที่ 14.
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.
- สมร ทองดี และสุกัญญา กาญจนกิจ. **ประมวลสาระชุดวิชา หลักการและแนวคิดทางการ**
ปฐมวัยศึกษา, หน่วยที่ 1. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.
- สันต์ สิงห์ภักดี. **ลูกกับเรา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2532.
- สุชา และสุภาวงศ์ จันทน์เอม. **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา,
 2516.
- สุณีย์ ชีรดากร. **จิตวิทยาพัฒนาการ.** โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2523.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. **การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก.** เอกสารการสอนชุดวิชา
 หน่วยที่ 1-5. กรุงเทพมหานคร : วิศตอธีการพิมพ์, 2524.

- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. **หลักและแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย**. เอกสารการสอน
ชุดวิชา หน่วยที่ 5-8. กรุงเทพมหานคร : วิตตอริการพิมพ์, 2537.
- สุดใจ เหล่าสุนทร. **จิตวิทยาการศึกษา**. ชุดการศึกษาอันดับ 2 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
เกิ้ลดีไทย, 2518.
- โสภิตอนงค์ บุญช่วย. **สภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียน
เอกชน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
ประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- อารี รังสินันท์. **รูปแบบการจัดโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ**, 2523. (จัดสำเนา)
- อารี เพชรมุด. **จิตวิทยาพัฒนาการ**. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2528.
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาล. **รักลูก 6** (พฤศจิกายน 2531) :
157-160.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาก่อนประถมศึกษา.
ใน **บรรยายพิเศษ ณ ศูนย์วัสดุการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ**. 1 (สิงหาคม 2520).
(จัดสำเนา)
- อำไพ สุจริตกุล. “ความหวังที่เด็กไทยจะได้พัฒนาด้วยเครื่องเล่นเด็ก.” ใน **เครื่องเล่นเพื่อพัฒนา
เด็กไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตรีวรรณสาร, 2526.

ภาษาอังกฤษ

- Anderson, P. S. *Language skill in elementary education*. New York : The Macmillan
Company, 1967.
- Baker, S. W. *The language arts, the child and the teacher*. San Francisco : Fearon
Publishers, 1956.
- Barbara, K. and others. *A learning environment for young children*. Early Childhood
Development Center Tulsa Public School Tulsa, Oklahoma.(n. d.)
- Chucomlinski, M. *Intellectual advancement of culturally disadvantage children*. New York :
John Wiley, 1968.
- Dawson, M. A. *Guiding language learning*. New York : World Book Company, Yonkers-on-
Hudson, 1957.

- Downing, J. and Thrackray, M. **Reading readiness**. London : University of London Press
1971.
- Erickson, E. **Childhood and Society**. London : Imago Publishing, 1963.
- Fisher, C. J. and Terry, C.A. **Children's language and the language arts**. New York :
Mcgraw - Hill Compary, 1977.
- Folk, E. M. " Letter to English Children's Experiences." **Elementary English Review**.
18 (March, 1941) : 77-82.
- Freud, S. **An outline of psychoanalysis**. New : W.W. Norton & Co., 1949.
- Frost, J. L. **Early childhood education rediscovered**. New York : Holt, Rinehart and
Winston, 1977.
- Gesell, A. **The first five years of life : A guide to the study of the preschool child**.
New York : Harper, 1940.
- Hildreth, G. **Readiness for school beginners**. New York, World Book Company, 1950.
- Hildreth, G. **Learning of the three R's**. Mineapolis : Educstion Publishers., 1956.
- Hurlock, E.B. **Developmental psycology**. New York : McGraw-Hill Book., 1959.
- Kaufman, A.S. Zalma, R. and Kaufman, N.L. "The relationship of hand dominance to the
motor co-ordination, mental ability and right left awareness of young normal
children," **Child development**. 49 : (1978) : 885-888.
- Norberg, K. Visual perception theory and instructional communication.
A.V. communication. 14 (Fall 1966) : 303.
- Spinthall, R.C. **Education psycology a development approach**. Minnesota : Addison-
Wesley Pubblishing Company, 1974.
- Tydyman, W.F. and Butterfield, Marguerite. **Theaching the language arts**. New York :
McGraw-Hill Book Compary, 1951.
- Weber, E. The function of early children education. **Young children**. 28 (June 1973).

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. อาจารย์สุกัญญา กาญจนกิจ
อาจารย์ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอื้อพร สัมมาทิพย์
อาจารย์ประจำชั้นระดับอนุบาล
โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)
3. อาจารย์จินตนา สุขสำราญ
อาจารย์ภาควิชาอนุบาล คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม
4. อาจารย์สุรินราภรณ์ อนันตมหงส์
อาจารย์ประจำชั้นระดับอนุบาล โรงเรียนวัดปรินายก
5. ดร.วรรณาท รักสกุลไทย
ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล โรงเรียนเกษมพิทยา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

กรอบความคิดในการศึกษาเรื่องการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็ก
วัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

1. การจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ
 - 1.1 หลักการจัดกิจกรรม
 - 1.1.1 หลักการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
 - 1.1.2 หลักสูตรหรือแนวการจัดกิจกรรม
 - 1.2 การเตรียมการจัดประสบการณ์ / กิจกรรม
 - 1.2.1 การเลือกเนื้อหาและกิจกรรม
 - 1.2.2 การจัดทำแผนการจัดกิจกรรม
 - 1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.3.1 ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.3.2 กิจกรรมที่จัดเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ
 - 1.3.3 เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
 - 1.3.4 การวัดและประเมินพัฒนาการ
 - 1.3.5 การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน
 - 1.3.6 พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน
 - 1.3.7 พฤติกรรมของเด็กวัยอนุบาล
2. สื่อประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ
 - 2.1 หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม
 - 2.1.1 การเลือกสื่อมาใช้ประกอบกิจกรรม
 - 2.2 การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม
 - 2.2.1 การจัดหาสื่อการเรียนการสอน
 - 2.2.2 การจัดวางสื่อการเรียนการสอน
 - 2.3 สื่อที่ใช้ประกอบการจัดประสบการณ์ / กิจกรรม
 - 2.3.1 สื่อที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม
 - 2.3.2 สื่อที่เด็กสนใจและเลือกใช้
 - 2.3.3 การเก็บรักษาสื่อหลังการใช้
 - 2.3.4 การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
 - 2.3.5 ลักษณะการใช้สื่อ
 - 2.3.6 การปฏิบัติหลังการใช้สื่อ

กรอบความคิดในการสังเกตครูประจำชั้น

ประเด็น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักในการปฏิบัติ

- 1.1 การจัดกิจกรรมที่มีความยากง่ายตามระดับความสามารถของเด็กแต่ละคน
- 1.2 การเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถและความสนใจของเด็กแต่ละคน
- 1.3 การจัดกิจกรรมที่เด็กแต่ละคนสามารถประสบความสำเร็จ
- 1.4 การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย (2 กิจกรรมขึ้นไป)
- 1.5 จัดกิจกรรมที่เด็กได้ปฏิบัติร่วมกัน
- 1.6 อธิบายและสาธิตแต่ละกิจกรรมที่จัด

2. กิจกรรมที่ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ

- 2.1 กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ใช้ตาและมือได้อย่างสัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมเช่นการโยนและรับลูกบอล การต่อแท่งไม้

3. เวลาที่ใช้ในการจัด

- 3.1 ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
- 3.2 การปรับเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่จัดในแต่ละวันและความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กแต่ละคน

4. การวัดและประเมินพัฒนาการ

- 4.1 วิธีการที่ใช้ในการวัดและประเมินพัฒนาการ
- 4.2 ช่วงเวลาที่ใช้ในการวัดและประเมินพัฒนาการ

5. การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

- 5.1 มีการจัดมุมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการใช้ตาและมือโดยเฉพาะ
- 5.2 มีการปรับเปลี่ยนมุมที่จัดไว้อย่างสม่ำเสมอ
- 5.3 มีที่สำหรับแสดงผลงานของเด็กและเก็บผลงานของเด็ก
- 5.4 มีชั้นเก็บอุปกรณ์ที่เด็กสามารถหยิบใช้ได้เอง
- 5.5 มีภาชนะใส่อุปกรณ์ที่เปิดปิดได้สะดวก

6. การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

- 6.1 มีพื้นที่สำหรับเล่นน้ำ – เล่นทราย
- 6.2 มีพื้นที่โล่งแจ้งสำหรับให้เด็กทำกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น การโยนและรับลูกบอล
- 6.3 พื้นที่สำหรับเล่นจะต้องไม่ติดกับบริเวณที่มีอันตราย

7. พฤติกรรมของครูในขณะจัดกิจกรรม

- 7.1 คอยกระตุ้นหรือชักชวนให้เด็กปฏิบัติกิจกรรม
- 7.2 ใช้คำพูดชมเชยเพื่อเป็นแรงเสริม
- 7.3 ให้ความเอาใจใส่ต่อเด็กทุกคนเท่าเทียมกัน
- 7.4 สังเกตและมองดูเด็กรอบ ๆ ห้องเรียน
ตลอดเวลา

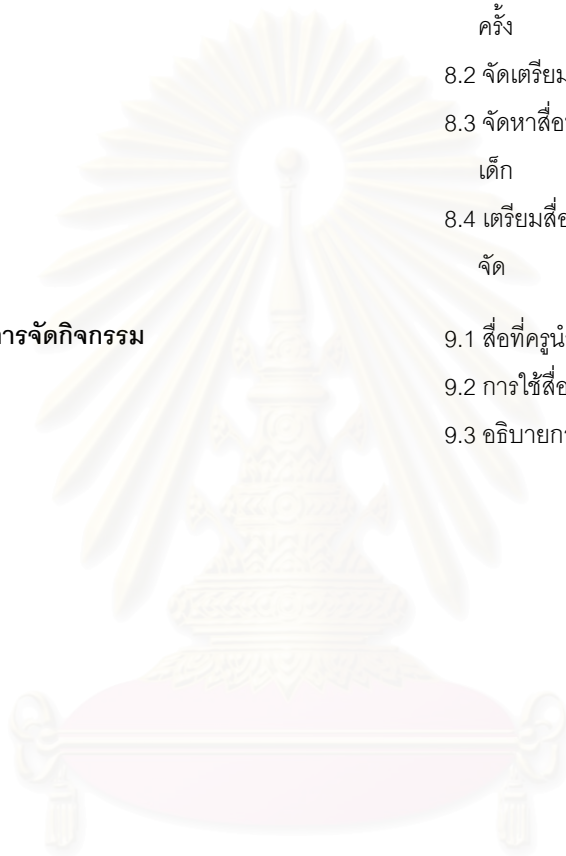
สื่อประกอบการจัดประสบการณ์

8. การเตรียมสื่อประกอบการจัดกิจกรรม

- 8.1 การจัดเตรียมสื่อเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง
- 8.2 จัดเตรียมสื่อไว้เพียงพอต่อจำนวนเด็ก
- 8.3 จัดหาสื่อที่ทันสมัยเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก
- 8.4 เตรียมสื่อได้เหมาะสมครบถ้วนต่อกิจกรรมที่จัด

9. สื่อที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

- 9.1 สื่อที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม
- 9.2 การใช้สื่อที่เหมาะสมกับเด็ก
- 9.3 อธิบายการใช้สื่อให้กับเด็ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบความคิดในการสังเกตเด็ก

ประเด็น

การปฏิบัติกิจกรรม

1. กิจกรรมที่เด็กปฏิบัติ
2. พฤติกรรมขณะปฏิบัติ

การใช้สื่อประกอบกิจกรรม

3. สื่อที่เด็กเลือกใช้
4. ลักษณะการใช้สื่อ
5. การปฏิบัติหลังการใช้สื่อ

หลักในการปฏิบัติ

- 1.1 กิจกรรมที่เด็กปฏิบัติโดยได้ใช้ตาและมืออย่างสัมพันธ์กัน
- 2.1 มีความสนใจในกิจกรรมที่ปฏิบัติ
- 2.2 มีความตั้งใจที่จะทำกิจกรรมนั้น ๆ จนสำเร็จ
- 2.3 รู้จักแบ่งปันและเล่นร่วมกันได้
- 3.1 สื่อที่เด็กเลือกใช้ในการทำกิจกรรม โดยสื่อ นั้นจะต้องให้เด็กได้ใช้ตาและมือ
- 4.1 ใช้สื่อด้วยความระมัดระวังไม่ทำลายให้เกิดความเสียหาย
- 4.2 ใช้สื่อได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของสื่อชนิดนั้น ๆ
- 5.1 นำไปจัดเก็บให้เรียบร้อย
- 5.2 เมื่อพบสื่อชำรุดต้องไปบอกครู

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เรื่องการศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ชุดที่ 2 แบบสังเกตครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เกี่ยวกับการกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนและการใช้สื่อประกอบ

ชุดที่ 3 แบบสังเกตเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการใช้แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล

เรื่อง

การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ หลักการจัดกิจกรรม การเตรียมจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม การใช้สื่อประกอบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ซึ่งมีอายุ 4 – 6 ปี

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามชุดนี้ คือ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 2 (อายุ 4 - 6 ปี)
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบ
 - ตอนที่ 2 หลักการจัดกิจกรรม การเตรียมจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักการเลือกสื่อประกอบกิจกรรม การเตรียมสื่อประกอบกิจกรรม การใช้สื่อประกอบกิจกรรม
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับครูเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. ข้อมูลที่ได้จากท่านจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อสถานภาพและการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล

เรื่อง

การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดขีดเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านในแต่ละข้อ

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 30 ปี	☐ 30 – 39 ปี
☐ 40 – 49 ปี	☐ 50 ปีขึ้นไป
3. ระดับชั้นที่สอน

☐ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 (อายุ 4-5 ปี)
☐ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 5-6 ปี)
4. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี วิชาเอก.....วิชาโท.....
☐ ปริญญาตรี วิชาเอก.....วิชาโท.....
☐ สูงกว่าปริญญาตรี วิชาเอก.....วิชาโท.....
5. ประสบการณ์ในการสอนระดับอนุบาล

☐ น้อยกว่า 1 ปี	☐ 1 – 5 ปี
☐ 6 – 10 ปี	☐ มากกว่า 10 ปี
6. เหตุผลที่ท่านทำหน้าที่ครูผู้สอนเด็กอนุบาล

☐ เรียนมาทางนี้โดยตรง
☐ สมัครใจทำหน้าที่นี้
☐ ทำหน้าที่นี้เพราะได้รับมอบหมาย
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

สำนักงานศึกษาธิการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ตอนที่ 2 การจัดประสบการณ์ และสื่อที่ใช้ประกอบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการ
ประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล**

โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ พิจารณาตามความเป็นจริงแล้วเขียนเครื่องหมาย / ลงใน () ที่อยู่
หน้าข้อความที่ตรงกับการปฏิบัติงานของท่าน (ในแต่ละข้อความตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

1. ท่านยึดหลักการใดบ้างในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็ก
วัยอนุบาล
 - () กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่าง
ระหว่างบุคคล
 - () กิจกรรมที่จัดควรสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก
 - () กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่
 - () กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุลคือให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
 - () ระยะเวลาในการจัดควรมีความเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความสนใจ
ของเด็ก
 - () อื่นๆ (โปรดระบุ).....
2. ท่านได้รับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร จากที่ใด
 - () กรมวิชาการ
 - () สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 - () กลุ่มโรงเรียน
 - () โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง
 - () จัดซื้อจากร้านค้าด้วยงบประมาณของโรงเรียน
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
3. หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรใดบ้างที่ท่านนำมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรม
 - () หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ
 - () คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ3-6 ปี) ของ
กรมวิชาการ
 - () แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 (เล่ม 1 และเล่ม 2) ของ
สพช .
 - () แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ของ สพช .
 - () คู่มือสื่อและเครื่องเล่นสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ของ สพช .
 - () คู่มือครู เกมการศึกษาตามหน่วยการเรียนรู้ ของ สพช .
 - () คู่มือการจัดกิจกรรมเกมและการเล่นสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ของ
สพช .
 - () คู่มือการประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ของ สพช .
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ท่านได้เตรียมการเลือกกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลอย่างไร
- () เลือกตามประสบการณ์สำคัญ (หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ)
 - () เลือกให้เหมาะสมกับท้องถิ่น
 - () เลือกประสบการณ์จากง่ายไปหายาก
 - () เลือกให้เหมาะสมกับกิจกรรมประจำวัน
 - () คำนึงถึงประสบการณ์เดิมของเด็ก
 - () เลือกตามความต้องการและความสนใจของเด็ก
 - () เลือกให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละบุคคล
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
5. ท่านได้เตรียมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือไว้อย่างไร
- () จัดทำล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน
 - () จัดทำล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน
 - () จัดทำล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์
 - () จัดทำล่วงหน้าก่อนสอน 1 วัน
 - () จัดทำล่วงหน้าเป็นบางครั้ง
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
6. การจัดกิจกรรมในห้องเรียนของท่านใช้วิธีการอะไร
- () ครูเป็นผู้ริเริ่มจัด
 - () ครูและเด็กร่วมกันโดยเน้นการริเริ่มจากเด็กเป็นสำคัญ
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
7. ท่านมีวิธีการอย่างไร เพื่อให้กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือตรงกับความสนใจของเด็ก
- () จัดกิจกรรมจากง่ายไปหายาก
 - () จัดกิจกรรมผ่านการเล่น
 - () ปรับเปลี่ยนกิจกรรมสม่ำเสมอ
 - () จัดกิจกรรมที่หลากหลาย
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
8. การจัดกิจกรรมในห้องเรียนของท่านจัดเป็นแบบใด
- () กลุ่มใหญ่
 - () กลุ่มย่อย
 - () รายบุคคล
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลจัดอยู่ในกิจกรรมหลัก

อะไรบ้าง

- () กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
- () กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
- () กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม)
- () กิจกรรมกลางแจ้ง
- () เกมการศึกษา
- () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

10. กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลที่ท่านเคยจัดให้แก่เด็กมี

อะไรบ้าง

- () การโยนและรับลูกบอล
 - () การต่อแท่งไม้
 - () การกรอกน้ำใส่ภาชนะ
 - () การเททรายใส่ภาชนะ
 - () การหยอดบล็อกรูปทรง
 - () การไขและหมุนลูกบิดประตู
 - () การร้อยด้ายขึ้นลงผ่านรูที่เจาะ
 - () การร้อยลูกปัด
 - () การประกอบภาพตัดต่อ
 - () การเสียบคลิบบนกระดาษ
 - () การใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรอย
 - () การปั้นดินน้ำมัน / แบ่งปั้นเป็นรูปที่มีรายละเอียด
 - () การพิมพ์ภาพด้วยใบไม้ ทรายยาง
 - () การพับกระดาษตามแบบ
 - () การฉีกกระดาษตามรอย
 - () การวาดรูประบายสี(นิ้วมือ / พู่กัน / สีน้ำ / สีเทียน)
 - () การวาดรูป ○ หรือ △
 - () การวาดภาพคนโดยมีรายละเอียด
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
-

11. เวลาที่ท่านใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลในแต่ละกิจกรรม
- () 10 – 20 นาที
- () 20 – 30 นาที
- () 30 – 40 นาที
- () 40 – 50 นาที
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
12. โรงเรียนของท่านจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ จำนวนกิจกรรม / วัน
- () 1 – 2 กิจกรรม
- () 2 – 3 กิจกรรม
- () 3 – 4 กิจกรรม
- () 4 – 5 กิจกรรม
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
13. ท่านจัดมุมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลหรือไม่
- () จัด () ไม่ได้จัด
- ถ้าท่านจัด ท่านจัดอย่างไร
- () จัดมุมประสบการณ์ตามปกติ
- () จัดมุมโดยเฉพาะ
- () มีการปรับเปลี่ยนมุมที่จัดไว้อย่างสม่ำเสมอ
- () จัดให้มีบางมุมคงที่ และมีบางมุมที่หมุนเวียนเปลี่ยนไป
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
14. ท่านควรปฏิบัติอย่างไร ในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล
- () ศึกษาพัฒนาการการประสานงานของตาและมือของเด็ก (อายุ 4 – 6 ปี) ให้เข้าใจ
- () วางแผนเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม
- () ทำการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ
- () ประเมินพัฒนาการของเด็กทั้งห้องพร้อม ๆ กัน
- () ประเมินตามสภาพความเป็นจริง
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

15. ท่านใช้วิธีใดในการวัดและประเมินพัฒนาการ
- () การสังเกตและบันทึก
 - () การสนทนา
 - () การสัมภาษณ์
 - () การทดสอบ
 - () การดูแฟ้มผลงาน
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
16. การวัดและประเมินพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล จัดทำในช่วงเวลาใด
- () ก่อนทำกิจกรรม
 - () ระหว่างทำกิจกรรม
 - () หลังทำกิจกรรมเสร็จ
 - () ปลายภาคเรียน
 - () เป็นระยะ ๆ แล้วแต่ความเหมาะสม
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
17. ท่านมีหลักการเลือกสื่อที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมืออย่างไรบ้าง
- () เลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก
 - () เลือกสื่อที่มีประโยชน์ใช้สอยได้มาก
 - () เลือกสื่อที่ปลอดภัย
 - () เลือกสื่อที่มีความคงทน
 - () เลือกสื่อที่หาง่าย
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
18. สื่อที่ท่านใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือในห้องเรียนของท่านได้มาโดยวิธีใด
- () จัดซื้อโดยออกค่าใช้จ่ายเอง
 - () จัดซื้อโดยใช้งบประมาณจากหน่วยงาน
 - () จัดทำขึ้นเองโดยออกค่าใช้จ่ายเอง
 - () จัดทำขึ้นเองโดยใช้งบประมาณจากหน่วยงาน
 - () จัดซื้อโดยผู้ปกครอง
 - () ยืมจากแหล่งบริการ
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

19. การจัดวางสื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือในห้องเรียนของท่านมีลักษณะอย่างไร
- () จัดวางเป็นระเบียบแบ่งแยกประเภทตามมุมประสบการณ์
 - () จัดวางบนชั้นในระดับสายตาของเด็กที่เด็กสามารถหยิบใช้เองได้
 - () จัดวางมุมใดมุมหนึ่งของห้องเรียน
 - () จัดวางในตู้เมื่อต้องการใช้จึงนำออกมา
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
20. ท่านมีหลักการจัดเตรียมสื่อประกอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมืออย่างไร
- () จัดเตรียมให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย
 - () มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนเด็ก
 - () ซ่อมแซมสื่อ ที่ชำรุดเสียหายให้พร้อมที่จะใช้งานได้
 - () จัดเตรียมสื่อไว้ให้พร้อมที่จะสามารถนำไปใช้ได้ทันที
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
21. ท่านเตรียมพร้อมก่อนการใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมืออย่างไร
- () ศึกษาจุดมุ่งหมายและวางแผนว่าจะจัดกิจกรรมอะไรบ้าง
 - () เตรียมจัดหาสื่อและศึกษาวิธีการใช้สื่อ
 - () จัดเตรียมสื่อและวัสดุอื่นที่จะต้องใช้ร่วมกัน
 - () ทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
22. ท่านดำเนินการเก็บรักษาและซ่อมแซมสื่อที่ส่งเสริมการประสานงานของตาและมืออย่างไร
- () เก็บสื่อให้เป็นระเบียบ และเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะและประเภทของสื่อ
 - () ฝึกให้เด็กหยิบสื่อออกมาใช้ได้เอง และเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย
 - () ฝึกให้เด็กรู้ความหมายของรูปภาพ หรือสีที่เป็นสัญลักษณ์แทนหมวดหมู่ประเภทของสื่อเพื่อเด็กจะได้เก็บเข้าที่ได้ถูกต้อง
 - () ตรวจสอบสื่อหลังจากที่ใช้แล้วทุกครั้งว่ามีสภาพสมบูรณ์ จำนวนครบถ้วนหรือไม่
 - () ซ่อมแซมสื่อที่ชำรุดและหาชิ้นส่วนของสื่อที่ขาดหายไปมาเติมให้ครบชุด
 - () ไม่มีการดำเนินการ เมื่อสื่อชำรุด หาสื่อชิ้นใหม่มาแทน
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

23. ท่านดำเนินการพัฒนาการใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมืออย่างไร

- () ปรับปรุงสื่อที่ใช้ให้ทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ ใช้ได้สะดวก ไม่ซับซ้อนเกินไปเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก
- () รักษาความสะอาดของสื่อให้ดูใหม่อยู่เสมอ จัดเก็บไว้เป็นหมวดหมู่และวางเป็นระเบียบ
- () เขียนคู่มือการใช้สื่อที่ได้ผลิตขึ้น เพื่อสะดวกในการนำไปใช้ครั้งต่อไป
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

24. สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาลเฉพาะที่มีในโรงเรียนของท่าน

- () ลูกบอล
- () แท่งไม้ขนาดต่าง ๆ
- () เครื่องเล่นน้ำ
- () เครื่องเล่นทราย
- () บล็อกรูปทรงต่าง ๆ
- () ลูกบิดและกุญแจประตู
- () อุปกรณ์การร้อย เช่น ลูกบิด ด้าย เข็มขนาดใหญ่
- () ภาพตัดต่อ
- () คลิปเสียบกระดาษ
- () กระดาษ กรรไกร
- () ดินน้ำมัน / แป้งปั้น
- () อุปกรณ์พิมพ์ภาพ เช่น ไม้ ทรายยาง
- () ดินสอสี
- () สีน้ำ
- () พู่กัน
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

สภามหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการใช้แบบสังเกตครูประจำชั้นอนุบาล

เรื่อง

การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

แบบสังเกตฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อประกอบกิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ซึ่งมีอายุ 4 – 6 ปี

การปฏิบัติในการใช้แบบสังเกต

1. ก่อนการใช้แบบสังเกต ผู้ใช้ต้องผ่านการฝึกการใช้แบบสังเกตและการบันทึกการสังเกตกับผู้เชี่ยวชาญจนเกิดความชำนาญ
2. ก่อนนำไปใช้ต้องศึกษาขอบเขต และแนวทางการสังเกตให้ชัดเจน
3. ช่วงเวลาที่สังเกตการจัดกิจกรรม และสื่อประกอบการจัดกิจกรรม คือช่วงเวลาตั้งแต่เด็กเริ่มเข้าชั้นเรียน จนกระทั่งเด็กกลับบ้าน เวลาประมาณ 9.00 – 15.00 น.
4. สังเกตระดับชั้นละ 5 วัน
5. สังเกตอย่างตั้งใจ แต่ไม่เข้าร่วมในเหตุการณ์หรือกิจกรรม
6. บันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในแบบสังเกต
7. นำผลการสังเกตมาแปลความตามแนวทางในการสังเกต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตครูประจำชั้นอนุบาล

เรื่อง การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

ชื่อครูผู้สอน.....ชื่อโรงเรียน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

ผู้สังเกต.....เวลา.....

รายการพฤติกรรม	บันทึกการสังเกต
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	
1. ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. กิจกรรมที่ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ
3. เวลาที่ใช้ในการจัด
4. การวัดและประเมินพัฒนาการอธิบายและสาธิต
5. การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน
6. การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน
7. พฤติกรรมของครูในขณะจัดกิจกรรม
การใช้สื่อประกอบกิจกรรม	
8. การเตรียมสื่อประกอบการจัดกิจกรรม
9. สื่อที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

ตัวอย่างการบันทึกการสังเกต
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อประกอบการจัดประสบการณ์

รายการพฤติกรรม	บันทึกการสังเกต
<p>การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน</p> <p>สื่อที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม</p> <p>การเตรียมสื่อประกอบการจัดกิจกรรม</p> <p>กิจกรรมส่งเสริมการประสานงานของตาและมือ</p> <p>สื่อที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม</p> <p>พฤติกรรมของครูในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม</p> <p>เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน</p>	<p>หลังจากกิจกรรมหน้าเสาธงครูเปิดเพลงจากเทป เด็กๆร้องเพลงจากเทปพร้อมกับทำท่าประกอบ ครูให้เด็กเข้าแถวไปเล่นสนาม เครื่องเล่นสนามมีม้าหมุน ซึ่งเข้ากระดานลื่น สะพานโค้ง มีบ่อทรายพร้อมอุปกรณ์การเล่น เมื่อหมดเวลาครูใช้เครื่องเคาะจังหวะให้สัญญาณเด็กกลับห้องเรียน เด็กนั่งเป็นแถวครูอธิบายกิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมสีน้ำ(เป่าสี) กิจกรรมสีเทียน(วาดภาพอิสระ) กิจกรรมตัด ปะ กิจกรรมการร้อย สื่อที่ใช้ในกิจกรรมสร้างสรรค์ สีน้ำ หลอดกาแฟ สีเทียน กระดาษ กรรไกร กาว ลูกบิด เชือก ครูให้เด็กเลือกปฏิบัติกิจกรรมตามอิสระ ครูคอยกระตุ้นเด็กที่ไม่ทำ</p> <p>กิจกรรมให้ไปทำโดยพูดชักชวน เด็กนำผลงานมาส่งให้ครูเขียนชื่อและบันทึกคำพูด เด็กนำไปเก็บใส่แฟ้ม ใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรม 30 นาที ครูให้สัญญาณเตือนให้เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์ ครูให้เด็กเล่นตามมุม มุมนิทาน มุมสร้างสรรค์ มุมครัว มุมดนตรี มุมวิทยาศาสตร์ หมดเวลาเด็กช่วยกันเก็บของเล่นเข้าที่ ครูให้เด็กเข้าแถวไปล้างมือ และกลับมารับประทานอาหารหลังรับประทานอาหารครูนำเด็กเดินเป็นแถวไปล้างหน้าแปรงฟัน และพาเข้านอน</p> <p>หลังจากตื่นนอน ครูให้เด็กเลือกเล่นเกมการศึกษา</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

คู่มือการใช้แบบสังเกตเด็กชั้นอนุบาล

เรื่อง

การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

แบบสังเกตฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ การปฏิบัติกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบ
กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ซึ่งมีอายุ 4 – 6 ปี

การปฏิบัติในการใช้แบบสังเกต

1. ก่อนการใช้แบบสังเกต ผู้ใช้ต้องผ่านการฝึกการใช้แบบสังเกตและการบันทึกการสังเกตกับผู้เชี่ยวชาญจนเกิดความชำนาญ
2. ก่อนนำไปใช้ต้องศึกษาขอบเขต และแนวทางการสังเกตให้ชัดเจน
3. ช่วงเวลาที่สังเกตการจัดกิจกรรม และสื่อประกอบการจัดกิจกรรม คือช่วงเวลาตั้งแต่เด็กเริ่มเข้าชั้นเรียน จนกระทั่งเด็กนอนกลับบ้าน เวลาประมาณ 9.00 – 15.00 น.
4. สังเกตระดับชั้นละ 5 วัน
5. ทำการสังเกตอย่างตั้งใจ และไม่เข้าร่วมในเหตุการณ์หรือกิจกรรม
6. ทำการบันทึกข้อมูลในแบบสังเกต
7. นำผลการสังเกตมาแปลความตามแนวทางในการสังเกต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตเด็กชั้นอนุบาล

เรื่อง การศึกษาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการประสานงานของตาและมือของเด็กวัยอนุบาล

ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ชื่อโรงเรียน.....ชั้น.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

ผู้สังเกต.....เวลา.....

รายการพฤติกรรม	บันทึกการสังเกต
การปฏิบัติกิจกรรม	
1. กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ
2. พฤติกรรมขณะปฏิบัติ
การใช้สื่อประกอบกิจกรรม	
3. สื่อที่เด็กเลือกใช้
4. ลักษณะการใช้สื่อ
5. การปฏิบัติหลังการใช้สื่อ

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างการบันทึกการสังเกต
การปฏิบัติกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม

รายการพฤติกรรม	บันทึกการสังเกต
<p>กิจกรรมที่เด็กปฏิบัติ</p> <p>สื่อที่เด็กเลือกใช้</p>	<p>เด็กเดินเป็นแถวไปเล่นเครื่องเล่นสนาม มีม้าหมุน ชิงช้า กระดานลื่นและบ่อทราย เด็ก 4 คนเล่นบ่อทรายเด็กคนอื่น ๆ เล่นเครื่องเล่นสนามชนิดต่าง ๆ เมื่อหมดเวลาเด็กเดินไปล้างมือกลับเข้าห้องเรียน นั่งเป็นแถวฟังครูอธิบาย</p>
<p>สื่อที่เด็กเลือกใช้</p> <p>กิจกรรมที่เด็กปฏิบัติ</p>	<p>กิจกรรมสร้างสรรค์กิจกรรมสีน้ำ (เป่าสี)</p> <p>กิจกรรมสีเทียน (วาดภาพอิสระ) กิจกรรมตัด ปะ</p> <p>กิจกรรมการร้อย สื่อที่ใช้ในกิจกรรมสร้างสรรค์ สีน้ำ</p>
<p>พฤติกรรมขณะปฏิบัติ</p>	<p>หลอดกาแฟ สีเทียน กระดาษ กรรไกร กาว ลูกบิด เชือก</p> <p>เด็กเลือกปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ เด็กเลือกปฏิบัติกิจกรรมปั้นดินน้ำมันกับวาดภาพด้วยสีน้ำและสีเทียน ส่วน</p>
<p>พฤติกรรมขณะปฏิบัติ</p>	<p>กิจกรรมการร้อยและกิจกรรมกรรไกรตัด ปะ มีเด็กหมุนเวียนมาเล่นบ้าง เมื่อเด็กทำกิจกรรมเสร็จเด็กนำผลงานไปส่งครูและนำผลงานที่ครูเขียนชื่อและบันทึกคำพูดแล้วไปเก็บใส่แฟ้ม เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์และเริ่มเล่นตามมุม</p> <p>ประสบการณ์ในห้องเรียน เด็กเล่นร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน</p> <p>เด็กพบสื่อชำรุดเด็กนำไปส่งครู เมื่อหมดเวลาเด็กเก็บอุปกรณ์เข้าที่และเข้าแถวไปล้างมือ เด็กเริ่มรับประทานอาหาร แปรงฟันและเข้านอน เมื่อตื่นนอนเด็กเลือกเล่นเกมการศึกษาตามความสนใจ เด็กเก็บเกมการศึกษาเข้าที่</p> <p>เมื่อผู้ปกครองมารับ</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวจุฑาทาพร พุทธิवास เกิดวันศุกร์ที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2517 ที่อำเภอ
 ฝักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
 การศึกษาปฐมวัย ภาควิชาอนุบาลศึกษา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ในปีการศึกษา 2539 และ
 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2542
 ปัจจุบันรับราชการครูตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 4 ที่โรงเรียนวัดบ้านแพน “ศรีรัตนานุกูล” ตำบล
 สามกอ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย